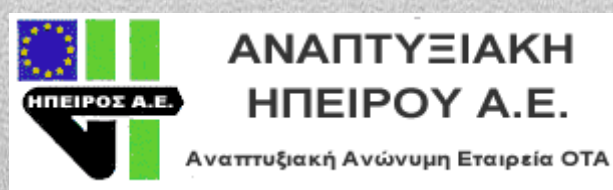

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΑΠΤΟΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤΟΚ/LEADER της «ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ»

*Επιχειρηματικότητα
στην περιοχή LEADER μέσω ΤΑΠΤΟΚ-ΕΚΤ*

Δεκέμβριος 2017

Περιεχόμενα

Περιγραφή Υποψήφιου Φορέα.....	1
Ορισμός Περιοχής και Πληθυσμού	10
Αναπτυξιακές Ανάγκες και Δυναμικό της Περιοχής	12
Στρατηγική και Στόχοι	56
Συνάφεια και Συνοχή	58
Συνέργεια Και Συμπληρωματικότητα	59
Καινοτόμες Προσεγγίσεις.....	60
Διαδικασία Συμμετοχής Τοπικών Φορέων Και Πολιτών	61
Σχέδιο Δράσης	63
Ρυθμίσεις Διαχείρισης Και Παρακολούθησης	69
Σχέδιο Χρηματοδότησης	73
Δείκτες	74

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΦΟΡΕΑ

Η ΟΤΑ δεν θα συμμετέχει στην πρόσκληση ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης

Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

Γενικά Στοιχεία

Η πλήρης επωνυμία του υποψήφιου Φορέα

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ ΑΕ – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ

Ο διακριτικός τίτλος

ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.

Η νομική μορφή

Η Εταιρεία διέπεται από τις σχετικές διατάξεις του Ν.3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων», κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στα άρθρα 252, 253, 265, 268 και όπως αυτός κάθε φορά τροποποιείται και ισχύει, αλλά και κάθε άλλο άρθρο του ανωτέρω Νόμου που με οποιοδήποτε τρόπο άπτεται της λειτουργίας της Αναπτυξιακής Ανώνυμης Εταιρείας ΟΤΑ, όπως επίσης και από τις διατάξεις του Ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης», κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στα άρθρα 194, 195, 197, 198 και όπως αυτός κάθε φορά τροποποιείται και ισχύει.

Διοικείται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της εταιρείας και η θητεία του είναι τετραετής.

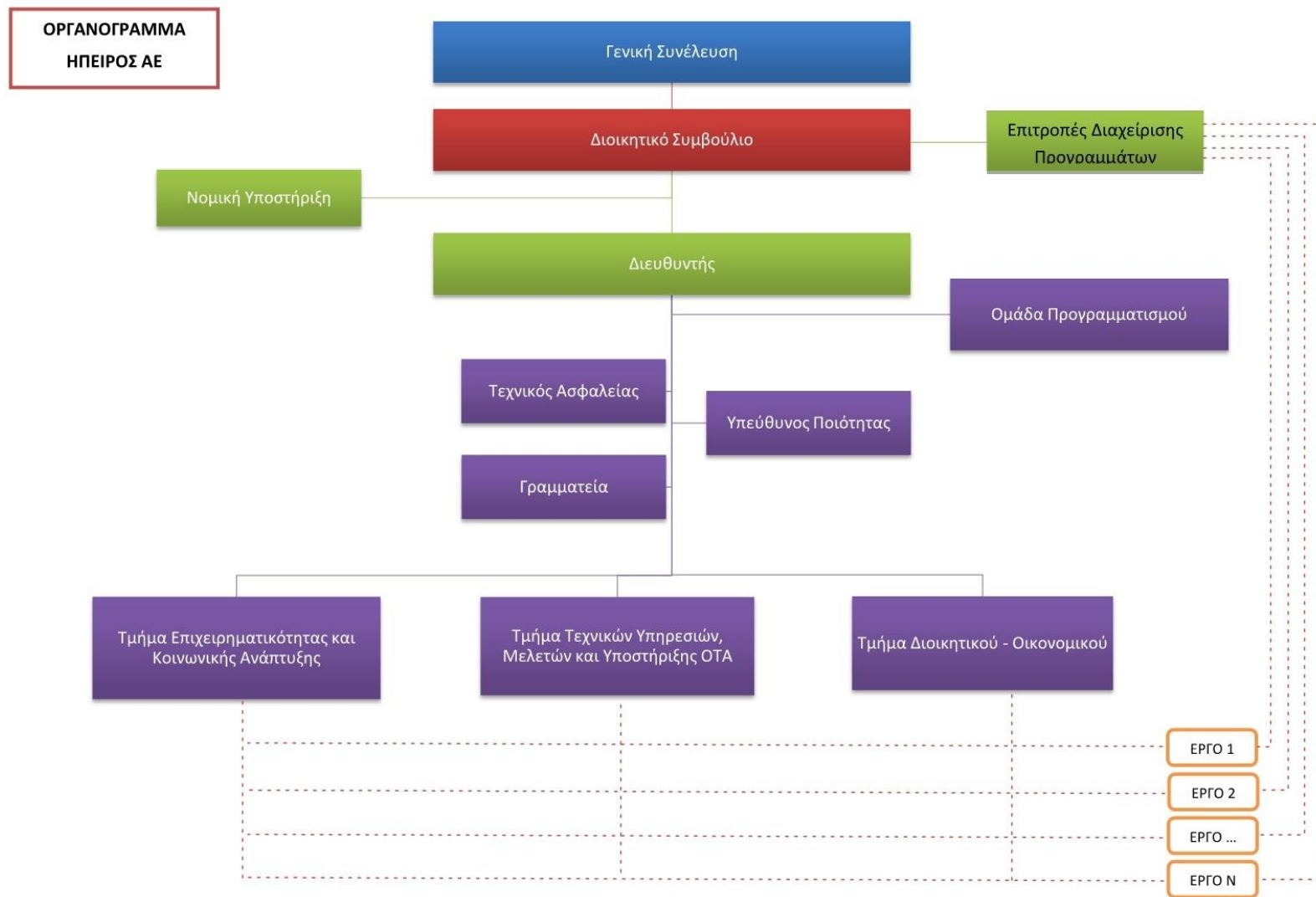
Το έτος σύστασης: 1980

Ο τόπος εγκατάστασης και τα γενικά στοιχεία του υποψήφιου Φορέα

- Περιφέρεια Ηπείρου
- Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων
- Δήμος Ιωαννιτών
- Ταχ. Δ/ση: Πλατεία Πύρρου και Μ. Αγγέλου 1 (Διοικητήριο) - Ιωάννινα
Ταχ. Κώδικας : 45332
- Αριθμός τηλεφώνου : 26510 36686 – 83087
- Αριθμός FAX: 26510 33419
- E-mail : epirus@epirusa.gr website: www.epirusa.gr
- Α.Φ.Μ. :094090977
- Δ.Ο.Υ : Ιωαννίνων

Οργανόγραμμα φορέα

Παρακάτω παρατίθεται το οργανόγραμμα της εταιρείας, σύμφωνα και με το Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας το οποίο ακολουθεί. Το σχετικό πιστοποιητικό ISO παρατίθεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ του παρόντος σχεδίου.

Η Γενική Συνέλευση των μετόχων είναι το ανώτατο όργανο της εταιρείας, η οποία εκλέγει το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο είναι 9μελές και η θητεία του είναι τέσσερα χρόνια.

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε υπόθεση που αφορά εν γένει στη διοίκηση της Εταιρείας ή στη διαχείριση της εταιρικής περιουσίας και στην εν γένει επιδίωξη των σκοπών αυτής, αντιπροσωπεύει την Εταιρεία σε όλες τις σχέσεις και συναλλαγές της και ενεργεί κάθε πράξη που έγκειται στο σκοπό αυτής, με εξαίρεση μόνο τα θέματα εκείνα τα οποία κατά τη διάταξη του Νόμου ή του καταστατικού αυτού, υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης.

Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί, αποκλειστικά και μόνο εγγράφως, να αναθέτει την ενάσκηση των δικαιωμάτων αυτού, συνολικά ή μερικά ή για ειδικά οριζόμενες πράξεις (πλην των θεμάτων που κατά το Νόμο απαιτούν συλλογική ενέργεια του Συμβουλίου) στον εκάστοτε Διευθυντή της Εταιρείας ή Διευθύνοντα Σύμβουλο αν υπάρχει τέτοιος ή και στους δύο ή έκτακτα και για συγκεκριμένα θέματα σε έναν ή περισσότερους από τους Συμβούλους συμπεριλαμβανομένου και του Προέδρου ή σε πρόσωπα ξένα του Συμβουλίου (υπαλλήλους της Εταιρείας ή μη).

Τον τίτλο, την αρμοδιότητα και την εξουσία των προσώπων αυτών καθορίζει κάθε φορά το Διοικητικό Συμβούλιο, με την παραπάνω απόφασή του για τον ορισμό αυτών.

Εταιρικό σχήμα

Οι φορείς που μετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

A/A	Φορέας	Αριθμός Μετοχών	Ποσοστό συμμετοχής	Κατηγορία βάσει των συμφερόντων που αντιπροσωπεύουν (δημόσιος/ιδιωτικός)
1	Περιφέρεια Ηπείρου	106.144	95,683%	Δημόσιος
2	Δήμος Ιωαννιτών	1.917	1,728%	Δημόσιος
3	Δήμος Ζαγορίου	176	0,159%	Δημόσιος
4	Δήμος Κόνιτσας	280	0,252%	Δημόσιος
5	Δήμος Πωγωνίου	161	0,145%	Δημόσιος
6	Δήμος Βορείων Τζουμέρκων	169	0,152%	Δημόσιος
7	Δήμος Μετσόβου	207	0,187%	Δημόσιος
8	Δήμος Δωδώνης	395	0,356%	Δημόσιος
9	Δήμος Ζίτσας	253	0,228%	Δημόσιος
10	Δήμος Ηγουμενίτσας	57	0,051%	Δημόσιος
11	Δήμος Αρταίων	30	0,027%	Δημόσιος
12	Π.Ε.Δ. Ηπείρου	366	0,330%	Δημόσιος

13	Επιμελητήριο Ιωαννίνων	201	0,181%	Ιδιωτικός
14	Επιμελητήριο Θεσπρωτίας	472	0,425%	Ιδιωτικός
15	Τράπεζα Πειραιώς ΑΕ	73	0,066%	Ιδιωτικός
16	Γενικός Αγροτικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων- Ένωση Αγροτών (πρώην Ένωση Αγροτικών Συν/σμών Ιωαννίνων)	22	0,020%	Ιδιωτικός
17	Ένωση Αγροτικών Συν/μών Θεσπρωτίας	10	0,009%	Ιδιωτικός
	ΣΥΝΟΛΑ	110.933,00	100%	

Τεκμηρίωση της αντιπροσωπευτικότητας των φορέων που συμμετέχουν στο εταιρικό σχήμα

Οι φορείς που μετέχουν στο κεφάλαιο της εταιρείας στην πλειοψηφία τους και σε ποσοστό περίπου 99,30% είναι ΟΤΑ α' και β' βαθμού της Περιφέρειας Ηπείρου με κύριο μέτοχο την Περιφέρεια Ηπείρου. Συμμετέχουν επίσης τα δύο (2) Επιμελητήρια Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας με ποσοστό 0,61%, δύο (2) αγροτικοί συνεταιρισμοί με ποσοστό 0,03% και μία τράπεζα με ποσοστό 0,06%.

Χρηματοοικονομική επάρκεια του Φορέα

Από τα στοιχεία ισολογισμού της Εταιρείας την 31-12-2016 προκύπτουν τα εξής:

Δείκτης Ρευστότητας (31-12-2016): (κυκλοφορούν ενεργητικό + μεταβατικού λογαριασμοί ενεργητικού) / (βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις + μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού)

ΔΕΙΚΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ (31-12-2016): 511.167,41 / 62.757,59 =8,15

ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ (31-12-2016): 484.064,91 €

ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Γενικά στοιχεία

Με το υπ' αριθμ. 406/29-11-2017 πρακτικό του Δ.Σ. ορίστηκε ως Επιτροπή Λήψης Αποφάσεων η ήδη συσταθείσα, με το υπ' αριθμ. 397/24-6-2016 πρακτικό του Δ.Σ., Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ) LEADER του ΠΑΑ 2014-2020 και του ΕΠΑΛΘ 2014-2020. Το Δ.Σ. εκχωρεί επιπλέον στην Επιτροπή Διαχείρισης του Προγράμματος (ΕΔΠ) όλες τις αρμοδιότητές του προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική υλοποίηση της Στρατηγικής του ΤΑΚΤΟΚ-ΕΚΤ. Η Επιτροπή Διαχείρισης του Προγράμματος (ΕΔΠ) θα αποφασίζει, θα ελέγχει και θα εγκρίνει κάθε διαδικασία υλοποίησης του τοπικού προγράμματος. Επίσης, θα λειτουργεί αυτόνομα ώστε να εξασφαλίζεται με ευέλικτο τρόπο η απρόσκοπτη λήψη αποφάσεων όσον αφορά την

υλοποίηση του τοπικού προγράμματος ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ. Ενδεικτικές αρμοδιότητες της ΕΔΠ αναλύονται στην υπ' αριθμ. 406/29-11-2017 απόφαση του ΔΣ της ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ.

Αναλυτική παρουσίαση της Επιτροπής Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ)

Οι φορείς και το ποσοστό συμμετοχής τους στο επίπεδο λήψης αποφάσεων (ΕΔΠ) του τοπικού προγράμματος έχουν ως ακολούθως:

A/A	Όνομα	Φορέας που εκπροσωπείται	Κατηγορία Φορέα βάσει των συμφερόντων που αντιπροσωπεύουν (δημόσιος / ιδιωτικός)	Ποσοστό συμμετοχής
1	Ντέτσικας Κωνσταντίνος	Περιφέρεια Ηπείρου	δημόσιος	14,2857 %
2	Μανταλόβας Αθανάσιος	Δήμος Ιωαννιτών	δημόσιος	14,2857 %
3	Σούρλα Παναγιώτα	Δήμος Ηγουμενίτσας	δημόσιος	14,2857 %
4	Μήτσης Ιωάννης	Επιμελητήριο Ιωαννίνων	Ιδιωτικός	14,2857 %
5	Ζουμπούλης Πέτρος	Επιμελητήριο Θεσπρωτίας	ιδιωτικός	14,2857 %
6	Μήτσιος Βασίλειος	Γενικός Αγροτικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων-Ένωση Αγροτών	ιδιωτικός	14,2857 %
7	Παππάς Σπυρίδων	2 ^{ος} Αλιευτικός Συνεταιρισμός Σαγιάδας	ιδιωτικός	14,2857 %

Ο κάθε ένας από τους παραπάνω φορείς που συμμετέχει στο επίπεδο λήψης αποφάσεων του τοπικού προγράμματος εκπροσωπείται από ένα μόνο άτομο.

Τεκμηρίωση της επιλογής των φορέων που συμμετέχουν στο επίπεδο λήψης αποφάσεων

Η ήδη συσταθείσα ΕΔΠ καλύπτει τις προδιαγραφές του σημείου 7 της παραγράφου 3 της πρόσκλησης. Πιο αναλυτικά οι φορείς που συμμετέχουν στο επίπεδο λήψης αποφάσεων αντιπροσωπεύουν τις δύο ΠΕ Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας (Περιφέρεια Ηπείρου), αλλά και την ΠΕ Ιωαννίνων (Δήμος Ιωαννιτών, Επιμελητήριο Ιωαννίνων, Αγροτικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων – Ένωση αγροτών) και την ΠΕ Θεσπρωτίας (Δήμος Ηγουμενίτσας, Επιμελητήριο Θεσπρωτίας, Αλιευτικός Συνεταιρισμός Θεσπρωτίας) ειδικότερα. Ο ιδιωτικός τομέας συμμετέχει με ποσοστό 57% και αντιπροσωπεύεται από τα Επιμελητήρια Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας, τον Γενικό Αγροτικό Συνεταιρισμό Ιωαννίνων- Ένωση Αγροτών και τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό Θεσπρωτίας. Ο δημόσιος τομέας συμμετέχει με ποσοστό 43% και

αντιπροσωπεύεται από την Περιφέρεια Ηπείρου, το Δήμο Ιωαννιτών και το Δήμο Ηγουμενίτσας.

Επισημαίνεται ότι ούτε ο δημόσιος τομέας ούτε καμία ενιαία ομάδα συμφερόντων δεν αντιπροσωπεύει ποσοστό άνω του 49% των δικαιωμάτων ψήφου, ενώ παράλληλα η συμμετοχή φορέων που εκπροσωπούν συμφέροντα του δημοσίου ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή δεν είναι μικρότερη του 30%.

Τέλος, κάθε φορέας που συμμετέχει στην ΕΔΠ εκπροσωπείται από ένα μόνο άτομο.

ΣΤΕΛΕΧΙΑΚΗ ΔΟΜΗ – ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Προσωπικό που ήδη απασχολεί ή προτίθεται να απασχολήσει ο υποψήφιος Φορέας στο πλαίσιο εφαρμογής της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης

Τα άτομα που θα στελεχώνουν την ΟΤΔ της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. είναι στελέχη της εταιρείας, μόνιμο προσωπικό και έχουν ως εξής:

Α/Α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ	ΕΤΟΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ	ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΕΜΠΕΙΡΙΑ
1	Καλλιόπη Ζαβογιάννη	Συντονιστής	2006	- Κοινωνική Πολιτική & Κοινωνική Ανθρωπολογία - Κοινωνιολογία	12 έτη
2	Αριστοτέλης Σταγκίκας	Επιστημονικό προσωπικό	2003	Οικονομικών Επιστημών	15 έτη
3	Δημήτρης Παντούλης	Επιστημονικό προσωπικό	1998	- Πολιτικός μηχανικός ΤΕ - Τεχνικός Η/Υ	19 έτη

Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ παρατίθενται τα βιογραφικά των στελεχών της ΟΤΔ καθώς και των υπόλοιπων στελεχών της «ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ», από τα οποία θα προκύψουν και θα συσταθούν οι επιτροπές.

Επισημαίνεται ότι για τις ανάγκες υλοποίησης της Στρατηγικής θα συσταθούν Επιτροπές Αξιολόγησης υποβληθέντων προτάσεων, Ενστάσεων, και Παραλαβής & Ελέγχου του έργου των δικαιούχων/αναδόχων, στις οποίες δεν θα απασχολείται το ίδιο προσωπικό.

Τεκμηρίωση της επάρκειας της στελεχιακής δομής

Τα στελέχη που επιλέχθηκαν με την υπ' αριθμ. 406/29-11-2017 απόφαση του Δ.Σ. της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. να απαρτίζουν την ΟΤΔ ικανοποιούν με βάση τις ειδικότητές τους (Κοινωνική Επιστήμονας, Οικονομολόγος, Πολιτικός Μηχανικός – Τεχνικός Η/Υ), τα προσόντα τους και την εμπειρία τους τις απαιτήσεις υλοποίησης του νέου προγράμματος ΤΑΠΤΟΚ/ΕΚΤ και εξασφαλίζουν την επιτυχή υλοποίησή του.

Η εταιρεία σε όλα τα χρόνια λειτουργίας της υλοποίησε πλήθος προγραμμάτων που αφορούν στην επιχειρηματικότητα, τον τουρισμό, την μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, την απασχόληση και γενικά την ανάδειξη και την ανάπτυξη της περιοχής, όπως HORIZON, RECITE, EQUAL, INTERREG, ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΤΟΠΣΑ, ΤΟΠΕΚΟ, ΟΠΠΑΑΧ και LEADER.

Παρουσίαση κτιριακών υποδομών και εξοπλισμού

Τα γραφεία της Εταιρείας βρίσκονται στο ισόγειο του κτιρίου της Περιφέρειας Ηπείρου και καταλαμβάνουν εμβαδό 360 τ.μ. περίπου. Στους χώρους της εταιρείας υπάρχουν δέκα (10) χώροι γραφείων, μία (1) αίθουσα συνεδριάσεων, κουζίνα, W.C., αποθήκη. Όλοι οι χώροι είναι πλήρως εξοπλισμένοι με έπιπλα γραφείου, καρέκλες, βιβλιοθήκες, καρέκλες επισκεπτών, ενώ όλα τα γραφεία έχουν πλήρη τηλεφωνική και διαδικτυακή σύνδεση.

Ο εξοπλισμός των γραφείων της εταιρείας περιγράφεται στον παρακάτω πίνακα

A/A	Τύπος	Ποσότητα (τεμ)
1	Γραφεία με συρταριέρα	19
2	Καρέκλες εργασίας	19
3	Βιβλιοθήκες	14
4	Ερμάρια	8
5	Φοριαμοί - αρχειοθήκες	26
6	Καρέκλες επισκεπτών	25
7	Τραπέζια - καρέκλες αίθουσας συνεδριάσεων	6 τραπέζια 20 καρέκλες
8	Χρηματοκιβώτιο	1
9	Πυροσβεστική φωλιά	1

Ο μηχανολογικός εξοπλισμός των γραφείων αναλύεται στον παρακάτω πίνακα.

A/A	Τύπος	Ποσότητα (τεμ)
1	Ψηφιακά Φωτοτυπικά, εκτυπωτικά, δικτυακά	2
2	Εκτυπωτής A3 έγχρωμος	1
3	Εκτυπωτής A4 έγχρωμος	1
4	Εκτυπωτής A4 ασπρόμαυρος	1
5	Scanner	1
6	Φορητός Η/Υ	1

7	Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές μεαντίστοιχες άδειες λειτουργικού και εφαρμογών γραφείου (WINDOWS, OFFICE, ANTIVIRUS)	21
8	Projector	1
9	Εξωτερικός Δίσκος	2
10	ROUTER	1
11	Ψηφιακή Φωτογραφική Μηχανή	1
12	TV 29'	1
13	Διαδραστικός Πίνακας	1
14	VIDEO	1
15	GRAMIN GPSMAP	1
16	Μέτρο LASER	1
17	Τηλεφωνικές συσκευές	15
18	Τηλεφωνικό κέντρο	1
19	Συσκευή τηλεφωνικού κέντρου	1
20	Συσκευή FAX	1
21	Πρόγραμμα λογιστικής παρακολούθησης	1

ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΦΟΡΕΑ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Η ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. από το 2008 διαθέτει και τηρεί Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας ISO 9001:2008, το οποίο επικαιροποιήθηκε και προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις του ISO 9001:2015. Το σχετικό πιστοποιητικό παρατίθεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ISO 9001:2015			
Αριθμός πιστοποιητικού:	Οργανισμός έκδοσης	Φορέας διαπίστευσης του πιστοποιητικού οργανισμού	Πεδίο πιστοποίησης
30551410	DQS Hellas Ltd	ΕΣΥΔ Αριθμός πιστοποιητικού:248-4	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ, ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ

Παρουσίαση προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης

Η περιοχή παρέμβασης της προτεινόμενης Στρατηγικής ΤΑΠΤΟΚ με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ, ως συμπληρωματική Στρατηγική του ΤΑΠΤΟΚ /Leader, καλύπτει την περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤΟΚ ΠΑΑ 2014 -2020 και του ΕΠΑΛΘ 2014 -2020 της «ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ» (όλη η ΠΕ Ιωαννίνων εκτός από τη Δημοτική Κοινότητα Ιωαννίνων και όλη η ΠΕ Θεσπρωτίας), μη συμπεριλαμβανομένου την περιοχή υλοποίησης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών (Δημοτική Ενότητα Ιωαννιτών, Δημοτική Ενότητα Νήσου Ιωαννίνων, Δημοτικές Κοινότητες Πεδινής, Ανατολής, Κατσικάς και Περάματος).

Αναλυτικότερα, η περιοχή παρέμβασης περιλαμβάνει:

- Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων:
 - ο Δήμος Βορείων Τζουμέρκων: Δημοτικές Ενότητες Βαθυπέδου, Καλαρρυτών, Κατσαναχωρίων, Ματσουκίου, Πραμάντων, Συρράκου και Τζουμέρκων
 - ο Δήμος Δωδώνης: Δημοτικές Ενότητες Αγίου Δημητρίου, Δωδώνης, Λάκκας Σουλίου και Σελλών
 - ο Δήμος Ζαγορίου: Δημοτικές Ενότητες Ανατολικού Ζαγορίου, Βωβούσας, Κεντρικού Ζαγορίου, Παπίγκου και Τύμφης.
 - ο Δήμος Ζίτσας: Δημοτικές Ενότητες Εκάλης, Ευρυμενών, Ζίτσας, Μολοσσών και Πασσαρώνος.
 - ο Δήμος Ιωαννιτών: Δημοτικές Ενότητες Ανατολής (εκτός της Δ.Κ. Ανατολής), Μπιζανίου (εκτός της Δ.Κ. Πεδινής), Παμβώτιδος (εκτός της Δ.Κ. Κατσικάς) και Περάματος (εκτός της Δ.Κ. Περάματος).
 - ο Δήμος Κόνιτσας: Δημοτικές Ενότητες Αετομηλίσσας, Διστράτου, Κόνιτσας, Μαστοροχωρίων και Φούρκας.
 - ο Δήμος Μετσόβου: Δημοτικές Ενότητες Εγνατίας, Μετσόβου και Μηλέας
 - ο Δήμος Πωγωνίου: Δημοτικές Ενότητες Άνω Καλαμά, Άνω Πωγωνίου, Δελβινακίου, Καλπακίου, Λάβδανης και Πωγωνιανής
- Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας:
 - ο Δήμος Ηγουμενίτσας: Δημοτικές Ενότητες Ηγουμενίτσας, Μαργαριτίου, Παραποτάμου, Πέρδικας και Συβότων
 - ο Δήμος Σουλίου: Δημοτικές Ενότητες Αχέροντα, Παραμυθιάς και Σουλίου
 - ο Δήμος Φιλιατών: Δημοτικές Ενότητες Σαγιάδας και Φιλιατών.

Η προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης έχει συνολική έκταση 7.446,875 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Από αυτή, η περιοχή παρέμβασης στην ΠΕ Ιωαννίνων φτάνει τα 4.892,92 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ενώ η περιοχή παρέμβασης στην ΠΕ Θεσπρωτία καταλαμβάνει 2.553,95 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Ο συνολικός μόνιμος πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης είναι 112.225 κάτοικοι (ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή 2011), εξ αυτών οι 68.638 κάτοικοι ζουν μόνιμα στην ΠΕ Ιωαννίνων και 43.587 κάτοικοι στην ΠΕ Θεσπρωτίας.

Ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης πληροί τις προϋποθέσεις του Κανονισμού 1303/2013, Άρθρο 33, παρ.6, δηλαδή είναι μεγαλύτερος των 10.000 κατοίκων και μικρότερος των 150.000 κατοίκων.

Στον ΠΙΝΑΚΑ 1 του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ παρατίθεται αναλυτικά ο γεωγραφικός προσδιορισμός, η έκταση, ο πληθυσμός και οι Περιφερειακές ενότητες/Δήμοι της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης.

Η πληθυσμιακή πυκνότητα της περιοχής παρέμβασης είναι 15,07 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, στην ΠΕ Ιωαννίνων είναι 14,03 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ στην ΠΕ Θεσπρωτίας είναι 17,07 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Το σύνολο της προτεινόμενης Περιοχής Παρέμβασης είναι χαρακτηρισμένη ως ορεινή, μειονεκτική ή πεδινή (σύμφωνα με την οδηγία 75/268/ΕΟΚ) και **παρουσιάζει ομοιογένεια** ως προς τον γεωγραφικό και οικονομικοκοινωνικό της χαρακτήρα.

Ο πληθυσμός των ορεινών περιοχών (βάσει της Οδηγίας (ΕΟΚ) 75/268) είναι 75.281 κάτοικοι, δηλαδή ποσοστό 67,08% του συνόλου του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης. Ουσιαστικά, η περιοχή παρέμβασης είναι σε μεγαλύτερο ποσοστό ορεινή και αγροτική, που αντιμετωπίζει σειρά διαρθρωτικών προβλημάτων (όπως περιγράφεται και φαίνεται και στη επόμενη ενότητα), τα οποία μπορεί να επηρεάσουν τη βιωσιμότητά της. Τέτοια διαρθρωτικά προβλήματα μπορεί να θεωρηθούν η γήρανση του πληθυσμού, η εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση, η εγκατάλειψη του αγροτικού χώρου από το εργατικό δυναμικό του, η συρρίκνωση των προοπτικών απασχόλησης και του αγροτικού εισοδήματος, το σχετικά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων των μικρών Τοπικών Κοινοτήτων. Η ενίσχυση δε του ρόλου των αστικών κέντρων των Ιωαννίνων και της Ηγουμενίτσας δημιουργούν επιπλέον κινδύνους για την περαιτέρω περιθωριοποίηση των αγροτικών περιοχών.

Σύμφωνα με το Εταιρικό Πλαίσιο για το Σύμφωνο Ανάπτυξης –ΕΣΠΑ 2014 -2020 η εφαρμογή της προτεινόμενης στρατηγικής αφορά περιοχές όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και περιμετρικού αγροτικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική ή προβληματική.

Χάρτης περιοχής παρέμβασης

Χάρτης της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης παρατίθεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Η περιοχή παρέμβασης εμφανίζει έντονη την ανάγκη αναπτυξιακών παρεμβάσεων λόγω των νέων οικονομικών δεδομένων των τελευταίων χρόνων, αλλά και των συνθηκών που δημιουργούνται τελευταίως στους κατοίκους με βάση την γενικότερη φιλοσοφία ανάπτυξης, την επιχειρηματικότητα και την εκμετάλλευση των τοπικών αγαθών και δυνατοτήτων.

Τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Ηπείρου πραγματοποιήθηκαν μεγάλα έργα μεταφορών, έγιναν ενέργειες αξιοποίησης του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του τουρισμού, έγιναν ενέργειες για την στήριξη της παραγωγής τοπικών παραδοσιακών προϊόντων στη γεωργία και κτηνοτροφία των ορεινών και μειονεκτικών κοινοτήτων, ενισχύθηκε ποικιλοτρόπως η ανταγωνιστικότητα και η διαφοροποίηση της οικονομίας των πεδινών και παράκτιων περιοχών. Στον πρωτογενή τομέα εφαρμόστηκαν μέτρα αγροτικής ανάπτυξης που αφορούν επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, εγκατάσταση νέων γεωργών, κατάρτιση, πρόωρη συνταξιοδότηση, επικέντρωση στις μειονεκτικές περιοχές και περιοχές που υπόκεινται σε περιβαλλοντικούς περιορισμούς, γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα, βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, δασοκομία.

Στα πλαίσια των προγραμμάτων LEADER, είτε ως Κοινοτικές Πρωτοβουλίες είτε ως Άξονα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ), αλλά και των προγραμμάτων ΟΠΑΧ και Άξονα 3 του ΠΑΑ που εφαρμόστηκαν στην περιοχή, έγιναν προσπάθειες για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, αύξηση της απασχόλησης, ευκαιρίες της απασχόλησης στις γυναίκες και τους νέους και την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος. Στα πλαίσια των ανωτέρω εφαρμόστηκαν στην περιοχή δράσεις, που αφορούσαν παρεμβάσεις αγροτικού τουρισμού ολοκληρωμένης προσέγγισης (υποδομές διανυκτέρευσης και εστίασης, επισκέψιμα αγροκτήματα, εναλλακτικές μορφές τουρισμού κλπ), ενίσχυση επιχειρήσεων του αγροτικού και των λοιπών τομέων της οικονομίας, επενδύσεις που ενισχύουν τη συλλογική, τομεακή και διατομεακή δράση με τη χρήση σύγχρονης τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και νέων τεχνικών και δράσεις προστασίας, ανάδειξης, αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος, αναβάθμισης του οικιστικού περιβάλλοντος και ανάδειξης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του αγροτικού χώρου καθώς και ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς.

Επίσης σημαντικές παρεμβάσεις έγιναν στην περιοχή όσων αφορά το οδικό δίκτυο, κοινωνικές υποδομές και υποδομές για ειδικές κοινωνικές ομάδες.

Επιπλέον, στο πλαίσιο έργων χρηματοδοτούμενων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο υλοποιήθηκαν διάφορα προγράμματα συμβουλευτικής και καταρτίσεων είτε προς τον τοπικό πληθυσμό είτε προς στοχευμένες ομάδες-στόχο με σκοπό την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ωφελούμενων και την προώθησή τους στην απασχόληση και στην επιχειρηματικότητα. Μόνο όμως πράξεις της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (Τοπικών Δράσεων Κοινωνικής Ένταξης για Ευάλωτες Ομάδες - ΤΟΠΕΚΟ και Τοπικών Σχεδίων για την

Απασχόληση – ΤοπΣΑ) σχεδιάσθηκαν προσαρμοσμένα στις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας.

Η προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης παρουσιάζει συγκεκριμένα πλεονεκτήματα και κοινές αδυναμίες και προβλήματα. Σε μεγάλο μέρος της είναι κτηνοτροφική περιοχή, εκμεταλλευόμενη τους ορεινούς όγκους των δύο Περιφερειακών Ενοτήτων, παράγοντας προϊόντα υψηλής ποιότητας. Αντιμετωπίζει όμως συγκεκριμένα προβλήματα τόσο στις εγκαταστάσεις, όσο και στην εμπορία και οργάνωση των κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς ελάχιστες επιχειρήσεις τυποποιούν και μεταποιοούν τα προϊόντα τους. Εξαίρεση αποτελεί ο τομέας της πτηνοτροφίας, ο οποίος εμφανίζεται ιδιαίτερα αναρπαγμένος και οργανωμένος στην περιοχή του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων. Συνεχή ανοδική πορεία παρουσιάζει ο τομέας των ιχθυοκαλλιεργειών στην παράκτια ζώνη της ΠΕ Θεσπρωτίας. Στον τομέα της φυτικής παραγωγής αξίζει να αναφέρουμε την οργανωμένη παραγωγή και εμπορία του οίνου στην περιοχή της ΠΕ Ιωαννίνων και την καλλιέργεια της ελιάς στην ΠΕ Θεσπρωτίας, με παραγωγή προϊόντων ποιότητας, που όμως παρουσιάζουν υποτυπώδη ή καθόλου συσκευασία. Παράγονται αρκετά προϊόντα που προσδίδουν «ταυτότητα» στην περιοχή, αλλά λίγα από αυτά προωθούνται μεταποιημένα, συσκευασμένα στις αγορές.

Ο δευτερογενής τομέας συρρικνώνεται, με τον κύριο όγκο του να εντοπίζεται στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων και πλησίον της πόλης της Ηγουμενίτσας. Χαρακτηρίζεται από το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, την παραγωγή προϊόντων που χαρακτηρίζονται για την ποιότητά τους μεν αλλά με δυσκολία στην οργανωμένη προώθησή τους στην αγορά καθώς δεν είναι επώνυμα και πιστοποιημένα και την παροχή υπηρεσιών που χαρακτηρίζονται από την έλλειψη υψηλού και ώριμου επαγγελματισμού.

Ο τομέας του τουρισμού, με κύριο άξονα τα καταλύματα και την εστίαση, παρουσιάζει συνεχή άνοδο, εκμεταλλευόμενος το πλούσιο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον (ποτάμια, λίμνες, παραδοσιακούς οικισμούς, πλήθος μνημείων, θάλασσα) και συνδυαζόμενος με τις ειδικές μορφές τουρισμού (ιαματικός, περιπατητικός, ορειβατικός, φυσιολατρικός, θρησκευτικός, θαλάσσιος κλπ). Χαρακτηρίζεται όμως από τη μικρή τουριστική περίοδο, από τη χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών σε ορισμένες περιπτώσεις, την έλλειψη συνεργασιών των επαγγελματιών του τομέα, καθώς και τη διασύνδεση του τουριστικού προϊόντος με το πρωτογενές και δευτερογενές προϊόν.

Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού

Επίπεδο και εξέλιξη του πληθυσμού

Ο μόνιμος πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης του τοπικού προγράμματος ΤΑΠΤοΚ με συγχρηματοδότηση από το ΠΑΑ 2014-2020 και το ΕΠΑΛΘ 2014-2020 (CLLD/LEADER) που υλοποιεί ήδη η ΟΤΔ της ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ, και στην οποία θα εφαρμοστεί συμπληρωματικά η παρούσα Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ, ανέρχεται στους 145.914 κατοίκους (Πίνακας 1) αυξημένος κατά 6,32% σε σχέση με το 2001 (137.244 κάτοικοι, απογραφή 2001 ΕΛΣΤΑΤ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΥΤΟΥ

Περιφερειακή ενότητα Δήμος Τοπική / Δημοτική Κοινότητα	Μόνιμος Πληθυσμός (2011)	Μόνιμος Πληθυσμός (2001)	Μεταβολή	% Μεταβολή
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	102.327	93.643	8.684	9,27
ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	5.714	4.361	1.353	31,02
ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ	9.693	10.482	-789	-7,53
ΔΗΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	3.724	4.348	-624	-14,35
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ	14.766	14.923	-157	-1,05
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ (περιοχή παρέμβασης CLLD/LEADER)	46.912	35.717	11.195	31,34
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	6.362	7.648	-1.286	-16,81
ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	6.196	7.177	-981	-13,67
ΔΗΜΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	8.960	8.987	-27	-0,30
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	43.587	43.601	-14	-0,03
ΔΗΜΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	25.814	24.130	1.684	6,98
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΛΙΟΥ	10.063	10.379	-316	-3,04
ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΑΤΩΝ	7.710	9.092	-1.382	-15,20
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	145.914	137.244	8.670	6,32
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	336.856	336.392	464	0,14
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	10.934.097	-117.811	-1,08

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Ομάδας Μελέτης

Ειδικότερα, ο πληθυσμός στην περιοχή παρέμβασης του CLLD/LEADER στην ΠΕ Ιωαννίνων έχει αυξηθεί κατά 9,27%, ενώ στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Θεσπρωτίας είναι μειωμένος κατά 0,03%. Η μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζεται στις τοπικές κοινότητες που είναι όμορες με το αστικό κέντρο των Ιωαννίνων, καθώς σε κάποιες τοπικές κοινότητες που τα τελευταία χρόνια εμφανίζουν ανάπτυξη κυρίως στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα.

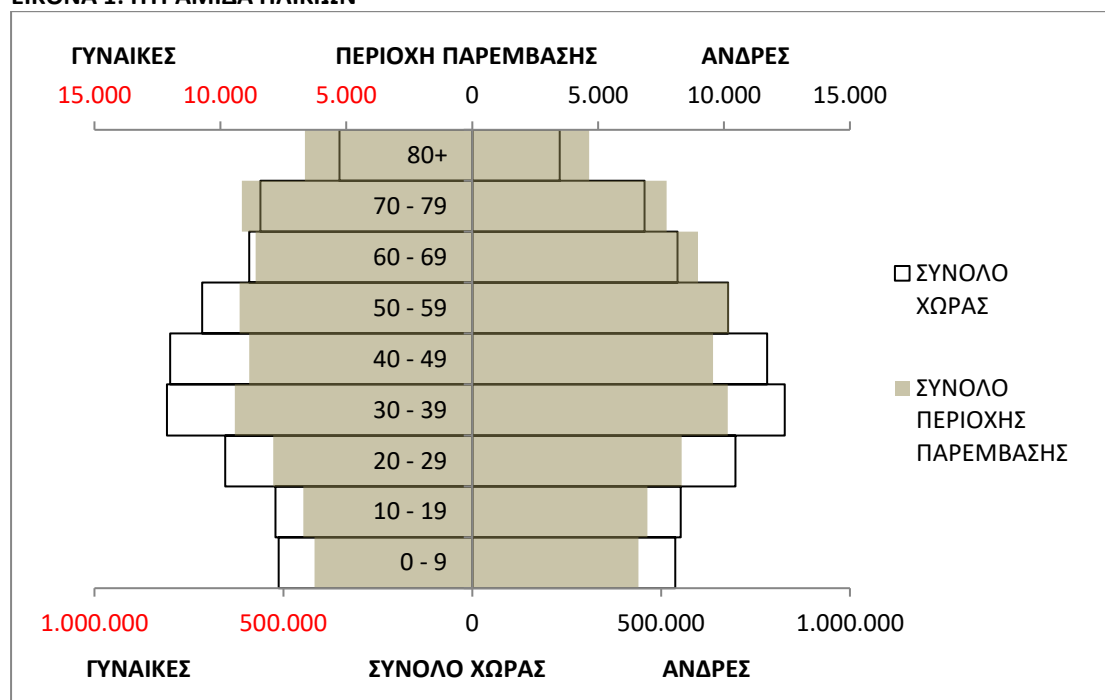
Ηλικιακή Διάρθρωση

Όπως φαίνεται από το παρακάτω διάγραμμα, ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης είναι πιο γερασμένος σε σχέση με το πληθυσμό της χώρας.

Όπως φαίνεται στον ΠΙΝΑΚΑ 2 του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ, η ηλικιακή ομάδα 0-30 στην περιοχή παρέμβασης αριθμεί 42.755 άτομα. Αντίστοιχα για την ηλικιακή ομάδα 60 και άνω ο πληθυσμός είναι 45.732 κάτοικοι και των δύο φύλων.

Η αναλογία «άτομα ηλικίας 0-30 / άτομα ηλικίας 60 και άνω» στα δύο φύλα σε όλη την περιοχή παρέμβασης είναι 93,5% με ποσοστά στους άνδρες και στις γυναίκες 102,5% και 85,6 % αντίστοιχα.

ΕΙΚΟΝΑ 1: ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΗΛΙΚΙΩΝ

Δημογραφικοί Δείκτες – δείκτης γήρανσης, εξάρτησης και νεανικότητας

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά που αφορούν στην ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού αποτυπώνονται ανάγλυφα στους δείκτες γήρανσης και εξάρτησης του πληθυσμού. (ΠΙΝΑΚΑΣ 3 του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ)

Όσον αφορά τον δείκτη γήρανσης του τοπικού πληθυσμού (την αναλογία του πληθυσμού άνω των 65 ετών προς την ηλικιακή ομάδα 0-14 ετών), αυτός είναι περίπου ίδιος (στο σύνολό του) σε όλη την περιοχή παρέμβασης (1,88 σε όλη την περιοχή παρέμβασης, 1,91 στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Ιωαννίνων και 1,80 στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Θεσπρωτίας).

Μελετώντας τον δείκτη γήρανσης ανά φύλο, παρατηρούμε ότι είναι μεγαλύτερος μεταξύ των γυναικών στην πλειοψηφία των δημοτικών ενοτήτων της περιοχής.

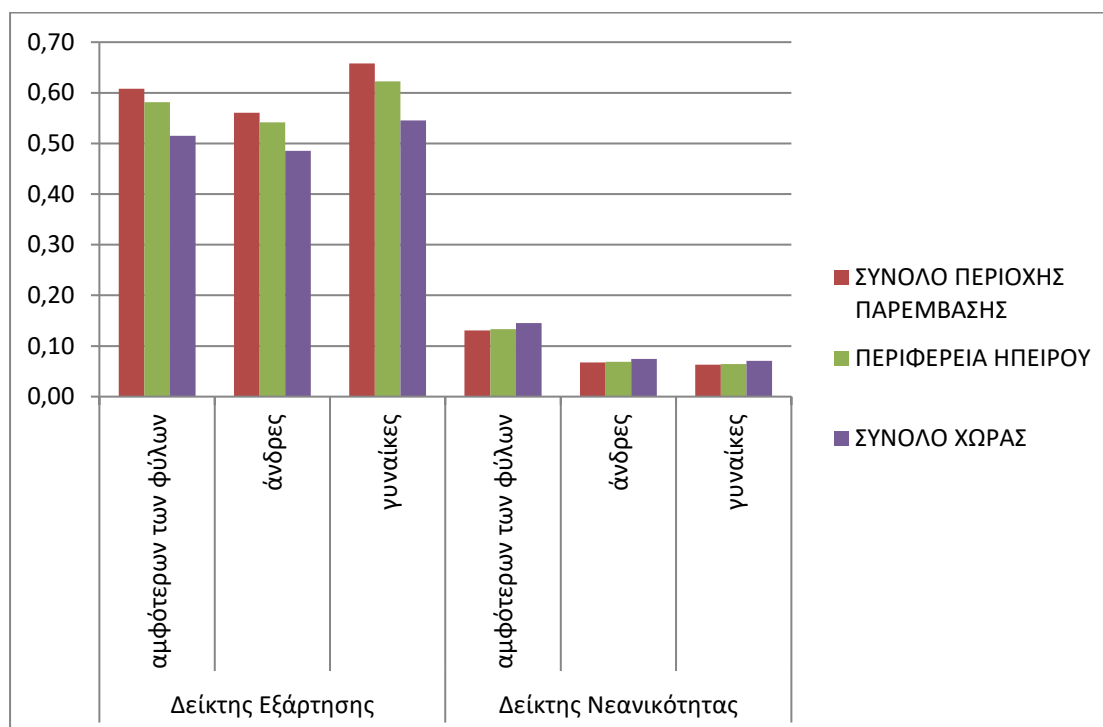
Εντός της περιοχής παρέμβασης, οι δημοτικές ενότητες με τον μεγαλύτερο δείκτη γήρανσης είναι οι Τζουμέρκων (25,47) και Σουλίου (14,13), περιοχές αρκετά ορεινές και σχετικά απομακρυσμένες από τις μεγαλύτερες πόλεις της περιοχής, με δυσχέρεια πρόσβασης λόγω κακού οδικού δικτύου σε αρκετά σημεία.

Η γήρανση του πληθυσμού και οι επιπτώσεις στην παραγωγική του ικανότητα μπορούν να διαπιστωθούν από την μελέτη του δείκτη εξάρτησης. Ο δείκτης εξάρτησης δίνει μια εικόνα για την παραγωγική ικανότητα του πληθυσμού, καθώς δηλώνει την αναλογία του αριθμού των εξαρτώμενων (ή αλλιώς «μη παραγωγικών») ατόμων (0-14 και 65+ ετών) προς τον αριθμό των ατόμων στην παραγωγική ηλικία (15-64 ετών).

Ο δείκτης εξάρτησης στην περιοχή παρέμβασης είναι 0,61 σχεδόν όσο και στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Ιωαννίνων (0,61) και στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Θεσπρωτίας (0,52). Οι τιμές του δείκτη είναι υψηλότερες για τις γυναίκες, (0,66 στην περιοχή παρέμβασης, 0,65 στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Ιωαννίνων και 0,66 στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Θεσπρωτίας) φαινόμενο που παρατηρείται στη πλειοψηφία των δημοτικών ενοτήτων της περιοχής.

Σε ότι αφορά στο δείκτη νεανικότητας, αυτός είναι 0,13 στους άνδρες και στις γυναίκες με περίπου ίσα ποσοστά στα δύο φύλα (άνδρες: 0,07 και γυναίκες 0,06). Ομοίως κυμαίνονται τα ποσοστά και στις επί μέρους περιοχές των ΠΕ Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας.

ΕΙΚΟΝΑ 2: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΟΤΗΤΑΣ

Κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού

Από τον ΠΙΝΑΚΑ 4 του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ, παρατηρούμε ότι το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της περιοχής παρέμβασης δεν είναι ικανοποιητικό.

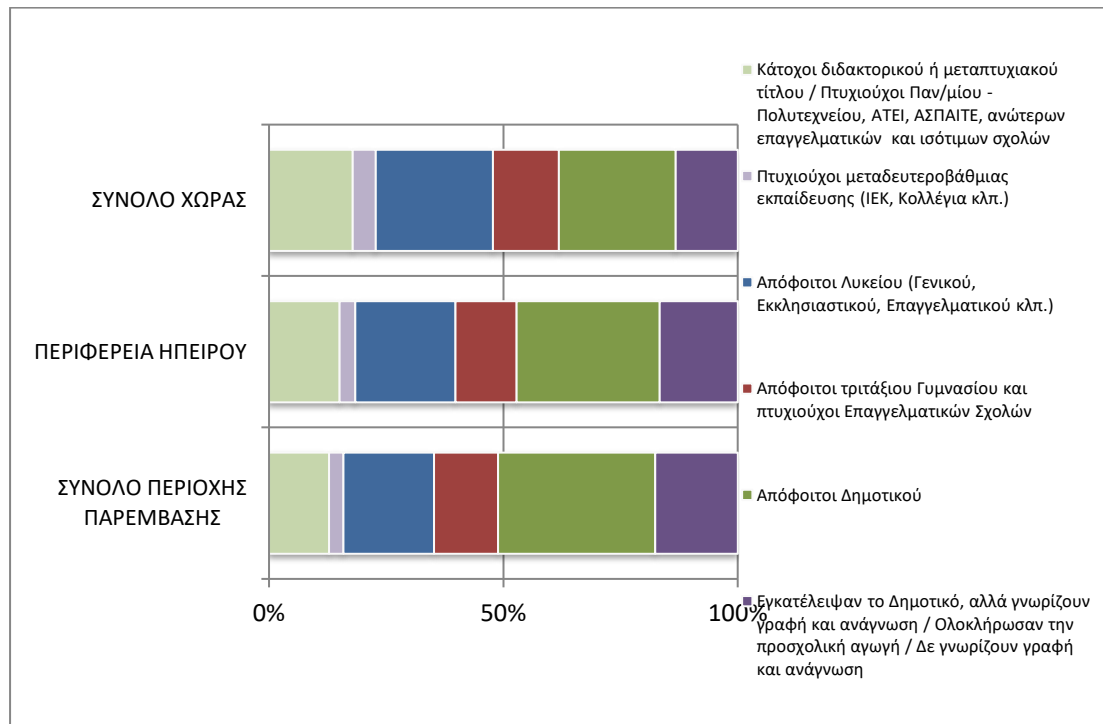
Στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Ιωαννίνων (περιοχή παρέμβασης που δεν περιλαμβάνει την Δ.Κ. Ιωαννίνων) παρατηρείται υψηλότερος αριθμός ατόμων με ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση σε σχέση με την περιοχή παρέμβασης ΠΕ Θεσπρωτίας.

Το ποσοστό του πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης που δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, εγκατέλειψαν, φοιτούν ή είναι απόφοιτοι δημοτικού είναι 51% και ίδια είναι τα αντίστοιχα ποσοστά στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας.

Οι απόφοιτοι τριτάξιου γυμνασίου και μέσης εκπαίδευσης και οι πτυχιούχοι ΤΕΣ, ΤΕΛ και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ανώτερων επαγγελματικών σχολών είναι 0,37% σε όλη την περιοχή παρέμβασης και αντιστοίχως και στις δύο Περιφερειακές Ενότητες.

Το χαμηλότερο ποσοστό (12%) του τοπικού πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης είναι πτυχιούχοι ΤΕΙ, ανώτερων σχολών ή κάτοχοι μάστερ – διδακτορικού, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά στις ΠΕ Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας είναι 13% και 11%. Αναλόγως διαμορφώνεται και η κατάσταση εκπαίδευσης ανά φύλλο.

ΕΙΚΟΝΑ 3: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Συμπερασματικά, ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης αυξήθηκε ελαφρώς, και κυρίως στις περιφερειακές Τοπικές Κοινότητες των πόλεων Ιωαννίνων και Ηγουμενίτσας. Ταυτόχρονα, όμως, η γήρανση του πληθυσμού είναι εντονότερη στις απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα περιοχές των Ιωαννίνων και Ηγουμενίτσας και κυρίως στις γυναίκες.

Ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης, σε γενικές γραμμές, διακρίνεται από χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο καθώς 51% του πληθυσμού είναι απόφοιτοι δημοτικού, φοιτούν ή εγκατέλειψαν το δημοτικό ή δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση πτυχιούχων ΤΕΙ ή ανώτατων σχολών και κατόχων μάστερ ή διδακτορικού τίτλου παρατηρείται επίσης στις περιοχές πλησίον των αστικών κέντρων της Ηγουμενίτσας και των Ιωαννίνων.

Οικονομικά στοιχεία

Α. Γενικά Στοιχεία

Ενδεικτικά στοιχεία ΑΕΠ σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας 2001-2001

Τα στοιχεία ΑΕΠ σε επίπεδο Περιφερειακών ενότητων παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα:

	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΕΠ		ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΑΕΠ	
	2001	2011	2001	2011
ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.742,60	2.323,28	10.442,62	13.468,21
ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	655,96	660,05	15.509,55	14.744,40
ΗΠΕΙΡΟΣ	3.638,69	4.611,25	10.668,48	13.327,99
ΕΛΛΑΔΑ	152.193,84	207.029,00	14.011,40	18.642,86
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΩΡΑ	2,39	2,23	76,14	71,49
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ ΣΤΗΝ ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΩΡΑ	1,14	1,12	74,53	72,24
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΩΡΑ	0,43	0,32	110,69	79,09
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ ΣΤΗΝ ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ	47,89	50,38	97,88	101,05
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ ΣΤΗΝ ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ	18,03	14,31	145,38	110,63

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Ομάδας Μελέτης

Αναλύοντας τα ανωτέρω συμπεραίνεται ότι, για το 2011, το ποσοστό συνεισφοράς του ΑΕΠ της Περιφέρειας Ηπείρου στο σύνολο της χώρας είναι 2,23%. Αντίστοιχα το ποσοστό ΑΕΠ της ΠΕ Ιωαννίνων στο σύνολο της Περιφέρειας Ηπείρου είναι 50,38%, ενώ το αντίστοιχο της ΠΕ Θεσπρωτίας είναι 14,31%.

Αντίστοιχα το 2001 το ποσοστό στο ΑΕΠ για την Περιφέρεια Ηπείρου σε σχέση με τη χώρα ήταν 2,39%, παρουσιάζοντας μείωση. Ανάλογα το ποσοστό ΑΕΠ για την ΠΕ Ιωαννίνων σε σχέση με αυτό της Περιφέρειας Ηπείρου είναι 47,89% και για την ΠΕ Θεσπρωτίας σε σχέση με αυτό της Περιφέρειας Ηπείρου είναι 18,03%

Ενδείξεις για επίπεδο και κατανομή ΑΕΠ στην περιοχή μελέτης

Η κατανομή του ΑΕΠ ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας παρουσιάζεται στον ΠΙΝΑΚΑ 5 του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

Η μελέτη και ανάλυση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) των τριών παραγωγικών κλάδων της Περιφέρειας Ηπείρου φαίνεται ότι η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στο συνολικό ΑΠΑ της Περιφέρειας ανέρχεται σε 6,72%, ενώ ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας συμμετέχουν κατά 10,07% και 83,21% αντίστοιχα. Σε ότι αφορά στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Ιωαννίνων τα ποσοστά συμμετοχής του πρωτογενούς τομέα στο συνολικό ΑΠΑ της Περιφέρειας Ηπείρου είναι 1,86% του δευτερογενούς τομέα 5,88% και του τριτογενούς 42,64%. Αντίστοιχα στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Θεσπρωτίας τα ποσοστά

συμμετοχής του πρωτογενούς τομέα στο συνολικό ΑΕΠ της Περιφέρειας Ηπείρου είναι 1,09% του δευτερογενούς τομέα 0,76% και του τριτογενούς 12,46%.

Απασχόληση (συνολική και κατά κλάδο) 2001-2011

Κατά την τελευταία απογραφή του 2011, οι απασχολούμενοι στην περιοχή παρέμβασης ανήλθαν στους 44.510 αυξημένοι κατά 3,95% σε σχέση με την απογραφή του 2001 (42.819 άτομα) (ΠΙΝΑΚΑΣ 6, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Συγκεκριμένα στην ΠΕ Ιωαννίνων (περιοχή παρέμβασης που δεν περιλαμβάνει την Δ.Κ. Ιωαννίνων), ανέρχονται σε 30.619 αυξημένοι κατά 10,26%, ενώ στην ΠΕ Θεσπρωτίας ανέρχονται σε 13.891 μειωμένοι κατά 7,70% σε σχέση με το 2001.

Σε ό,τι αφορά την απασχόληση κατά τομέα, ο ποσοστό απασχολούμενων στην περιοχή παρέμβασης το 2011 έχει ως εξής:

πρωτογενής: 15,51% - δευτερογενής: 19,82% - τριτογενής: 64,67%.

Στην απογραφή του 2001 τα αντίστοιχα ποσοστά ανά τομέα ήταν:

πρωτογενής: 25,45% - δευτερογενής: 23,81% - τριτογενής: 50,74%.

Παρατηρούμε λοιπόν μια μεγάλη μείωση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα της τάξεως του 36,65%, μια αρκετά μεγάλη αύξηση στον τριτογενή κατά 32,49% και μικρότερη μείωση στον δευτερογενή τομέα ποσοστού 13,49%.

Ειδικότερα στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Ιωαννίνων οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα κατά την απογραφή του 2011 φτάνουν το 13,34%, στον δευτερογενή το 21,73% και στον τριτογενή το ποσοστό των απασχολούμενων φτάνει το 64,67% του συνόλου. Παρατηρώντας τη μεταβολή των απασχολούμενων σε σχέση με την απογραφή του 2001, βλέπουμε πως στον πρωτογενή τομέα οι απασχολούμενοι μειώθηκαν σημαντικά (μείωση 36,90%), στον δευτερογενή τομέα μειώθηκαν κατά 8,91%, ενώ στον τριτογενή αυξήθηκαν κατά 42,08%.

Στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Θεσπρωτίας στον πρωτογενή τομέα οι απασχολούμενοι φτάνουν το 20,29% του συνόλου, ενώ στον δευτερογενή τομέα είναι το 15,61% και στον τριτογενή το 64,08%. Σε σχέση με την απογραφή του 2001, στον πρωτογενή τομέα οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 36,29%, στο δευτερογενή κατά 25,05 ενώ στον τριτογενή αυξήθηκαν κατά 15,13%.

Εξέλιξη Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού (2001-2011)

Ο συνολικός οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανήλθε στις 51.754 άτομα, σημειώνοντας αύξηση 8,32% σε σχέση με το 2001 (47.779 άτομα). (ΠΙΝΑΚΕΣ 7, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Ο Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός στην ΠΕ Ιωαννίνων (περιοχή παρέμβασης που δεν περιλαμβάνει την Δ.Κ. Ιωαννίνων) σύμφωνα με την απογραφή του 2011 είναι 35.783 άτομα,

αυξημένος κατά 13,37% σε σχέση με την απογραφή του 2001 (31.564 άτομα). Αντίστοιχα ο ΟΕΠ στην ΠΕ Θεσπρωτίας, σύμφωνα με την απογραφή του 2011 είναι 15.971 άτομα, Μειωμένος κατά 1,50% σε σχέση με την απογραφή του 2001 (16,215 άτομα).

Στην περιοχή παρέμβασης, σύμφωνα με το ΠΙΝΑΚΑ 8, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των ατόμων είναι μισθωτοί σε ποσοστό 36,46% για τους άνδρες και 26,84% για τις γυναίκες. Στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Ιωαννίνων οι άνδρες απασχολούμενοι ως μισθωτοί είναι το 38,04% των απασχολούμενων και το 27,73% οι γυναίκες απασχολούμενες, ενώ στην ΠΕ Θεσπρωτίας τα ποσοστά για τους άνδρες είναι 32,91% και για τις γυναίκες 24,85% αντίστοιχα. Μελετώντας τον ίδιο πίνακα διαπιστώνεται ότι η επιχειρηματικότητα ανδρών και γυναικών (εργοδότες και εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό) είναι σε ποσοστό 25,02% για τους άνδρες σε όλη την περιοχή παρέμβασης και 9,92% για τις γυναίκες. Τα ανάλογα ποσοστά για την της ΠΕ Ιωαννίνων είναι 23,41% για τους άνδρες και 9,59% για τις γυναίκες, ενώ στην ΠΕ Θεσπρωτίας είναι ελαφρώς μεγαλύτερα από αυτά της συνολικής περιοχής παρέμβασης, δηλαδή 28,63% για τους άνδρες και 10,66% για τις γυναίκες. Τέλος το ποσοστό των βοηθών στην οικογενειακή επιχείρηση είναι χαμηλό στην περιοχή παρέμβασης και κυμαίνεται στο 0,77% και 0,97% επί του συνόλου των απασχολούμενων ανδρών και γυναικών αντίστοιχα.

Η συμβολή των γυναικών στην αύξηση του ΟΕΠ ήταν σημαντική, καθώς ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός των γυναικών στην περιοχή παρέμβασης αυξήθηκε κατά 22,92%. Στην περιοχή παρέμβασης ΠΕ Ιωαννίνων η αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των γυναικών ανήλθε σε ποσοστό 29,99%, ενώ στην ΠΕ Θεσπρωτίας ο γυναικείος οικονομικά ενεργός πληθυσμός αυξήθηκε κατά 9,39%.

Εξέλιξη Ανεργίας – Προσέγγιση επιπέδου υποαπασχόλησης

Παράλληλα με την αύξηση του ΟΕΠ στην περιοχή παρέμβασης μεταξύ των δύο απογραφών 2001 και 2011, οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 64,07% (2011: 10.174 άτομα, 2001: 6.201 άτομα) και ειδικότερα στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Ιωαννίνων (περιοχή παρέμβασης που δεν περιλαμβάνει την Δ.Κ. Ιωαννίνων) η αύξηση της ανεργίας φτάνει το 64,04% (6.918 άτομα), ενώ στην ΠΕ Θεσπρωτίας η αύξηση της ανεργίας φτάνει το 62,80%. (ΠΙΝΑΚΑΣ 7, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Σε ότι αφορά το ποσοστό της μερικής απασχόλησης στο σύνολο της απασχόλησης τα διαθέσιμα στοιχεία για την προσέγγιση της μερικής και της προσωρινής απασχόλησης είναι περιορισμένα. Στην περιοχή παρέμβασης οι μερικώς απασχολούμενοι κυμαίνονται περίπου στο 5% των απασχολούμενων. Θα πρέπει εδώ να τονιστεί ότι η μερική απασχόληση πλήττει περισσότερο τις γυναίκες (η αναλογία ανδρών προς γυναικών σε εθνικό επίπεδο είναι 1 προς 2,5).

Μία άλλη σημαντική διάσταση της απασχόλησης, ενδεικτική της ευελιξίας της αγοράς εργασίας αλλά και της εποχικότητας-ανασφάλειας της εργασίας, αφορά την προσωρινή απασχόληση, η οποία στη συντριπτική πλειοψηφία της έχει τη μορφή συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Το ποσοστό της προσωρινής απασχόλησης ορίζεται ως το ποσοστό των μισθωτών

που απασχολούνται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου επί του συνόλου των μισθωτών και το οποίο στην περιοχή παρέμβασης είναι περίπου 11%.

Συμπερασματικά, από την ανάλυση των οικονομικών στοιχείων παρατηρούμε ότι ο οικονομικά ενεργά πληθυσμός και οι απασχολούμενοι της περιοχής παρέμβασης – όπως και ο συνολικός πληθυσμός – αυξήθηκαν.

Η αύξηση αυτή συνοδεύτηκε όμως και από την μεγάλη μείωση της συμβολής του πρωτογενούς τομέα στην απασχόληση προς όφελος κυρίως του τριτογενή τομέα. Παράλληλα μείωση μικρότερη μείωση στο ποσοστό των απασχολούμενων παρουσιάζει και ο δευτερογενής τομέας.

Τέλος, η περιοχή παρέμβασης διακρίνεται από υψηλότερο ποσοστό μισθωτών και εργαζομένων για δικό τους λογαριασμό ενώ το ποσοστό των βοηθών στην οικογενειακή επιχείρηση είναι χαμηλό.

B. Ο πρωτογενής τομέας

Κύρια χαρακτηριστικά (κυριότερες μορφές δραστηριότητας)

Η αγροτική οικονομία της περιοχής παρέμβασης των Περιφερειακών Ενοτήτων (Π.Ε.) Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας, εξειδικεύεται κυρίως στην κτηνοτροφία (ζωική παραγωγή), όπου η αιγοπροβατοτροφία και η πτηνοτροφία κατέχουν εξέχουσα θέση στο σύνολο της εγχώριας παραγωγής και αποτελούν τη βάση σημαντικής μερίδας του δευτερογενούς τομέα (κλάδος τροφίμων). Άλλες σημαντικές δραστηριότητες είναι η βοοτροφία ελευθέρας βοσκής, τα κτηνοτροφικά φυτά, οι δασικές δραστηριότητες και η αλιεία / ιχθυοκαλλιέργειες στην παράκτια ζώνη της Θεσπρωτίας και εσωτερικών υδάτων (ποτάμια, λίμνες) με συνεχή άνοδο. Η γεωργία (φυτική παραγωγή) στην περιοχή παρέμβασης έχει χαρακτήρα κατά κύριο λόγο συμπληρωματικό της ζωικής παραγωγής καθώς ειδικά η παραγωγή φυτών μεγάλης καλλιέργειας χρησιμοποιείται για την κάλυψη αναγκών σε ζωοτροφές. Σημαντική είναι η καλλιέργεια της ελιάς στη Θεσπρωτία καθώς και η καλλιέργεια της αμπέλου σε Ζίτσα και Μέτσοβο στην περιοχή των Ιωαννίνων. Συνολικά στις δύο Π.Ε. παρουσιάζεται μείωση της γεωργικής γης.

Φυτική Παραγωγή (κύριες καλλιέργειες)

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Ιωαννίνων η γεωργική γη καλύπτει 337.000 στέμματα περίπου (328.000 το 2001 & 365.000 το 1991) από τα οποία 223.000 στρέμματα καλύπτουν τα λιβάδια και οι βοσκοτόποι (ποσοστό 66%) ενώ οι αγραναπαύσεις ανέρχονται περίπου στα 6.600 στρ. Η καλλιεργούμενη έκταση παρουσιάζει σαφή τάση μείωσης ανά δεκαετία. (ΠΙΝΑΚΑΣ 9, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Τη μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνουν με διαφορά οι αροτραίες καλλιέργειες, ακολουθούν με μικρά ποσοστά η κηπευτική γη, οι αμπελώνες και οι δενδρώδεις καλλιέργειες.

Το μέσο μέγεθος των αροτραίων καλλιεργειών ανέρχεται σε 16,5 στρ. στις πεδιάδες ενώ στον ορεινό όγκο υπολογίζεται σε 6,82 στρέμματα. Η καλλιέργεια είναι πλήρως εκμηχανισμένη και δεν αντιμετωπίζει προβλήματα.

Στην Π.Ε. Ιωαννίνων οι καλλιέργειες θερμοκηπίου καταλαμβάνουν πολύ μικρή έκταση. Η αλματώδης αύξηση έγινε λόγω των καλών οικονομικών αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται με τη διάθεση των κηπευτικών στη ντόπια αγορά. Γίνονται δύο καλλιέργειες (Μάρτιο έως Οκτώβριο) με ντομάτα, φασολάκι, αγγούρι και Οκτώβριο έως Μάιο με μαρούλι και φυλλώδη λαχανικά.

Στα κατηγορία «μποστανικά» να αναφέρουμε το πεπόνι Κονίτσης, ένα προϊόν γνωστό στην συνείδηση του τοπικού καταναλωτή, για την ιδιαίτερη γεύση του, αλλά δεν υπήρχαν ικανοποιητικές ενδείξεις για την ποσότητα παραγωγής

Η επιχειρηματική καλλιέργεια της πατάτας καταλαμβάνει έκταση 2.000 περίπου στρ. σαν ανοιξιάτικη καλλιέργεια και 1.000 στρ. σαν φθινοπωρινή. Η καλλιεργούμενη έκταση παρουσιάζει αυξομειώσεις που οφείλονται κυρίως στην τύχη της προηγούμενης καλλιέργειας πατάτας. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Δημοτική Ενότητα Εγνατίας η καλλιέργεια γίνεται για την παραγωγή βρώσιμης πατάτας αλλά και για παραγωγή σπόρου πατάτας ενώ οι παραγόμενες ποσότητες θεωρούνται πολύ καλής ποιότητας και διατίθενται στην αγορά χωρίς καμιά περαιτέρω τυποποίηση ή επεξεργασία, αλλά με ονομασία τοπικού προϊόντος, γνωστό ως πατάτες Χρυσοβίτσας.

Στην Π.Ε. Ιωαννίνων ενδιαφέρον παρουσιάζει η καλλιέργεια των οσπρίων, η οποία εντοπίζεται κυρίως στην ευρύτερη περιοχή των Ζαγοροχωρίων. Το παραγόμενο προϊόν διακρίνεται για τα εξαιρετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά του. Επιπλέον η καλλιέργεια παρουσιάζει εμπορικό ενδιαφέρον, αφού τα προϊόντα βρίσκουν κανονική διέξοδο στην αγορά και απορροφούνται στο σύνολό τους από την τοπική αγορά της πόλης των Ιωαννίνων και μάλιστα ως ονομαστά τοπικά προϊόντα (ξακουστοί “ Ζαγορίσιοι γίγαντες”, “φασόλια Ζαγορίου” κλπ.).

Στην Π.Ε. Ιωαννίνων, οι κύριες δενδροκομικές καλλιέργειες είναι ήσσοнос σημασίας και λίγοι είναι συστηματικοί δενδρώνες. (ΠΙΝΑΚΑΣ 10, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Η καλλιέργεια ροδακινιών εστιάζεται στην περιοχή της Κόνιτσας, ενώ καρυδιές (ποσοστό 48% σε σχέση με τα συνολικά στρέμματα των δενδρωδών καλλιεργειών) και αμυγδαλιές συναντώνται ως επί το πλείστον σε ορεινές περιοχές της Π.Ε., σε εκτατικής μορφής καλλιέργειες και μεμονωμένα δένδρα.

Όσον αφορά στην καλλιέργεια αμπέλου, στην συγκεκριμένη περιοχή υπάρχουν δύο αμπελουργικές ζώνες της Ζίτσας και του Μετσόβου. Στις αμπελουργικές ζώνες καλλιεργούνται αμπέλια για την παραγωγή οίνου με βασικότερη ποικιλία την «Ντεμπίνα», λευκή ποικιλία συνιστώμενη για την περιοχή, που δίνει λευκά κρασιά (ΟΠΑΠ - Ονομασίας Προελεύσεως Ανωτέρας Ποιότητας) με ιδιαίτερα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, ενώ ευρέως καλλιεργούνται και οι ποικιλίες Cabernet sauvignon, Merlot κ.α. Εκτός βέβαια από τη γηγενή ποικιλία ΝΤΕΜΠΙΝΑ, καλλιεργούνται και δύο άλλες τοπικές ποικιλίες που είναι το

Βλάχικο και το Μπεκάρι. Οι αναλογίες λευκού και κόκκινου σταφυλιού είναι 9 προς 1 περίπου. Η υφιστάμενη κατάσταση κρίνεται σε γενικές γραμμές καλή.

Το τοπωνύμιο "ΖΙΤΣΑ" που είναι συνώνυμο της εξαιρετικής ποιότητας κρασιά (ΟΠΑΠ - Ονομασίας Προελεύσεως Ανωτέρας Ποιότητας). Επίσης τα παραγόμενα κρασιά από τα Κτήματα Αβέρωφ, στο Μέτσοβο είναι εμπορικά επιτυχημένα και αρκετά καλής ποιότητας.

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας η γεωργική γη καλύπτει 272.000 στέμματα από τα οποία 117.000 στρέμματα καλύπτουν τα λιβάδια και οι βοσκότοποι (ποσοστό 47%) ενώ οι αγροναυσίες ανέρχονται περίπου στα 1.150 στρ και χαρακτηρίζεται ως μικρό.

Τη μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνουν οι δενδρώδεις καλλιέργειες με διπλάσιο ποσοστό (84.000 στρέμματα) σε σχέση με τις οι αροτραίες καλλιέργειες (κτηνοτροφικά φυτά – 46.000 στρέμματα).

Πτώση παρουσιάζει η καλλιέργεια ρυζιού στην Π.Ε. Θεσπρωτίας. Η καλλιέργεια αξιοποιεί παθογενή εδάφη της περιοχής και γίνεται κατά βάση από παραγωγούς - επιχειρηματίες από την περιοχή των Σερρών.

Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας, τα τελευταία χρόνια η καλλιέργεια του καρπουζιού γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη. Ήδη καλλιεργούνται 4.000 στρ. στον κάμπο Κεστρίνης και τη Σκάλα Φιλιατών και ολόκληρη σχεδόν η παραγωγή προορίζεται για εξαγωγές κυρίως στην Ιταλία.

Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας οι δενδρώδεις καλλιέργειες και συγκεκριμένα η πορτοκαλιά καλλιεργείται κυρίως στην περιοχή Σαγιάδας - Κεστρίνης Αστροκκλησίου και λιγότερο στην περιοχή Γλυκής. Οι καλλιεργούμενες ποικιλίες είναι 1.400 στρ. Βαλέντσια που προορίζεται αποκλειστικά σχεδόν για εξαγωγή και 600 στρ. με κοινά πορτοκάλια κυρίως στην περιοχή της Γλυκής που διατίθενται για χυμοποίηση ή στο εσωτερικό εμπόριο.

Η μανταρινιά καλλιεργείται στις ίδιες περιοχές με την πορτοκαλιά. Καλλιεργείται αποκλειστικά η ποικιλία Κλημεντίνη και η παραγωγή διατίθεται κατά 80% σε εξαγωγές που συσκευάζουν - τυποποιούν και εξάγουν τα μανταρινία από άλλες περιοχές κυρίως της Δυτικής Μακεδονίας ενώ το υπόλοιπο 20% διατίθεται στην εσωτερική αγορά.

Τα μανταρινία είναι πολύ καλής ποιότητας, οι φυτείες νέες, σύγχρονες και δεν αντιμετωπίζονται ιδιαίτερα προβλήματα στη διάθεση.

Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας η καλλιέργεια της προς ελαιοποίηση ελιάς καταλαμβάνει τη μεγαλύτερη έκταση από όλες τις καλλιέργειες και καλλιεργείται τόσο σε πεδινές όσο και ημιορεινές λοφώδεις εκτάσεις και παρουσιάζει μια μικρή άνοδο. Σχεδόν όλη η καλλιέργεια είναι ξηρική. Οι καλλιεργούμενες ποικιλίες είναι η Ντόπια Μεσόκαρπη και σε λιγότερη έκταση η Λιανολιά Κερκύρας.

Οι καλλιέργειες για την παραγωγή βρώσιμων ελαίων καταλαμβάνουν περίπου 75.000 στρ. με τάση μείωσης λόγω εκρίζωσης φυτειών στην περιοχή Παραμυθιάς. Καλλιεργείται η τοπική ποικιλία Μπολιάνα.

Το 70% της ποσότητας ελαιοποιείται λόγω έλλειψης υποδομών επεξεργασίας και εμπορίας ως βρώσιμη (τα τελευταία χρόνια έχει κατασκευαστεί ένα εργοστάσιο τυποποίησης βρώσιμης ελιάς στη Φασκομηλιά της Δ.Ε. Συβότων).

Το συντριπτικό ποσοστό καλλιεργειών είναι μικρού μεγέθους με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εξασφαλίσει ικανοποιητικό εισόδημα και επομένως βιωσιμότητα. Αυτή η μεγάλη διασπορά του δυναμικού της περιοχής σε πολλές μικρές εκμεταλλεύσεις σε συνδυασμό με την έλλειψη τυποποίησης ελαιόλαδου, μεταποίησης βρώσιμων ελιών, της ανύπαρκτης οργάνωσης εμπορίου των ελαιοκομικών προϊόντων και τα προβλήματα που έχει η καλλιέργεια της ελιάς έχουν φέρει σε φθίνουσα κατάσταση την καλλιέργεια της ελιάς στην περιοχή.

Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας η καλλιέργεια του ακτινιδίου γίνεται στον κάμπο της Κεστρίνης και Σκάλας Φιλιατών.

Ζωική Παραγωγή (κύριες εκτροφές)

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Ιωαννίνων η κτηνοτροφία, όπως άλλωστε και σε ολόκληρη την περιφέρεια Ηπείρου, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποτελεί το δυναμικότερο τομέα της τοπικής οικονομίας. Στην περιοχή παρέμβασης των Ιωαννίνων οι κυριότερες εκτροφές είναι η αιγοπροβατοτροφία, η αγελαδοτροφία η πτηνοτροφία, και σε μικρότερο βαθμό η χοιροτροφία, η μελισσοκομία και η ιχθυοκαλλιέργεια. (ΠΙΝΑΚΑΣ 11, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Η αιγοπροβατοτροφική δραστηριότητα που ασκείται στην περιοχή, όπως άλλωστε και σε ολόκληρη την Ήπειρο, είναι η εκτατικής κυρίως μορφής, ενώ παρατηρείται μια τάση ημιεντατικοποίησης της κυρίως στις πεδινές περιοχές του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, στην πεδιάδα της Κόνιτσας και στην περιοχή του Καλπακίου. Η ασκούμενη αυτή μορφή της αιγοπροβατοτροφίας, εξασφαλίζει υψηλή ποιότητα προϊόντων (γάλα, κρέας), δεν χαρακτηρίζεται όμως από τις μεγάλες αποδόσεις. Πολλές από τις λειτουργούσες εκμεταλλεύσεις χρησιμοποιούν ιδιοπαραγόμενες ζωοτροφές για την κάλυψη ενός τουλάχιστον μέρους των αναγκών του ζωικού κεφαλαίου. Μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής είναι η ύπαρξη βοσκοτόπων που εξασφαλίζουν βόσκηση την μεγαλύτερη περίοδο του χρόνου. Θα ήταν δύσκολο να ξεχωρίσουμε κάποιες αυτόχθονες φυλές στην περιοχή καθώς υπήρξαν διασταυρώσεις με σκοπό την αύξηση του ζώντος βάρους του σφάγιου και της γαλακτοπαραγωγής. Ο μεγαλύτερος αριθμός παραγωγών και ζώων εντοπίζεται στο Δήμο Ιωαννιτών και γύρω από το λεκανοπέδιο Ιωαννίνων. Το σύνολο σχεδόν των μονάδων είναι οικογενειακού χαρακτήρα με απόλυτο βαθμό αυτοαπασχόλησης, πλημμελούς οργάνωσης και όχι καθετοποιημένες.

Το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής τους το διαθέτουν στην αγορά χωρίς κανενός είδους επεξεργασία, ενώ ένα πολύ μικρό μέρος κυρίως γάλακτος τυροκομείται με παραδοσιακό τρόπο για ίδια κατανάλωση ή και περιορισμένη εμπορία.

Η βοοτροφία δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη στην Π.Ε. Ιωαννίνων. Συγκεκριμένα στην περιοχή παρέμβασης λειτουργεί περιορισμένος αριθμός μονάδων εντατικής και ημιεντατικής μορφής, ενώ διάσπαρτα σε ολόκληρη την Περιφερειακή Ενότητα εκτρέφονται σε μικρές εκτατικές εκμεταλλεύσεις ζώα. Η εκτροφή αγελάδων γαλακτοπαραγωγής δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη. Ο μεγαλύτερος αριθμός παραγωγών εντοπίζεται στις Δημοτικές Ενότητες Ανατολής και Παμβώτιδας στο λεκανοπέδιο Ιωαννίνων. Η κύρια φυλή που εκτρέφεται είναι η Holstein ή απόγονοι αυτής. Οι συστηματικής μορφής εκμεταλλεύσεις (>20 αγελάδων) που αποτελούν το 73,3% των εκτρέφόμενων αγελάδων, οικογενειακού κυρίως τύπου, είναι αρκετά αξιόλογες και μέσου μεγέθους 41,64 κεφαλές. Το σύνολο της ποσότητας του παραγόμενου γάλακτος διατίθεται σε γαλακτοβιομηχανίες της περιοχής και κυρίως στη ΔΩΔΩΝΗ Α.Ε. που το χρησιμοποιεί για την νωπή παστεριωμένη διάθεσή του, την παραγωγή γιαουρτιού κλπ.

Αντίθετα στην Ήπειρο εκτρέφεται το 20% περίπου των θηλαζουσών αγελάδων σε εκμεταλλεύσεις μέσου μεγέθους 22 αγελάδων σε ένα σύστημα ελεύθερης βοσκής.

Ο κλάδος της εντατικής πτηνοτροφίας έχει μακρά παράδοση και μεγάλη ανάπτυξη στην περιοχή των Ιωαννίνων. Η κρεατοπαραγωγός πτηνοτροφία κατέχει το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό της δραστηριότητας του κλάδου και ακολουθεί η αυγοπαραγωγός πτηνοτροφία. Συνολικά στην περιοχή παρέμβασης λειτουργούν περίπου 550 μικρές (αύξηση σε ποσοστό 10% την τελευταία δεκαετία) και οικογενειακού χαρακτήρα πτηνοτροφικές επιχειρήσεις κρεατοπαραγωγικής κατεύθυνσης, οι οποίες παρότι διαθέτουν ιδιόκτητες εγκαταστάσεις και επιχειρηματική αυτοτέλεια, είναι συμβεβλημένες με τις δύο (2) μεγάλες και απόλυτα καθετοποιημένες επιχειρήσεις του Νομού (ΑΠΣΙ και Νιτσιάκος ΑΕ), οι οποίες παραλαμβάνουν τα προϊόντα τους, τα επεξεργάζονται, τα τυποποιούν και τα διαθέτουν στην αγορά οι ίδιες. Πληροφοριακά αναφέρεται ότι οι δύο (2) μεγάλες λειτουργούσες επιχειρήσεις στην Π.Ε., τροφοδοτούν τα μέλη, που είναι συνεταιίροι ή συνεργάτες τους, με τους νεοσσούς κρεατοπαραγωγής, με τις απαραίτητες πτηνοτροφές κλπ ενώ έχουν και την ευθύνη της πλήρους ιατρικής και ζωοτεχνικής υποστήριξης των μικρών μονάδων. Η συνολική ετήσια παραγωγή όλων των κρεατοπαραγωγικών μονάδων ανέρχεται σε περίπου 58 εκατ. κοτόπουλα. Από στοιχεία της Δ/σης Αγροτικής Ανάπτυξης Ιωαννίνων από τις εκμεταλλεύσεις με κοτόπουλα κρεοπαραγωγής σφάζοντας 2.400.000 κοτόπουλα μηνιαίως.

Επίσης και ο αριθμός των εκτρέφόμενων ορνίθων αναπαραγωγής αυξήθηκε πολύ την τελευταία δεκαετία. Οι τρεις μεγάλες επιχειρήσεις της Π.Ε. που εκτρέφουν όρνιθες αναπαραγωγής (Α.Π.Σ.Ι., Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε., ΣΙΩΠΗΣ ΗΛΙΑΣ ΚΑΙ ΥΙΟΣ Ο.Ε.), μαζί με τις όρνιθες που εκτρέφει ο πτηνοτροφικός συνεταιρισμός Άρτας καλύπτουν το 60% περίπου της πανελλήνιας παραγωγής.

Στην Π.Ε. οι εκμεταλλεύσεις με πατρογονικά φτάνουν τις 55 το 2005 δίνοντας προς σφαγή 600.000 κότες/15 μήνες.

Τέλος στην Π.Ε.. εκτρέφονται πάνω από 600.000 κοτόπουλα χωρικής πτηνοτροφίας.

Η χοιροτροφία όπως σε όλο στην Π.Ε. Ιωαννίνων δεν είναι ανεπτυγμένη και παρουσιάζει τάσεις συρρίκνωσης. Καμιά χοιροτροφική επιχείρηση δεν ήταν καθετοποιημένη έως το

βαθμό της μεταποίησης. Καμιά εκτροφή δε χρησιμοποιεί ως μέθοδο αναπαραγωγής την τεχνητή σπερματέγχυση. Σημειώνεται ότι μόνο σε 2 χοιροτροφικές μονάδες λειτουργεί βιολογικός καθαρισμός.

Η μελισσοκομία στην περιοχή παρουσιάζει τη μεγαλύτερη δυναμική ανάπτυξης. Ο κλάδος ξεπερνά σιγά-σιγά την παραδοσιακή του μορφή και παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει έχει τη δυναμική να αναπτυχθεί σαν ένας από τους πλέον εκσυγχρονισμένους κλάδους γεωργικής δραστηριότητας. Η δυναμική αυτή οφείλεται στις μεγάλες σε έκταση μελισσοβοσκές της Π.Ε. (εσπεριδοειδή, ανοιξιάτικο και φθινοπωρινό ρέικι, κουμαριά, έλατο κ.τ.λ.) στην ύπαρξη από παλιά αρκετών καλών μελισσοκομικών μονάδων και την απασχόληση πολλών, εδώ και αρκετά χρόνια, με την παραγωγή βασιλικού πολτού. Η μελισσοκομία ασκείται σε όλο και μεγαλύτερο ποσοστό από παραγωγούς που έχουν τη μελισσοκομία ως κύριο κλάδο εκμετάλλευσης, χρησιμοποιούνται ευρωπαϊκές κυψέλες. Στον κλάδο της μελισσοκομίας δραστηριοποιούνται 400 – 430 μελισσοτρόφοι. Ο μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων με την επωνυμία "ΑΡΙΣΤΑΙΟΣ" αριθμεί 350 μέλη.

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας η κτηνοτροφία, αποτελεί την κύρια δραστηριότητα του πρωτογενή τομέα της περιοχής. Αυτό φαίνεται τόσο από την έκταση που καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι. Οι αροτραίες καλλιέργειες της περιοχής παρέμβασης έχουν αποκλειστική σχεδόν κατεύθυνση προς την παραγωγή ζωοτροφών. Όσον αφορά τις εκτροφές στην περιοχή εξειδικεύονται στην αιγοπροβατοτροφία και στην βοοτροφία. Οι υπόλοιπες εκτροφές είναι ελάχιστες στον αριθμό και διάσπαρτες.

Στον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας παρατηρούμε ότι συνολικά στην περιοχή υπάρχουν 2189 αιγοπροβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις στις οποίες εκτρέφονται συνολικά 154.342 αιγοπρόβατα. Όπως παρατηρείται από τον ΠΙΝΑΚΑ 11, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες των τριών Δήμων της περιοχής παρέμβασης υπάρχει μεγάλος αριθμός αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων. Συγκεκριμένα στη Παραμυθιά είναι εγκαταστημένες 586 εκμεταλλεύσεις ενώ ακολουθούν οι Φιλιάτες με 458 εκμεταλλεύσεις, ενώ χαρακτηρίζονται για την παλαιότητα των εγκαταστάσεων που σε αρκετές περιπτώσεις δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων.

Όσον αφορά την βοοτροφία στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας, οι εκμεταλλεύσεις είναι κατά κανόνα εκτατικής μορφής. Και στη Θεσπρωτία παρατηρείται η εκτροφή ντόπιων αβελτίωτων ή ημιβελτιωμένων αγελάδων ελευθέρως βοσκής (θηλάζουσες αγελάδες), οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιούν άγονες ορεινές και ημιορεινές περιοχές όπως και στην Π.Ε. Ιωαννίνων. Το μεγαλύτερο ποσοστό (48%) των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής εκτρέφεται στην Πρέβεζα και το μεγαλύτερο ποσοστό (50%) των θηλαζουσών αγελάδων εκτρέφεται στη Θεσπρωτία. Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας παρατηρείται μεγάλος αριθμός μετακινούμενων κτηνοτροφών οι οποίοι κατά τη διάρκεια του έτους μετακινούνται σε ορεινές περιοχές κυρίως στις Κοινότητες Αετομηλίσας και Φούρκας του Νομού Ιωαννίνων.

Η χοιροτροφία στην περιοχή παρέμβασης δεν υπάρχουν συστηματικά χοιροστάσια παρά μόνο εκτροφή μικρού αριθμού χοίρων σε οικόσιτη μορφή και πρόχειρες εγκαταστάσεις. Συνολικά συναντάμε 51 μικρές εκμεταλλεύσεις με συνολικό αριθμό χοιρομητέρων 1029. Στην

Π.Ε Παραμυθιάς είναι εγκατεστημένες 19 που καλύπτουν σχεδόν το μισό ζωικό κεφάλαιο (412 χοιρομητέρες).

Ο κλάδος της πτηνοτροφίας δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Θεσπρωτίας όπως στην ΠΕ Ιωαννίνων παρά μόνο ένα συστηματικό πτηνοτροφείο στην Παραμυθιά. Τα περισσότερα πτηνοτροφεία αφορούν πρόχειρες εγκαταστάσεις για την κάλυψη των αναγκών των κατοίκων της περιοχής παρέμβασης. Αυτό που παρατηρείται επομένως είναι η εκτροφή κοτόπουλων, σε μικρό αριθμό τα οποία είναι ελεύθερα στον αγρό, σχεδόν σε κάθε αγροτική οικογένεια για αυτοκατανάλωση, καθώς επίσης και μια ποσότητα των αυγών και των κοτόπουλων που παράγεται να πωλείται στην τοπική αγορά.

Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας ο κλάδος της μελισσοκομίας δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος. Υπάρχει ο Μελισσοκομικός Συν/σμός Σουλίου που καλύπτει τις περιοχές Παραμυθιάς και Αχέροντα με 30 μέλη και 2.000 κυψέλες. Τα μελισσοκομικά βιβλιάρια στην Π.Ε. είναι 200. Από τα καλλιεργούμενα φυτά και εδώ τα εσπεριδοειδή είναι η καλύτερη μελισσοβοσκή από τα καλλιεργούμενα φυτά, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει και η αυτοφυής βλάστηση στις ορεινές περιοχές της Μουργκάνας.

Κύριες χρήσεις αγροτικής γης

Η συνολική καλλιεργούμενη έκταση στην περιοχή παρέμβασης συνεχώς συρρικνώνεται. Η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση το 2009 για την περιοχή παρέμβασης ανέρχεται σε 588.000 στρέμματα ενώ το 2001 ήταν 614.000 στρέμματα. Παρατηρείται εγκατάλειψη των βοσκότοπων και αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται ή βρίσκονται σε αγρανάπαυση. Παράλληλα, ολοένα και μεγαλύτερη έκταση χαρακτηρίζεται ως δασική, με τους περιορισμούς που αυτό συνεπάγεται. Από τα 651.000 στρέμματα γεωργικής γης στην περιοχή παρέμβασης τα 588.000 χρησιμοποιούνται (καλλιέργειες και λιβάδια και βοσκότοποι) ποσοστό 90% ενώ το υπόλοιπο 10% αποτελούν οι μη καλλιεργούμενες εκτάσεις, και λοιπές εκτάσεις και αγραναπαύσεις. Μελετώντας τον ΠΙΝΑΚΑ 12, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, σε συνδυασμό με τον Πίνακα 9, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, προκύπτει ότι Οι αγραναπαύσεις αντιστοιχούν σε ποσοστό 1,3% της συνολικής γεωργικής γης (7.758 στρέμματα) ιδιαίτερα χαμηλό που γίνεται ακόμη μικρότερο στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας (0,46%) καθώς από τα 550.000 περίπου στρέμματα γεωργικής γης μόλις τα 1.152 αποτελούν οι αγραναπαύσεις. Το αντίστοιχο ποσοστό αγρανάπαυσης για την περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας ανέρχεται σε 1,97%. Από τα 588.000 στρέμματα χρησιμοποιούμενης γεωργικής γης ποσοστό 57,82% αποτελούν τα λιβάδια και οι βοσκότοποι (340.000 στρ. περίπου) ενώ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις (ετήσιες και δενδρώδης καλλιέργειες) ανέρχονται σε 238.500 στρ. περίπου (ποσοστό 40% περίπου). Από αυτά ποσοστό 61% καλύπτουν οι ετήσιες καλλιέργειες (αραβόσιτος, μηδική, κτηνοτροφικά φυτά κυρίως), 37% οι δενδρώδεις και 1,7% οι εκτάσεις αμπέλου.

Παραγωγή αγροτικών προϊόντων

Φυτική Παραγωγή

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Ιωαννίνων τα κυριότερα παραγόμενα προϊόντα των αροτραίων καλλιεργειών που χρησιμοποιούνται ως ζωοτροφές με κυριότερο τον αραβόσιτο και η άμπελος. Για το έτος 2009 παράχθηκαν σχεδόν 132.000 τόνοι αραβόσιτου και σχεδόν 149.000 τόνοι σταφυλιών με συντριπτικό ποσοστό για οινοποίηση. Ως προς τις υπόλοιπες ετήσιες καλλιεργείες ξεχωρίζει η καλλιέργεια της πατάτας με ετήσια απόδοση για το 2009 315.000 τόνους.

Όπως ήδη αναφέρθηκε οι δενδροκομικές καλλιεργείες είναι ήσσονος σημασίας και λίγοι είναι συστηματικοί δενδρώνες.

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας ως κυριότερα προϊόντα, αναφέρονται οι ζωοτροφές (αραβόσιτος, σανός μηδικής), ελιές και λάδι. Αναφέρουμε ενδεικτικά ότι το 2009 παρήχθησαν στην Π.Ε. Θεσπρωτίας περίπου 45.000 τόνοι αραβόσιτου (32.000 τόνοι το 2005-στοιχεία ΕΣΥΕ) με σχεδόν αποκλειστικό προορισμό τη διατροφή του ντόπιου ζωικού κεφαλαίου.

Όσον αφορά την δενδροκομική παραγωγή στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας έχουμε για το έτος 2009 23.320 τόνους βρώσιμων και ελαιοποιήσιμων ελιών (22.858 τόνοι το 2004). Πολύ μικρότερες είναι οι παραγωγές άλλων δενδροκομικών καλλιεργειών.

Πιστοποιημένα προϊόντα φυτικής παραγωγής που παράγονται στην περιοχή παρέμβασης είναι τα κρασιά Ζίτσας «ΝΤΕΜΠΙΝΑ», προϊόντα της αμπελουργίας της περιοχής (κρασί) παράγονται και τυποποιούνται από τρεις επιχειρήσεις που εδρεύουν στη Ζίτσα και χαρακτηρίζονται ως Ο.Π.Α.Π. - Ονομασίας Προελεύσεως Ανωτέρας Ποιότητας.

Άλλα τοπικά προϊόντα που δε φέρουν κάποια πιστοποίηση αλλά, μπορούν με τις απαραίτητες ενέργειες, να αποκτήσουν πιστοποιητικό γεωγραφικής ένδειξης είναι τα φασόλια Ζαγορίου και οι Πατάτες Χρυσοβίτσας, μπορούν να πιστοποιηθούν τόσο για την καλλιέργεια όσο και για την Γεωγραφική Ένδειξη (ΠΓΕ). Οι ιδιαίτερες συνθήκες της εκάστοτε περιοχής, το μικροκλίμα και η μακρά παράδοση στην καλλιέργεια τους είναι στοιχεία που βοηθούν στην επίτευξη του στόχου αυτού.

Από τα «μποστανικά» προϊόντα αυτό που χρήζει ιδιαίτερης μεταχείρισης είναι το πεπόνι Κονίτσης, γνωστό στους κατοίκους του νομού για αρκετά χρόνια. Και αυτό το προϊόν μπορεί να χειριστεί ανάλογα με τις πατάτες Χρυσοβίτσας.

Από την άμπελο έχουν καταγραφεί δύο ποικιλίες (μπεκάρι & βλάχικο) που καλλιεργούνται στην περιοχή και έχουν χαρακτηριστικά που τις πριμοδοτούν, προς την κατεύθυνση της πιστοποίησης προς την πιστοποίηση ως οίνος ονομασίας προέλευσης.

Ζωική Παραγωγή

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Ιωαννίνων η συνολική ποσότητα γάλακτος που παράγεται για το 2012 ανέρχεται σε 49.758 τόνος ετησίως αυξανόμενη με την αντίστοιχη του 2004 που

ήταν 36.700 τόνοι. Από αυτό οι 28.137 τόνοι αφορούν πρόβειο και οι 7.933 γίδινο γάλα (32.100 τόνοι πρόβειο και 4.600 τόνοι γίδινο το 2004). Αξιοσημείωτη είναι η παραγωγή μαλακών τυριών με κύριο προϊόν τη φέτα που για το 2012 η παραγωγή έφτασε τους 12.348 τόνους ξεπερνώντας ολόκληρες Περιφέρειες της Ελλάδας σε παραγωγή. Η παραγωγή πρόβειου κρέατος στην ΠΕ ανέρχεται σε 2.617 τόνους ενώ η παραγωγή γίδινου τους 833 τόνους (στοιχεία 2012) Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μια σημαντική αύξηση της παραγόμενης ποσότητας ζωικών προϊόντων στην περιοχή που δεν είναι αποτέλεσμα της αύξησης των ζώων αλλά οφείλεται κυρίως στη γενετική βελτίωση του ζωικού πληθυσμού αλλά και στις συνθήκες εκτροφής, υγιεινής και διαχείρισης. Τέλος στην περιοχή παρέμβασης η παραγωγή σε κρέας πουλερικών και κουνελιών ανέρχεται για το 2012 σε 34.330 τόνους καταλαμβάνοντας την 1η θέση πανελλαδικά.

Στην περιοχή παρέμβασης της Π.Ε. Θεσπρωτίας το γάλα και το κρέας είναι τα κυριότερα κτηνοτροφικά προϊόντα έτσι για το έτος για το 2012 η συνολική παραγωγή ανήλθε στους 16.929 τόνους γάλα, από τους οποίους 1.158 τόνοι αγελαδινό, 10.321 τόνοι πρόβειο και 5.451 τόνοι αίγιο (για το 2003 συνολική παραγωγή 24.596 τόνους γάλα, από τους οποίους 1.650 τόνοι αγελαδινό, 14.346 τόνοι πρόβειο και 8.600 τόνοι αίγιο). Ακόμη παρήχθησαν για το 2012 2.692 τόνοι κρέατος (3.550 τόνοι κρέατος το 2004), από το οποίο 796 τόνοι είναι βοδινό, 1.059 τόνοι είναι πρόβειο και 636 τόνοι είναι αίγιο (950, 1.300, 1.000 οι αντίστοιχοι τόνοι για το 2004), 135 τόνοι είναι χοιρινό και 165 τόνοι πουλερικών και κουνελιών (107 και 94 οι αντίστοιχοι τόνοι για το 2004).

Κυριότερο δευτερογενές κτηνοτροφικό προϊόν είναι το τυρί (3897 τόνοι μαλακών και 145 τόνοι σκληρών τυριών για το έτος 2012). Στα διάφορα μικρά τυροκομεία της περιοχής παρασκευάζονται τυριά μαλακά και σκληρά καθώς και άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα από το γάλα που συλλέγουν από τις κτηνοτροφικές μονάδες της περιοχής. Στην περιοχή τις μεγαλύτερες ποσότητες γάλακτος τις συγκεντρώνουν, επεξεργάζονται και εμπορεύονται οι δύο μεγάλες γαλακτοβιομηχανίες «ΔΩΔΩΝΗ» και «ΗΠΕΙΡΟΣ».

Ακόμη παράγονται και άλλα παραδοσιακά προϊόντα του γάλακτος όπως βούτυρο, μυζήθρα, γιαούρτι, γαλοτύρι και μερικά από αυτά με παραδοσιακό τρόπο αλλά σε πολύ μικρές ποσότητες.

Όσον αφορά το κρέας διατίθεται στην τοπική αγορά αλλά και μέσω διάφορων εμπόρων σε άλλες αγορές.

Παραδοσιακά στην περιοχή παράγεται πλήθος γαλακτοκομικών προϊόντων είτε από τους ίδιους τους κτηνοτρόφους είτε σε μικρά τυροκομεία της περιοχής όπως φέτα, σκληρά τυριά, γαλοτύρι, μυζήθρα, γιαούρτι κ.α. τα οποία παρότι είναι υψηλής ποιότητας στερούνται πιστοποίησης. Το ίδιο συμβαίνει και με το αιγοπρόβειο και το μοσχαρίσιο κρέας που λόγω της εκτατικής μορφής των εκτροφών είναι υψηλής ποιότητας αλλά δεν είναι πιστοποιημένα.

Τα παραδοσιακά προϊόντα της περιοχής παρέμβασης και συγκεκριμένα στην Π.Ε. Ιωαννίνων, τα οποία είναι πιστοποιημένα είναι γαλακτοκομικά, πτηνοτροφικά, κτηνοτροφικά, φυτικά προϊόντα και προϊόντα χοιροτροφίας.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα μόνα πιστοποιημένα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή παρέμβασης και έχουν αποκτήσει την πιστοποίηση ως Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) είναι 4 τυροκομικά (γαλακτοκομικά) προϊόντα:

- Κεφαλογραβιέρα (Παρασκευάζεται κυρίως στην περιοχή Δωδώνης Ηπείρου),
- Φέτα (Παρασκευάζεται σε όλη την περιοχή παρέμβασης των δύο Περιφερειακών Ενοτήτων Ιωαννίνων & Θεσπρωτίας),
- Μετσοβόνη (Είναι τυρί του οποίου η παραγωγή καθιερώθηκε τα τελευταία χρόνια αποκλειστικά στο Μέτσοβο της ΠΕ Ιωαννίνων από όπου πήρε και το όνομα του),
- Γαλοτύρι (Παρασκευάζεται σε όλη την περιοχή παρέμβασης των δύο Περιφερειακών Ενοτήτων Ιωαννίνων & Θεσπρωτίας)

Τα πτηνοτροφικά προϊόντα έχουν αποκτήσει το σήμα των ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών και φτάνουν τις 119 στην περιοχή παρέμβασης των Ιωαννίνων.

Τα προϊόντα χοιροτροφίας είναι πιστοποιημένα κατά τα συστήματα διαχείρισης για την διασφάλιση της ποιότητας του χοιρινού κρέατος AGRO 3.1, AGRO3.2. AGRO 3.3, AGRO 3.4 και AGRO 3.5.

Τα προϊόντα φυτικής προέλευσης είναι πιστοποιημένα κατά τα Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή AGRO 2.1 και AGRO2.2.

Τα βιολογικά προϊόντα που είναι πιστοποιημένα στην περιοχή παρέμβασης είναι φυτικής και ζωικής παραγωγής. Ταυτόχρονα για την μεταποίηση αυτών των προϊόντων έχουν πιστοποιηθεί και ορισμένα τυποποιητήρια – συσκευαστήρια. Στην περιοχή οι παραγωγοί βιολογικών προϊόντων είναι 69 ενώ οι μεταποιητές μόνο 2. Στη βιολογική κτηνοτροφία πιστοποιημένες είναι 17 εκτροφές (ΑΙΓΕΣ 288 | ΒΟΟΕΙΔΗ 17 | ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ 12600 | ΠΡΟΒΑΤΑ 2478).

Άλλα τοπικά προϊόντα που δε φέρουν κάποια πιστοποίηση αλλά μπορούν, με τις απαραίτητες ενέργειες, να αποκτήσουν κάποιο σήμα πιστοποίησης είναι το μέλι ως προϊόν γεωγραφικής ένδειξης ή ονομασίας προέλευσης. Με μια προσεκτική εξέταση των ειδών μελιού που παράγονται αλλά και της περιοχής που αναπτύσσονται τα μελίσσια, μπορεί να δημιουργηθεί ένα συγκεκριμένο πλαίσιο ανάπτυξης. Επίσης η περιοχή ως επί το πλείστο κτηνοτροφική, είναι λογικό να διαθέτει πληθώρα προϊόντων που θα μπορούσαν να προταθούν για πιστοποίηση. Τοπικά προϊόντα όπως το μανούρι (ούρδα), το γιαούρτι, η μυζήθρα, το ανθότυρο, η γραβιέρα αλλά και κάποια μετσοβίτικα τυριά (π.χ. Μετσοβέλα) μπορούν να αποκτήσουν την ονομασία ονομασίας προέλευσης, αν γίνουν συντονισμένες προσπάθειες καταγραφής και στήριξης της τοπικής παραγωγής. Ένα άλλο προϊόν που μπορεί να αποκτήσει πιστοποίηση ως προϊόν γεωγραφικής ένδειξης ή ονομασίας προέλευσης είναι και το μέλι. Με μια προσεκτική εξέταση των ειδών μελιού που παράγονται αλλά και της περιοχής που αναπτύσσονται τα μελίσσια, μπορεί να δημιουργηθεί ένα συγκεκριμένο πλαίσιο ανάπτυξης. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην καλλιέργεια της πέστροφας. Με νερά από πηγές του ορεινού όγκου του νομού, οι πέστροφες αποκτούν μια ιδιαίτερη γεύση και αποτελούν εδώ και χρόνια μέρος της ηπειρώτικης διατροφής. Κάλιστα μπορεί να

χαρακτηριστεί, με τις κατάλληλες ενέργειες ως προϊόν ονομασίας προέλευσης ή γεωγραφικής ένδειξης. Το ίδιο ισχύει και για την καπνιστή πέστροφα η οποία επεξεργάζεται σε ορισμένες συνθήκες, για να αποκτήσει την τελική της μορφή. Τέλος ένα άλλο προϊόν που θα μπορούσε να αποκτήσει ιδιαίτερη πιστοποίηση είναι και οι περίφημες καραβίδες της τεχνητής λίμνης Αώου. Με εξέταση των προδιαγραφών, μπορούν να αποδειχθούν οι διαφορές από τις αντίστοιχες καραβίδες που υπάρχουν σε άλλα μέρη και να αναδειχθεί ως προϊόν γεωγραφικής ένδειξης.

Άλλες δραστηριότητες του Πρωτογενή Τομέα

Στην περιοχή παρέμβασης μεγάλο ενδιαφέρον προκαλούν τα αυτοφυή αρωματικά φυτά και βότανα, τα οποία χαρακτηρίζονται από την εξαιρετική τους ποιότητα και τη μεγάλη ποικιλία. Αν και δεν υπάρχουν στατιστικώς καταγεγραμμένες καλλιέργειες τους, ορισμένα από αυτά απαντώνται σε ικανοποιητικές αυτοφυείς ποσότητες και αφού συγκομισθούν από τους ντόπιους προωθούνται στα αστικά κέντρα, σε κεντρικά σημεία πώλησης. Οι χρήσεις τους είναι ευρείες και ως εκ τούτου η ζήτησή τους είναι ιδιαίτερα μεγάλη και διαρκής. Αποτελεί ένα πολύ δυνατό τομέα για την περιοχή με πολλά περιθώρια ανάπτυξης και κέρδους.

Ενδεικτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε μερικά φυτά τα οποία απαντώνται σε ικανοποιητικές ποσότητες όπως φασκόμηλο, βάλσαμο, ρίγανη, χαμομήλι, μέντα, δάφνη, τσουκνίδα, γαϊδουράγκαθο, ύσσωπος, μελισσοβότανο, δεντρολίβανο κ.α. Κάθε χρόνο συλλέγονται μεγάλες ποσότητες από αυτά αποξηραίνονται και μια ποσότητα χρησιμοποιείτε για αυτοκατανάλωση ενώ το μεγαλύτερο μέρος πωλείται σε ακατέργαστη μορφή στις λαϊκές αγορές της περιοχής. Κυρίως συλλέγεται το τσάι του βουνού, η ρίγανη, το φασκόμηλο

Η καλλιέργεια των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών είναι υποσχόμενη δραστηριότητα και θα μπορούσε να εξελιχθεί σε δυναμική, βοηθώντας την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και συμβάλλοντας στην διατήρηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο. Πρωταρχικός στόχος για την Ήπειρο πρέπει να είναι η ευρεία ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού για τις δυνατότητες καλλιέργειας και το είδος των φυτών καθώς και τα περιθώρια κέρδους καθώς η οργανωμένη καλλιέργεια βρίσκεται σε εμβρυακό στάδιο. Παρόλα αυτά αρκετοί είναι αυτοί που συλλέγουν τα φυτά ερασιτεχνικά πουλώντας τα σε εμπόρους. Προσπάθεια πληροφόρησης και στήριξης θα πρέπει να γίνει και για τις υπάρχουσες επιχειρήσεις στον τομέα της τυποποίησης και μεταποίησης των προϊόντων στο τόπο παραγωγής τους.

Συμπεράσματα- Προοπτικές

Στον πρωτογενή τομέα η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού, το χαμηλό του μορφωτικό επίπεδο, η έλλειψη κατάρτισης, εξειδίκευσης, εκπαίδευσης, η αδυναμία χρήσης νέων τεχνολογιών σε συνάρτηση με το συνεχώς αυξανόμενο κόστος παραγωγής και η έλλειψη πολυαπασχόλησης στις ορεινές περιοχές εμποδίζουν τη περαιτέρω ανάπτυξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και την αναγκαία προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα και στις συνθήκες που προσδιορίζουν οι αγορές διάθεσης των αγροτικών προϊόντων. Τα παραπάνω σε

συνδυασμό με τον πολυτεμαχισμό της αγροτικής γης, το μικρό μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και προβλήματα σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς αποτελούν κάποια από τα σημαντικότερα διαρθρωτικά προβλήματα της περιοχής παρέμβασης. Ο μικρός κλήρος σε συνδυασμό με τη χαμηλή παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων εμποδίζουν την επίτευξη οικονομιών κλίμακας.

Οι υπάρχοντες αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι προβληματικοί, γηρασμένοι, μη λειτουργικοί και σε συνδυασμό με το αυξημένο κόστος παραγωγής λόγω του απαρχαιωμένου τρόπου δραστηριοποίησης δεν διευκολύνει την ανάπτυξη σημαντικών δραστηριοτήτων μεταποίησης αγροτικών προϊόντων στην περιοχή παρέμβασης και διάθεσης τους στην αγορά.

Η εσωστρέφεια στον προσανατολισμό σε συνδυασμό με την έλλειψη στρατηγικής marketing, την έλλειψη έρευνας αγοράς οδηγεί σε μικρή διεισδυτικότητα σε νέες αγορές του εσωτερικού και του εξωτερικού.

Οι καλλιέργειες της μηδικής και αραβοσίτου οι οποίες είναι συμπληρωματική η μία της άλλης δεν φαίνεται να έχουν δυνατότητες επέκτασης. Τα τελευταία χρόνια λόγω τιμών η καλλιέργεια της μηδικής κερδίζει έδαφος σε βάρος του αραβοσίτου σε περιοχές που μπορεί να τον αντικαταστήσει.

Η κτηνοτροφία συγκριτικά με την γεωργία αποτελεί την κινητήρια δύναμη της οικονομίας στην περιοχή παρέμβασης. Τα τοπικά προϊόντα με την ποιότητα που τα διακρίνει, οι υποδομές, οι εκσυγχρονισμοί και οι βασικές παραγωγικές κατευθύνσεις χαρακτηρίζουν την περιοχή ως «πρότυπη κτηνοτροφική» με υψηλής ποιότητας προϊόντα χωρίς όμως ιδιαίτερη οργάνωση των κτηνοτροφικών μονάδων καθώς και των επιχειρήσεων τυποποίησης και μεταποίησής των προϊόντων τους και χωρίς αυτό που ονομάζουμε “Ταυτότητα” στα προϊόντα. Παρόλα αυτά η κρίση στην κτηνοτροφία οφείλεται στην αύξηση του κόστους παραγωγής, το οποίο έχει να κάνει με την παγκόσμια έλλειψη δημητριακών, που αποτελούν την πρώτη ύλη για την παραγωγή ζωοτροφών.

Από τις δενδρώδεις καλλιέργειες στην περιοχή παρέμβασης σημαντικότερη είναι αυτή της ελιάς για ελαιοποίηση στην περιοχή της Θεσπρωτίας, η οποία όμως διακρίνεται από την παλαιότητα των ελαιτριβείων τα οποία χρήζουν μετεγκατάστασης, την έλλειψη τυποποίησης ελαιόλαδου, μεταποίησης βρώσιμων ελιών, της ανύπαρκτης οργάνωσης εμπορίου των ελαιοκομικών προϊόντων.

Στα κηπευτικά η παραγόμενη ποσότητα στην περιοχή παρέμβασης δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Τα προϊόντα της προωθούνται για κατανάλωση στην πόλη των Ιωαννίνων. Στη Θεσπρωτία τα κηπευτικά δεν αφορούν μεγάλες ποσότητες και πρόκειται κυρίως για παραγωγή και αυτοκατανάλωση από τα νοικοκυριά.

Στην περιοχή εφαρμογής υπάρχουν οι βασικές προϋποθέσεις ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα με έμφαση στην παραγωγή ποιοτικών – βιολογικών αγροτικών προϊόντων (ιδιαίτερα στον κλάδο της κτηνοτροφίας) και η ύπαρξη θετικών αλληλεξαρτήσεων με το δευτερογενή τομέα (μεταποίηση αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων). Η κτηνοτροφία, που έχει διατηρήσει πολλά παραδοσιακά στοιχεία και τεχνογνωσία, καθώς επίσης οι κλάδοι

τυροκομίας, πτηνοτροφίας και ελαιοκομίας, έχουν δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας.

Η καθιέρωση νέων διατροφικών προτύπων και ευαισθητοποίηση του καταναλωτικού κοινού για ποιοτικά, παραδοσιακά, αγνά προϊόντα διαμορφώνει ευνοϊκές συνθήκες για την αξιοποίηση της υψηλής ποιότητας προϊόντων του πρωτογενή τομέα της περιοχής. Ο αγροδιατροφικός τομέας στην περιοχή παρέμβασης διαθέτει εξαιρετικές δυνατότητες για την παραγωγή προϊόντων ονομασίας προέλευσης (Π.Ο.Π.) και προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (Π.Γ.Ε.) καθώς και παραγωγή βιολογικών προϊόντων.

Παρά την μακροχρόνια εγκατάλειψη γεωργοκτηνοτροφικών εκτάσεων, η κτηνοτροφία αποτελεί δύναμη για την περιοχή και η παραγωγή σημαντικών παραδοσιακών προϊόντων ποιότητας αλλά και άλλων προϊόντων διατροφής σε μικρότερες ποσότητες δημιουργούν κατάλληλα κίνητρα για επιχειρηματική δραστηριότητα και δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η οργανωμένη παραγωγή και προώθηση βιολογικής κτηνοτροφίας και καλλιεργειών και προϊόντων ποιότητας (ΠΟΠ, ΠΓΕ, κ.λ.π.), θα μπορούσαν να αποφέρουν σημαντικά κίνητρα στους νέους και τις γυναίκες για απασχόληση στον αγροτικό χώρο. Η οργάνωση, δικτύωση και συλλογικότητα στις μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις και στις βιοτεχνίες με ενίσχυση της κατάρτισης, της εξειδίκευσης και της ενημέρωσης επιχειρηματιών και νέων επενδυτών για τα κίνητρα ανάπτυξης θα ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα και θα προσελκύσουν νέους και νέους στην ηλικία επιχειρηματίες.

Γ. Ο Δευτερογενής τομέας

Κύρια χαρακτηριστικά

Ο τομέας της μεταποίησης αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες ανάπτυξης μίας Περιφέρειας και συνολικότερα μίας χώρας. Στη περιφέρεια Ηπείρου, ο τομέας της μεταποίησης παρουσιάζει σημαντική υστέρηση και ο δείκτης βιομηχανικής ανάπτυξης είναι πολύ χαμηλός. Η πλειοψηφία των μεταποιητικών μονάδων της περιοχής ασχολούνται κυρίως με την επεξεργασία των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Ιδιαίτερα έντονη είναι η συγκέντρωση της μεταποιητικής δραστηριότητας σε κλάδους άμεσης επεξεργασίας των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, δηλαδή της κτηνοτροφικής και γεωργικής παραγωγής και των πρώτων υλών (διατροφή, κλωστοϋφαντουργία, ξύλο μεταλλικά ορυκτά) καθώς επίσης και σε κλάδους που κατευθύνονται σχεδόν ολοκληρωτικά προς τη τοπική αγορά (ξύλο, μη μεταλλικά ορυκτά, τελικά προϊόντα από μέταλλο κλπ). Αξίζει να σημειωθεί η επεξεργασία αργύρου (ασήμι), στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων και η επεξεργασία του ξύλου στην περιοχή του Μετσόβου και της Κόνιτσας (ξυλογλυπτική, επιπλοποιία, βαρελοποιία, αγιογραφία). Πλήθος είναι τα προϊόντα τουριστικού ενδιαφέροντος και οικιακής χρήσης από επεξεργασία του ασημιού. Άλλωστε η πόλη των Ιωαννίνων ονομάζεται και «Πόλη των ασημουργών». Οι μεταποιητικές μονάδες της περιοχής στη μεγάλη πλειοψηφία τους μπορούν να χαρακτηριστούν ως απλά βιοτεχνικά εργαστήρια οικογενειακού τύπου, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των μονάδων απασχολούν μικρό αριθμό ατόμων.

Αριθμός, Μέγεθος και Διάρθρωση Επιχειρήσεων

ΠΕ Ιωαννίνων

Σύμφωνα με το Μητρώο Επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Ιωαννίνων μέχρι το α' εξάμηνο του 2016 στην ΠΕ Ιωαννίνων δραστηριοποιούνται 1.534 επιχειρήσεις, ενώ στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Ιωαννίνων (περιοχή παρέμβασης που δεν περιλαμβάνει την Δ.Κ. Ιωαννίνων) στο δευτερογενή τομέα δραστηριοποιούνταν συνολικά 876 επιχειρήσεις (ΠΙΝΑΚΑΣ 13, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Στο δευτερογενή τομέα στην Περιοχή Παρέμβασης στην ΠΕ Ιωαννίνων η πλειοψηφία των επιχειρήσεων αφορά τον αγροδιατροφικό τομέα με 149 επιχειρήσεις και κυρίως τον κλάδο Αρτοποιίας – Παραγωγή Νωπών Ειδών Ζαχαροπλαστικής και την βιομηχανία γάλακτος. Οι περισσότερες εξ αυτών είναι στο Δήμο Ζίτσας, στο Δήμο Ιωαννιτών και μάλιστα στην περιοχή παρέμβασης που βρίσκεται εγγύς της πόλης των Ιωαννίνων, καθώς και στο Δήμο Μετσόβου. (ΠΙΝΑΚΑΣ 14, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Οι υπόλοιπες 709 μεταποιητικές επιχειρήσεις αφορούν όλους τους άλλους τομείς πέρα του αγροδιατροφικού και αφορούν κυρίως την επεξεργασία ξύλου, αλουμινίου, λατομικές δραστηριότητες, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και άλλους παραγωγικούς κλάδους.

Οι κλάδοι ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα συμβάλλουν ουσιαστικά και στη διαμόρφωση του εισοδήματος των κατοίκων της περιοχής μεταποιώντας τα τοπικά προϊόντα. Οι μονάδες της περιοχής αυτής, είναι μικρού μεγέθους, χαμηλού επιπέδου οργάνωσης και χαρακτηρίζονται από έλλειψη καθετοποίησης. Κύριο χαρακτηριστικό στοιχείο των βιοτεχνικών αυτών επιχειρήσεων είναι η άναρχη ανάπτυξη χωρίς σεβασμό προς το περιβάλλον. Επίσης το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, η μειωμένη παραγωγικότητα σε σχέση με τη μέση παραγωγικότητα της χώρας, ο εσωστρεφής προσανατολισμός των επιχειρήσεων και η μη παραγωγή επώνυμων προϊόντων σε συνάρτηση με την ανταγωνιστική πίεση των επιχειρήσεων λόγω παγκοσμιοποίησης της αγοράς, έχουν ως αποτέλεσμα τη μικρή προστιθέμενη αξία, την περιορισμένη απασχόληση, τη μικρή διεισδυτικότητα και την έλλειψη στρατηγικής marketing των μεταποιητικών επιχειρήσεων και τα χαμηλά ποσοστά ενσωμάτωσης της ποιότητας στους μηχανισμούς λειτουργίας των επιχειρήσεων και στα παραγόμενα προϊόντα. Οι μονάδες αυτές επεξεργάζονται, σε μεγάλο βαθμό, τοπικές πρώτες ύλες παράγοντας κυρίως παραδοσιακά προϊόντα που απευθύνονται κυρίως στην τοπική αγορά. Εξάιρεση αποτελούν κυρίως οι μονάδες επεξεργασίας γάλακτος και παραγωγής κρέατος.

ΠΕ Θεσπρωτίας

Σύμφωνα με το Μητρώο Επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Θεσπρωτίας μέχρι το α' εξάμηνο του 2016 στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Θεσπρωτίας στο δευτερογενή τομέα δραστηριοποιούνταν συνολικά 441 επιχειρήσεις (ΠΙΝΑΚΑΣ 13, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Από τις ανωτέρω 441 επιχειρήσεις, 258 δραστηριοποιούνται στο Δήμο Ηγουμενίτσας, 111 στο Δήμο Σουλίου, και 72 στο Δήμο Φιλιατών.

Στο δευτερογενή τομέα στην ΠΕ Θεσπρωτίας η πλειοψηφία των επιχειρήσεων αφορά τον αγροδιατροφικό τομέα με 106 επιχειρήσεις, με την πλειοψηφία να ανήκουν στον κλάδο Αρτοποιίας – Παραγωγή Νωπών Ειδών Ζαχαροπλαστικής. Οι περισσότερες εξ αυτών συγκεντρώνονται στο Δήμο Ηγουμενίτσας, που αποτελεί και το διοικητικό και εμπορικό κέντρο της περιοχής. (ΠΙΝΑΚΑΣ 15, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Οι υπόλοιπες 316 μεταποιητικές επιχειρήσεις αφορούν όλους τους άλλους τομείς πέρα του αγροδιατροφικού και αφορούν κυρίως την επεξεργασία ξύλου, αλουμινίου, λατομικές δραστηριότητες, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και άλλους παραγωγικούς κλάδους.

Επιπλέον, η ΠΕ Θεσπρωτίας χαρακτηρίζεται από μικρού μεγέθους επιχειρήσεις στον δευτερογενή τομέα και από «ελαφρά» μεταποιητική δραστηριότητα. Οι μονάδες της περιοχής, είναι μικρού μεγέθους, χαμηλού επιπέδου οργάνωσης και χαρακτηρίζονται από έλλειψη καθετοποίησης. Οι μονάδες αυτές επεξεργάζονται, σε μεγάλο βαθμό, τοπικές πρώτες ύλες παράγοντας κυρίως παραδοσιακά προϊόντα που απευθύνονται κυρίως στην τοπική αγορά.

Η κατάσταση του δευτερογενή τομέα στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Θεσπρωτίας είναι χειρότερη από εκείνη της ΠΕ Ιωαννίνων. Η έλλειψη οργάνωσης, το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, η άναρχη ανάπτυξη αλλά και η απουσία ενός οργανωμένου σχεδίου marketing έχει οδηγήσει τις επιχειρήσεις αυτές στον εσωστρεφή προσανατολισμό και επομένως στην μείωση της παραγωγικότητας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την μη εκμετάλλευση όλων εκείνων των πλεονεκτημάτων που θα μπορούσε να δώσει η γεωγραφική θέση της περιοχής παρέμβασης της ΠΕ Θεσπρωτίας όσον αφορά την ανάπτυξη της εξαγωγικής δραστηριότητας δημιουργώντας προϊόντα ονομασίας προέλευσης εξασφαλίζοντας επομένως ανοδική τάση για την πορεία του μεταποιητικού ιστού της περιοχής.

Εξαγωγική δραστηριότητα

Η εξαγωγική δραστηριότητα στην περιοχή παρέμβασης των δύο Περιφερειακών Ενοτήτων σημειώνει μικρή ανοδική πορεία τα τελευταία χρόνια. Το μεγαλύτερο ποσοστό εξαγωγών στο δευτερογενή τομέα είναι προϊόντα του αγροδιατροφικού τομέα (γαλακτοκομικά, ιχθυρά, ξηροί καρποί, παράγωγα από την επεξεργασία κρέατος). Εξαγωγές γίνονται επίσης και σε προϊόντα πέρα του αγροδιατροφικού τομέα όπως τα χημικά, τα πλαστικά, τα προϊόντα επεξεργασίας ξύλου και τα προϊόντα δόμησης.

Ύπαρξη υποδομών για την ανάπτυξη του μεταποιητικού ιστού.

Ιδιαίτερη αναφορά για την ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα πρέπει να γίνει στην παροχή υπηρεσιών επιχειρηματικής και τεχνολογικής στήριξης. Ειδικότερα η ΠΕ Ιωαννίνων και η ΠΕ Θεσπρωτίας έχουν να επιδείξουν σημαντικό σχετικό πλεονέκτημα σε όρους υποδομών στήριξης επιχειρηματικότητας και τεχνολογικής διασύνδεσης. Το πλεονέκτημα αυτό δημιουργήθηκε ως ανάχωμα στις επιπτώσεις που είχε επιφέρει η - μέχρι πριν λίγα χρόνια -

γεωγραφική απομόνωση της περιοχής με αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της παραγωγικής δομής. Μερικές από τις κύριες υποδομές είναι:

- Η Βιομηχανική περιοχή Ιωαννίνων
- Το Βιομηχανικό πάρκο Θεσπρωτίας στην περιοχή της Γκρίκας.
- Το Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας στα Ιωάννινα όπου φιλοξενούνται κυρίως τοπικές επιχειρήσεις αργυροχρυσόχων.
- Το Περιφερειακό Ενεργειακό Κέντρο Ηπείρου (Ιδρύθηκε από το Ίδρυμα Εγνατία Ηπείρου από το Κοινοτικό Πρόγραμμα SYNERGY)
- Επιστημονικό και Τεχνολογικό Πάρκο Ηπείρου- Θερμοκοιτίδα επιχειρήσεων
- Ευρωπαϊκό Κέντρο πληροφόρησης για επιχειρήσεις

Κλάδοι σε κρίση- αναδυόμενοι κλάδοι

Από την ανάλυση των στοιχείων του δευτερογενή τομέα, προκύπτουν επιγραμματικά τα ακόλουθα συμπεράσματα :

- Οι περισσότερες επιχειρήσεις του κλάδου «Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών» βρίσκονται στην ΠΕ Ιωαννίνων.
- Στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, οι περισσότερες επιχειρήσεις ανήκουν στον υποκλάδο «Αρτοποιίας – Παραγωγή Νωπών Ειδών Ζαχαροπλαστικής».
- Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων είναι μικρού μεγέθους, τοπικής εμβέλειας και οικογενειακού χαρακτήρα.
- Στον αγροτοδιατροφικό τομέα διαγράφονται καλές προοπτικές δημιουργίας μικρών τοπικών μεταποιητικών επιχειρήσεων, οι οποίες θα αξιοποιούν τα υψηλής ποιότητας τοπικά γεωργικά – κτηνοτροφικά προϊόντα της περιοχής και θα παράγουν προϊόντα ονομασίας και γεωγραφικής προέλευσης.
- Η πιο πάνω προοπτική ενισχύεται από την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ιδιαίτερα του αγροτουρισμού ο οποίος μπορεί να ενισχύσει τη ζήτηση και να συμβάλλει στην προβολή και την προώθηση των προϊόντων.
- Ο μεταποιητικός ιστός στην περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Ιωαννίνων εμφανίζεται κυρίως στις Τοπικές Κοινότητες που βρίσκονται κοντά στην πόλη των Ιωαννίνων. Το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, η έλλειψη επαγγελματισμού, η μικρή εξαγωγική δραστηριότητα, η απουσία ενός οργανωμένου σχεδίου λειτουργίας της επιχείρησης και προώθησης των παραγόμενων προϊόντων έχει οδηγήσει τον δευτερογενή τομέα της περιοχής σε συρρίκνωση και σε στροφή προς την εσωστρέφεια. Η περιοχή παρέμβασης της ΠΕ Θεσπρωτίας βρίσκεται σε ακόμη χειρότερη θέση. Εδώ ο μεγαλύτερος αριθμός των επιχειρήσεων έχει συγκεντρωθεί στη Δημοτική Ενότητα Ηγουμενίτσας, έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με την ΠΕ Ιωαννίνων ενώ δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί την γεωγραφική θέση προς τη Δύση.

- Σε γενικές γραμμές ο δευτερογενής τομέας είναι σε μάλλον μειονεκτική θέση και δεν μπορεί να λειτουργήσει αυτοτελώς. Όμως παρ' όλα αυτά φαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικές προοπτικές για την ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα
- Η σήμανση αρκετών προϊόντων ως προϊόντα γεωγραφικής προέλευσης, προϊόντα ποιότητας ή ακόμα και βιολογικά μπορεί να ανακάμψει τον κλάδο μεταποίησης αγροτικών προϊόντων.

Δ. Τριτογενής τομέας

Κύρια χαρακτηριστικά

Η Τριτογενής παραγωγή γενικά περιλαμβάνει τις διάφορες υπηρεσίες, ιδιωτικές και κρατικές, που χρησιμοποιούνται από τους τελικούς καταναλωτές ή βοηθούν στην παραγωγή των προϊόντων των δύο άλλων τομέων της οικονομίας. Σε αυτό τον τομέα οικονομικής δραστηριότητας ανήκουν οι μεταφορές, το εμπόριο, οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι ελεύθεροι επαγγελματίες (δικηγόροι, γιατροί, μηχανικοί), οι απασχολούμενοι στον κλάδο αναψυχής (ηθοποιοί, τραγουδιστές) και στον τουρισμό.

Ο Τριτογενής τομέας στην Περιφέρεια Ηπείρου κατέχει πρωταρχικό ρόλο τόσο με βάση τη συμμετοχή του στη συνολική απασχόληση όσο και στη διαμόρφωση του συνολικού ΑΕΠ της Περιφερειακής οικονομίας. Παρ' ότι η γεωγραφική απομόνωση της Περιφέρειας μέχρι τώρα δημιουργούσε δυσχέρεια στην ανάπτυξη των εμπορικών δραστηριοτήτων, τα μεγάλα έργα υποδομής (λιμάνι Ηγουμενίτσας, Εγνατία οδός, οδικού άξονες) που ολοκληρώθηκαν τα τελευταία χρόνια, ο όγκος των συναλλαγών παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένος, με παράλληλη αύξηση στον τουρισμό. Στην περιφέρεια Ηπείρου συνολικά το ΑΕΠ του τριτογενή τομέα ανέρχεται στο 65% του Ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της περιφέρειας, και στο 2,6% του Ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας. Αυτό αποτυπώνεται και με την αλματώδη αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα σε σχέση με το δευτερογενή και τριτογενή.

Αριθμός, Μέγεθος και Διάρθρωση Επιχειρήσεων ανά κλάδο

Όπως βλέπουμε αναλυτικά στον ΠΙΝΑΚΑ 16, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, που καταρτίστηκε με βάση πρόσφατα στοιχεία από τα Επιμελητήρια Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας, οι κλάδοι του τριτογενούς τομέα συνολικά στην περιοχή παρέμβασης χωρίζονται γενικά σε υπηρεσίες (3.483 επιχειρήσεις), χονδρικό και λιανικό εμπόριο (1.737) και ο τουρισμός (1.535).

Ανάλυση Τουριστικού Τομέα της Περιοχής Παρέμβασης

Ο τουρισμός παρά τις ιδιαιτερότητες της περιοχής και την έλλειψη υποδομής υψηλού επιπέδου, θεωρείται σημαντικός πλουτοπαραγωγικός πόρος. Η τουριστική βιομηχανία αναπτύσσεται διαρκώς παρά τους αργούς ρυθμούς και τον ανορθολογικό τρόπο. Η Π.Ε. Ιωαννίνων δεν αποτελεί μια τυπική τουριστική περιοχή, παρ' όλα αυτά όμως προσελκύει

μεγάλο μέρος του εσωτερικού τουρισμού, καθώς και του εξωτερικού, κυρίως λόγω της φυσικής της ομορφιάς και της γεωμορφολογίας της. Για την ΠΕ Θεσπρωτίας, τα παράλια του οποίου αποτελούσαν τυπική τουριστική περιοχή, το κομβικό σημείο στη ραγδαία αύξηση των επισκεπτών τα τελευταία χρόνια (όπως άλλωστε και για την ΠΕ Ιωαννίνων) ήταν η κατασκευή της Εγνατίας οδού και του Νέου Λιμανιού της Ηγουμενίτσας.

Ειδικές τουριστικές Υποδομές που υπάρχουν στην περιοχή

Πέρα από την αυτονόητη ανάπτυξη, που άλλωστε ήδη παρουσιάζουν, οι κλάδοι του εμπορίου και της παροχής υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημοσίου τομέα, οι προοπτικές ανάπτυξης διαφοροποιημένων, ήπιων και ειδικών μορφών τουρισμού (οικολογικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, αγροτουρισμός, ορειβασία, χιονοδρομία, αναρρίχηση, διάπλους ποταμών, αιωροπτερισμός, εκπαιδευτικός-συνεδριακός, αγροτουρισμός, αθλητικός), στην περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Πολύ σημαντικές, εξ' άλλου, παρουσιάζονται και οι συνδυασμένες, με τις προηγούμενες, δυνατότητες για ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων και διαδρομών.

Οργανωμένα κέντρα πληροφόρησης στην περιοχή παρέμβασης δεν υπάρχουν. Τους καλοκαιρινούς μήνες και σε κατά τόπους Τοπικές κοινότητες λειτουργούν τουριστικά περίπτερα.

Μονοπάτια μελέτης της φύσης

Δύο μονοπάτια μελέτη της φύσης μεγάλα και οργανωμένο υπάρχουν. Το μονοπάτι Ε4 διασχίζει την ηπειρωτική χώρα από βορρά προς νότο και την Κρήτη από δύση προς ανατολή. Το Ε6 ακολουθεί περίπου τη διαδρομή της Εγνατίας οδού, από το Ιόνιο και την Ηγουμενίτσα έως τον Έβρο και τα τουρκικά σύνορα. Και τα δύο μονοπάτια συναντώνται στην περιοχή των Πρεσπών (περιοχή Καστοριάς – Φλώρινας), όπου η Βόρεια Πίνδος συνδέεται με τις οροσειρές των Βαλκανίων στις όμορες χώρες. Η διοργάνωση εκδρομών, περιηγήσεων και δραστηριοτήτων με βάση αυτό τον «οδηγό» των μονοπατιών, μας φέρνει μπροστά σε έναν μεγάλο αριθμό δυνατοτήτων. Στην περιοχή παρέμβασης ακολουθώντας πάντα το μονοπάτι Ε6, από τη Δυτική Μακεδονία και την όμορφη λίμνη της Καστοριάς, περνάμε στην περιοχή της Κόνιτσας, στην Ήπειρο. Αρχίζουμε να συναντάμε ορμητικούς ποταμούς που προσφέρονται για κανό ή για ράφτινγκ, περπατάμε σε τοξωτά πέτρινα γεφύρια, βλέπουμε υπέροχα πετρόχτιστα χωριά, γαντζωμένα σε απόκρημνες κοιλάδες και πλαγιές. Η φυσιολατρική προσέγγιση της Ηπείρου αποτελεί μια πραγματική αποκάλυψη. Με κέντρο εξόρμησης τη λίμνη Ιωαννίνων, όπου βρίσκεται η ιστορική και φυσική πρωτεύουσα της περιοχής, φτάνουμε στην περίφημη Βάλια Κάλντα (= «ζεστή κοιλάδα» στη γλώσσα των Βλάχων), έναν φυσικό δρυμό που συμπυκνώνει όλη την ομορφιά των δασών της Πίνδου. Το φαράγγι του Βίκου, σε κοντινή απόσταση, είναι ένα από τα πιο επιβλητικά τοπία στην Ελλάδα, ένας μοναδικός γεωλογικός σχηματισμός. Αφήνοντας την ορεινή Ελλάδα και πηγαίνοντας προς τα δυτικά, οι μοναδικές ακρογιαλιές της Θεσπρωτίας, είναι η καλύτερη κατάληξη της φυσιολατρικής μας περιπέτειας.

Μορφές ειδικού θεματικού τουριστικού ενδιαφέροντος

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός ότι η περιοχή ενδιαφέροντος διαθέτει έναν απίστευτα μεγάλο φυσικό πλούτο τόσο όσον αφορά τα αβιοτικά αλλά και τα βιοτικά στοιχεία του περιβάλλοντος. Καταρχάς η ιδιαίτερη γεωμορφολογία με το πλήθος των βουνών, των κοιλάδων και των ποταμών σε συνδυασμό με την ποικιλότητα και μοναδικότητα των διαφορετικών τοπίων που συναντά ο επισκέπτης αυξάνει κατά πολύ την ενδογενή αξία της περιοχής όσον αφορά τον εναλλακτικό τουρισμό. Απλή **περιήγηση**, **ορειβασία** και **πεζοπορία** είναι οι βασικές δραστηριότητες που έχει τη δυνατότητα να κάνει ο επισκέπτης σε αυτό το πολυσύνθετο ανάγλυφο της περιοχής. Ένα αξιόλογο δίκτυο μονοπατιών διατηρείται σε ικανοποιητική κατάσταση στην περιοχή, ενώ με λίγη προσπάθεια μπορούν να αναγεννηθούν και πολλά από τα παλιά μονοπάτια ανάμεσα από τα χωριά τα οποία έχουν κλείσει από τη βλάστηση λόγω της πολύχρονης εγκατάλειψης της χρήσης τους. Έτσι θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο οι δυνατότητες της περιοχής ενδιαφέροντος για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Μια άλλη σχετική δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα σε κατάλληλες θέσεις στην περιοχή και ειδικά εκεί όπου υπάρχουν συμπαγείς ασβεστολιθικοί σχηματισμοί είναι η αναρρίχηση. Στα κλασσικά πεδία αναρρίχησης, τα οποία είναι η Αστράκα και οι κορυφές της Γκαμήλας, προστέθηκαν τελευταία και μικρότερης κλίμακας και απαιτήσεων βραχώδεις σχηματισμοί σε χαμηλότερα υψόμετρα, όπως είναι στο φαράγγι του ποταμού Βοϊδομάτη

Ακόμα οι ιδιαιτερότητες του γεωλογικού υποστρώματος, από τους ασβεστολιθικούς βράχους της Τύμφης και της Νεμέρτσικας έως τα οφιολιθικά ορεινά συμπλέγματα του Σμόλικα και της Βασιλίσσας, καθιστούν και τη γεωλογία της περιοχής ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο του χώρου, όπου κάλλιστα μπορεί να αναπτυχθεί ο «άγνωστος» έως τώρα γεωτουρισμός. Ασφαλώς το ενδιαφέρον του εντοπισμού και της επίσκεψης ενός μοναδικού γεωλογικού σχηματισμού αποτελεί το κατεξοχήν αντικείμενο του γεωτουρισμού. Ωστόσο υπάρχουν ορισμένα αθλήματα και ευρύτερα δραστηριότητες, άριστα συνδεδεμένες με το γεωλογικό υπόστρωμα, όπως είναι η αναρρίχηση αλλά και η ορειβασία που αναφερθήκαμε προηγουμένως. Πέρα από αυτά όμως η **σπηλαιολογία** –αν και «απόλυτα ταπεινή ως προς την προβολή της»- αποτελεί μια δραστηριότητα άριστα συνδεδεμένη με την περιοχή ενδιαφέροντος μια και το καρστικό συγκρότημα της Τύμφης αποτελεί ένα αχανές πεδίο για την αθλητική σπηλαιολογία αφού υπάρχουν δεκάδες –αν όχι εκατοντάδες- σπηλαιοβάραθρα σε αυτό. Από αυτά άλλα έχουν εξερευνηθεί, όπως το βάραθρο της «Προβατίνας» που η πρώτη εξερευνητική αποστολή έγινε το 1966 και άλλα τα οποία θεωρείται ότι δεν έχουν εντοπιστεί ακόμα.

Όπως είναι ευνόητο η ποικιλότητα του γεωλογικού υποστρώματος, οι πολυσχιδείς γεωμορφολογικές διαμορφώσεις και το μεγάλο υψομετρικό εύρος δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την εμφάνιση μιας μεγάλης ποικιλίας ενοτήτων βλάστησης και τύπων οικοτόπων όπου αναπτύσσεται μια ιδιαίτερα πλούσια χλωρίδα. Πολλά σπάνια, προστατευόμενα και ενδημικά είδη φυτών της ελληνικής ή και ευρύτερα βαλκανικής χλωρίδας εμφανίζονται εδώ. Επομένως η αναζήτηση και φωτογράφιση ειδών χλωρίδας, που εκλαϊκευμένα θα χαρακτηριζόταν ως **βοτανολογία**, αποτελεί ένα επιπλέον πεδίο ανάπτυξης του εναλλακτικού και θεματικού τουρισμού στην περιοχή ενδιαφέροντος.

Αποτέλεσμα της πλούσιας και πολυποίκιλης βλάστησης της περιοχής είναι και η διαμόρφωση μιας μεγάλης ποικιλίας βιοτόπων και ενδιαιτημάτων που εξασφαλίζουν την παρουσία μεγάλου αριθμού ειδών πανίδας τόσο σπονδυλωτών όσο και ασπόνδυλων, πολλά από τα οποία είναι σπάνια και προστατευόμενα σε εθνικό ή και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Έτσι εδώ έχουμε μια διαφορετική ποικιλία ή υπο-κατηγορίες πεδίων ανάπτυξης του εναλλακτικού και θεματικού τουρισμού. Αρκετά διαδεδομένο χόμπι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες είναι η ερασιτεχνική ορνιθολογία ή **παρατήρηση πουλιών** (birdwatching). Επιστήμονες ή ερασιτέχνες ορνιθολόγοι επισκέπτονται μια περιοχή με σκοπό να δουν σπάνια είδη πουλιών και να καταγράψουν την ορνιθοπανίδα μιας περιοχής. Η περιοχή ενδιαφέροντος διαθέτει μια μεγάλη ποικιλία από τέτοιες περιοχές και ορισμένες από αυτές περιέχονται εδώ και χρόνια στην ατζέντα επίσκεψης των ερασιτεχνών ορνιθολόγων της Ευρώπης.

Πέρα από τα παραπάνω, τελευταία ακόμα και στην Ελλάδα αρχίζει και γίνεται αρκετά διαδεδομένη και η **παρατήρηση άλλων ζωικών ομάδων** σπονδυλωτών, όπως τα **θηλαστικά** και η ενασχόληση αυτή αφορά είτε την παρατήρηση των ίδιων των ζώων, όπου αυτό είναι δυνατό, όπως στην περίπτωση του σπάνιου και προστατευόμενου αγριόγιδου, είτε την παρατήρηση των σημαδιών της παρουσίας τους, όπως είναι τα ίχνη της αρκούδας. Βέβαια εκτός από τα σπονδυλωτά, σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και η παρατήρηση μιας ιδιαίτερης ομάδας ασπόνδυλων, των λεπιδοπτέρων, δηλαδή των **πεταλούδων**, ένα χόμπι αρκετά διαδεδομένο στο εξωτερικό με σημαντικές προοπτικές και στην περιοχή ενδιαφέροντος αφού έχει καταγραφεί ένας ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός ειδών πεταλούδων τουλάχιστον στην περιοχή του λεκανοπεδίου της Κόνιτσας (Μπουραζάνι) αλλά και στην οροσειρά του Γράμμου.

Όλα τα παραπάνω συνδυάζονται βέβαια άριστα και με το νέο χόμπι της **φωτογράφισης της φύσης** όπου η δυσκολία και το αναπάντεχο της φωτογράφισης ενός ασυνήθιστου είδους πανίδας μαγεύει όλο και περισσότερους ανθρώπους και ειδικά νέους, ειδικά τώρα με την ψηφιακή τεχνολογία. Όπως άλλωστε είναι αναμενόμενο, περιοχές με πλούσιο αριθμό ειδών πανίδας, ειδικά σπάνιων, τραβούν περισσότερους επισκέπτες από ότι άλλες υποδεέστερες σε αυτόν τον τομέα περιοχές. Τέλος αναφορικά με την πανίδα δεν πρέπει να παραλείψουμε να αναφερθούμε και στο σπορ της ερασιτεχνικής αλιείας και ιδιαίτερα στο ψάρεμα με καλάμι και πεταλούδα, το λεγόμενο **flyfishing**, που έχει αρκετούς οπαδούς, κυρίως στο εξωτερικό. Τα ποτάμια της περιοχής και ειδικά ο Αώος και ο Βοϊδομάτης συγκαταλέγονται στα ιδανικότερα της Ευρώπης για αυτό το σπορ.

Ένα επιπλέον σημαντικό χαρακτηριστικό της περιοχής ενδιαφέροντος που συνήθως δεν συναντάται στις ορεινές περιοχές της Ηπείρου είναι η ύπαρξη θερμομεταλλικών πηγών και ιαματικών λουτρών. Οι θεραπευτικές ιδιότητες των ατμόλουτων Αμαράντου και των θερμών πηγών Καβασσίων είναι γνωστές εδώ και πολλές δεκαετίες, δίνοντας στην ευρύτερη περιοχή μια ευκαιρία για περεταίρω ανάπτυξη μιας ιδιαίτερης μορφής τουρισμού, του **ιαματικού τουρισμού**. Οι συγκεκριμένες περιοχές με ιαματικά λουτρά (Αμάραντος, Καβάσιλα) φαίνεται ότι λειτουργούν ανεξάρτητα από το υπόλοιπο «τουριστικό γίνεσθαι» της περιοχής με αποτέλεσμα να απέχουν πολύ από τις πραγματικές δυνατότητες τους στην στήριξη του τουρισμού όχι απλώς στην ευρύτερη περιοχή μελέτης αλλά ούτε καν στο Δήμο στον οποίο ανήκουν (Δήμος Κόνιτσας). Θετικές οι κατά διαστήματα προσπάθειες να

αξιοποιηθούν κατάλληλα τα «ιαματικά λουτρά» για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του εσωτερικού και του εξωτερικού τουρισμού, αλλά θεωρούμε ότι χρειάζεται κάτι παραπάνω και κυρίως μια συνολική προσέγγιση του θέματος, τουλάχιστον σε επίπεδο Δήμου Κόνιτσας ή Γεωπάρκου Βίκου- Αώου στο οποίο και περιέχονται τόσο τα Καβάσιλα όσο και Αμάραντος.

Αθλητικές δραστηριότητες

Αθλητικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στον ορεινό χώρο της ΠΕ Ιωαννίνων και ΠΕ Θεσπρωτίας, είναι:

- Αναρρίχηση: Στην Π.Ε Ιωαννίνων, στα Ζαγόρια, στην Κόνιτσα, στο Μαυροβούνι στην Κλειδωνιά, στην Γκαμήλα, στην Τσούκα Ρόσσα, στην Αστράκα.
- Ορεινή πεζοπορία: Στην Π.Ε Ιωαννίνων, στο όρος Νεμέρτσικα, στο δάσος Μπούνας, στα Τζουμέρκα (Καταφίδι, Στρογγούλα, Ρόκα κα)
- Σκι και ακραία σπορ στα χιόνια όπως extreme speed, speed ski, snowboard: Στην Π.Ε Ιωαννίνων, στο χιονοδρομικό κέντρο Καρακόλι, στο χιονοδρομικό κέντρο του Προφήτη Ηλία και στο Ανήλιο
- Αλεξίπτωτο πλάγιας: Στην Π.Ε Ιωαννίνων, στους Ασπραγγέλους Ζαγορίου και από πολλά άλλα σημεία στους ορεινούς όγκους του Ζαγορίου.
- Ποδήλατο βουνού: Στην Π.Ε Ιωαννίνων, στο όρος Μιτσικέλι, στα χωριά του Ζαγορίου και στην περιοχή των Κατσανοχωριών
- Εξερεύνηση και προσπέλαση απρόσιτων περιοχών
- Κανό (Canoeing), Καγιάκ (Kayak): Στον ποταμό Αχέροντα, στον ποταμό Βοιδομάτη, στη λίμνη Παμβώτιδα
- Rafting, Monoraft: Κατάβαση του ποταμού Αώου, του ποταμού Αράχθου
- Κωπηλασία: Στη λίμνη Παμβώτιδα

Άλλες δραστηριότητες που έχουν αναπτυχθεί σε μικρό βαθμό στην Ήπειρο:

- Διάσχιση φαραγγιών (canyoning) και προσανατολισμός (oreanteering)
- Αναρρίχηση (Climbing), Καταρρίχηση (Rappel)
- Πτώσεις με αλεξίπτωτο
- Αιωρόπτερα
- Αυτόγυρο

Έξι (6) γεωγραφικές ενότητες της περιοχής παρέμβασης παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον ως προς την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού:

Κόνιτσα: Κυριαρχούν οι ποτάμιοι και ορεινοί φυσικοί σχηματισμοί καθώς και η αρχιτεκτονική της πέτρας που αποτυπώνεται σε σημαντικά αρχιτεκτονικά μνημεία.

Ζαγόρι: Κυριαρχούν οι φυσικοί πόροι με σημαντικότερο τον Εθνικό Δρυμό της χαράδρας του Βίκου και τη μοναδική αρχιτεκτονική των σαράντα (40) περίπου χωριών της περιοχής (οικισμοί, γέφυρες, εκκλησιαστικά μνημεία κλπ).

Μέτσοβο: Κύρια χαρακτηριστικά του είναι η τοπική παραδοσιακή αρχιτεκτονική, το εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον με τον Εθνικό Δρυμό "Βάλια Κάλντα", οι χιονοδρομικές υποδομές, η παραγωγή πολλών τοπικών παραδοσιακών προϊόντων διατροφής, ποτών, ξύλου, η σημαντική πολιτιστική και συνεδριακή υποδομή κλπ.

Τζουμέρκα: Από τις πιο όμορφες περιοχές της Ηπείρου, η οποία όμως δεν αξιοποιήθηκε επαρκώς. Κυριαρχούν οι ποτάμιοι και ορεινοί φυσικοί σχηματισμοί η αρχιτεκτονική της πέτρας, οι σημαντικοί παραδοσιακοί οικισμοί (Συρράκο, Καλαρρύτες κλπ) και τα βυζαντινά και νεότερα εκκλησιαστικά μνημεία. Οργανικό τμήμα της περιοχής αυτής αποτελεί και ο ποταμός Άραχθος, που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και προσφέρεται για την άσκηση μεγάλης ποικιλίας εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων αθλητικών και άλλων μορφών.

Αχέροντας: Η περιοχή χαρακτηρίζεται ως εξαιρετικό μνημείο της φύσης και της ιστορίας, όπου κυριαρχούν ο ομώνυμος ποταμός, το γνωστό νεκρομαντείο και οι θαυμάσιοι θαλάσσιοι σχηματισμοί (Αμμουδιά, Πάργα κλπ). Οργανικό τμήμα της περιοχής αποτελεί και το ιστορικό Σούλι.

Καλαμάς: Ολόκληρη η περιοχή που διασχίζεται από τον ομώνυμο ποταμό έχει σπάνιους φυσικούς, ιστορικούς και πολιτιστικούς πόρους (αρχαία βυζαντινά και νεότερα μνημεία κλπ) που είναι άγνωστοι στους περισσότερους επισκέπτες και σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητοι.

Επιπλέον οι Δημοτικές Κοινότητες της πόλης των Ιωαννίνων, με τη λίμνη και το νησί της, το σπήλαιο Περάματος και τη γειτονική Δωδώνη, προσφέρουν εξαιρετικές εναλλακτικές δυνατότητες στους πολλούς επισκέπτες που φτάνουν στην πόλη για εμπορικούς σκοπούς, για συνέδρια, για λόγους υγείας και για επιστημονικές δραστηριότητες και συνεργασίες με το Πανεπιστήμιο, το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο κλπ.

Στις ανωτέρω περιοχές η εποχικότητα είναι πολύ αμβλυμένη σε σύγκριση με την αντίστοιχη των παραθαλάσσιων περιοχών. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού αναπτύσσονται σε όλη τη διάρκεια του έτους και είναι δυνατό να επεκταθούν χρονικά ακόμη περισσότερο, με την οργανωμένη και διαρκή προβολή του προϊόντος της περιοχής.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται σχηματικά οι σημαντικότερες δράσεις εναλλακτικού τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί στην Ήπειρο.

ΜΟΡΦΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Κόνιτσα	Ζαγόρι	Μέτσοβο	Τζουμέρκα - Άραχθος	Αμβρακικός	Αχέροντας	Καλαμάς	Ιωάννινα
Αγροτουρισμός	●	●	●					
Οικοτουρισμός	●	●	●	●	●	●	●	●
Ειδικός θαλάσσιος					●	●		
Χειμερινός (χιονοδρομικός)	●		●					
Περιπέτειας	●	●	●	●		●	●	
Περιηγητικός		●			●	●		●
Ιαματικός	●				●			
Αθλητικός								●
Εκπαιδευτικός - Πολιτιστικός	●	●	●	●	●	●		●
Θρησκευτικός	●	●	●	●	●	●	●	●
Συνεδριακός			●					●

Εκθεσιακός								●
Πόλεων					●			●
Σαββατοκύριακου	●	●	●	●	●	●	●	●

ΠΗΓΗ : - ΕΟΤ (Γραφείο Ιωαννίνων)- ΟΤΑ περιοχών

Σημαντική ανάπτυξη σημείωσαν οι εναλλακτικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη φύση (οικοτουρισμός - υπαίθριες δραστηριότητες). Δημιουργήθηκαν σημαντικές υποδομές και επιπλέον προγραμματίζονται και οργανωμένες εκδηλώσεις πανελλήνιας και παγκόσμιας εμβέλειας όπως ο "Εύαθλος" στην Κόνιτσα.

Μουσεία

Τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα μουσεία των Π.Ε. Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας είναι εγκατεστημένα στην πόλη και στα περίχωρα της πόλης των Ιωαννίνων. Παρά το γεγονός ότι η πόλη των Ιωαννίνων βρίσκεται εκτός περιοχής παρέμβασης, κρίνεται απαραίτητη η αναφορά των μουσείων που βρίσκονται εκεί, δεδομένου ότι προβάλλουν τα ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία του συνόλου της Ηπείρου. Στην Π.Ε. Θεσπρωτίας άξιο αναφοράς κρίνεται και το Αρχαιολογικό Μουσείο. Να σημειωθεί ότι υπάρχουν επίσης αρκετά μικρού μεγέθους μουσεία, κυρίως λαογραφικά, σε διάφορους οικισμούς της περιοχής παρέμβασης, ορισμένα από τα οποία αναφέρονται στον ακόλουθο πίνακα.

Αξιόλογα Μουσεία στην περιοχή παρέμβασης:

α/α	Όνομα Μουσείου	Περιοχή
1.	Αρχαιολογικό Μουσείο	Ιωάννινα
2.	Δημοτικό Μουσείο	Ιωάννινα
3.	Βυζαντινό Μουσείο	Ιωάννινα
4.	Πινακοθήκη Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών	Ιωάννινα
5.	Μουσείο Εθνικής Αντίστασης	Ιωάννινα
6.	Λαογραφικό Μουσείο Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών	Ιωάννινα
7.	Λαογραφικό Μουσείο Πανεπιστημίου	Ιωάννινα
8.	Λαογραφικό Μουσείο στην Κόνιτσα	Κόνιτσα
9.	Μουσείο Προεπαναστατικής Περιόδου	Νησί Ιωαννίνων
10.	Μουσείο Κέρινων Ομοιωμάτων Παύλου Βρέλλη	Μπιζάνι Ιωαννίνων
11.	Εκθεσιακό κέντρο υφαντών & χειροποίητων ειδών Μονοδενδρίου	Μονοδένδρι Ζαγορίου
12.	Εκθεσιακό Κέντρο Υπουργείου Πολιτισμού	Κόνιτσα
13.	Περιβαλλοντικό Εκπαιδευτικό Πάρκο «Μπουραζάνι»	Μπουραζάνι Κόνιτσας
14.	Ίδρυμα Τοσίτσα	Μέτσοβο
15.	Πινακοθήκη Αβέρωφ	Μέτσοβο
16.	Μουσείο Παπαγιάννη	Ελληνικό Β. Τζουμέρκων
17.	Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας	Ηγουμενίτσα
18.	Λαογραφικό Μουσείο	Κ. Πέρδικας

Επισκέψιμα Οινοποιεία

Η ΠΕ Ιωαννίνων έχει ουσιαστικώς αναλάβει την οινική εκπροσώπηση όλης της περιφέρειας. Έχει σήμερα συνολικά γύρω στα 8.000 στρέμματα αμπελιών, εκ των οποίων περί τα 1.500 στρέμματα ανήκουν στη ζώνη ΟΠΑΠ της Ζίτσας. Ιστορικά, σχεδόν όλη η ΠΕ αναφέρεται ως τόπος αμπελοκαλλιέργειας και παραγωγής κρασιού, ενώ κάποια χωριά της Πωγωνιανής έβγαζαν διάσημους ανά το πανελλήνιο βαρελάδες. Εκτός από τη Ζίτσα, λίγο νοτιότερα το Γραμμένο του Δήμου Ζίτσας, το Αμπελοχώρι στα Τζουμέρκα, το Μέτσοβο και το Βοτονόσι, το Καλπάκι και η Αρίστη και πιο βόρεια η Κόνιτσα και τα γύρω της χωριά, αναφέρονται ως τόποι που είχαν αμπέλια και κρασί. Η φυλλοξήρα, η μετανάστευση και η εξ αυτής ερήμωση κατέστρεψαν αυτή την εικόνα.

Ο αμπελώνας της Ζίτσας είναι το επίκεντρο του οινικού χάρτη των Ιωαννίνων και των οίνων ΠΟΠ (ΟΠΑΠ) Ζίτσα που, εκτός από ξηροί, είναι και οι μόνοι ελληνικοί λευκοί αφρώδεις οίνοι με ονομασία προέλευσης με κυρίαρχη ποικιλία την Ντεμπίνα. Οι οίνοι ΠΓΕ Ιωάννινα (Τοπικός Οίνος Ιωαννίνων) παράγονται σε όλη την περιοχή ενώ ο αμπελώνας του Μετσόβου δίνει τους οίνους ΠΓΕ Μέτσοβο (Τοπικός Οίνος Μετσόβου).

Για τους οινόφιλους, οινοτουρισμός στα Ιωάννινα πρακτικά σημαίνει επισκέψεις σε οινοποιεία στη Ζίτσα και στο Μέτσοβο. Στις περιοχές αυτές εξελίσσεται και η Διαδρομή του Κρασιού της Ηπείρου, που ανήκει στις διαδρομές των Δρόμων του Κρασιού της Βόρειας Ελλάδας. Οι επισκέψιμες οινοποιητικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην περιοχή γνωστές σε όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό είναι:

- Ζοίνος
- Κτήμα Γκλίναβος
- Κατώγι Αβέρωφ

Αξιοποίηση ευκαιριών που προσφέρονται από τη θάλασσα

Η ΠΕ Θεσπρωτίας διαθέτει παραλίες που ανήκουν στις καλύτερες της χώρας, ενώ η αύξηση της επισκεψιμότητάς τους τα τελευταία χρόνια είναι ραγδαία κυρίως λόγω της βελτίωσης του οδικού δικτύου.

Υπάρχουν συγκεκριμένοι υποτομείς που παρουσιάζουν ευοίωνες προοπτικές για την περαιτέρω αειφόρο ανάπτυξη του θαλάσσιου και παράκτιου τουρισμού. Αυτοί είναι ο καταδυτικός τουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός και ο πολιτιστικός τουρισμός. Για τον καταδυτικό τουρισμό υπάρχει ένα νέο και σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο, ο αθλητικός τουρισμός ολοένα και εκσυγχρονίζεται ενώ το πολιτιστικό κεφάλαιο είναι ανεξάντλητο. Οι παραπάνω τομείς ανήκουν σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αναλύονται εκτενέστερα στο επόμενο κεφάλαιο.

Άλλες ευκαιρίες που προσφέρονται είναι η δημιουργία νέων λιμανιών και η αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών σε λιμάνια που θα πληρούν τις προϋποθέσεις, θα προσφέρουν υπηρεσίες και θα είναι ανταγωνιστικά και ελκυστικά για την κρουαζιέρα και η δημιουργία νέων μαρίνων που μπορεί να λειτουργούν σαν δίκτυο μαρίνων με τα νησιά του Ιονίου. Μπορεί επίσης στα πλαίσια του Περιβαλλοντικά Φιλικού Τουρισμού να δημιουργηθούν Περιβαλλοντικά Φιλικές Μαρίνες σαν νέο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης στο παράκτιο μέτωπο.

Κλάδοι σε κρίση – αναδυόμενοι κλάδοι

Τα τελευταία χρόνια λόγω οικονομικής συγκυρίας πολλά επαγγέλματα είναι σε κρίση. Ειδικότερα όσοι κλάδοι του τριτογενούς τομέα σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών (δικηγόροι, μηχανικοί κλπ) και κατά δεύτερο λόγο με το εμπόριο διανύουν τη χειρότερη περίοδο των τελευταίων δεκαετιών. Κρίση εμφανίζεται και στον κλάδο του τουρισμού κυρίως σε ό,τι αφορά τα τουριστικά καταλύματα, τα οποία εμφανίζουν μειωμένη τουριστική περίοδο και πληρότητα.

Κλάδος που δεν έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών είναι ο εναλλακτικός τουρισμός. Σχετικά με τους αναδυόμενους κλάδους, αυτοί περιλαμβάνουν αρκετές πτυχές του τουρισμού όπως ο εναλλακτικός τουρισμός, ο οικοτουρισμός, ενώ μια καινούργια μορφή τουρισμού που αναμένεται να παρουσιάσει αύξηση είναι ο περιβαλλοντικά φιλικός τουρισμός (ΠΦΤ).

Ο Περιβαλλοντικά Φιλικά Τουρισμός, αυτός αφορά έργα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων και διεργασιών, ενίσχυση της ανάπτυξης και της χρήσης ΑΠΕ, εφαρμογή συστημάτων εξοικονόμησης νερού, ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων, επεξεργασία και διάθεση υγρών αποβλήτων και άλλα έργα που έχουν γνώμονα τις αρχές της προστασίας του περιβάλλοντος. Τα έργα αυτά μπορεί να είναι επισκέψιμα αποτελώντας πόλο έλξης επισκεπτών. Ο τομέας του ΠΦΤ βρίσκεται στο στάδιο των στρατηγικών προτεραιοτήτων και της εξειδίκευσης και αναμένεται να αναπτυχθεί τα επόμενα χρόνια.

Συμπεράσματα – Μελλοντικές Προοπτικές

Η παροχή κάθε μορφής υπηρεσιών στην περιοχή παρέμβασης των ΠΕ Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας, κρίνεται ικανοποιητική και δεν υπολείπεται από την ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα στο σύνολο της χώρας.

Η ύπαρξη Νοσοκομείων και Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων δημιουργεί ένα ικανό περιβάλλον παροχής ψηλού επιπέδου υπηρεσιών. Παράλληλα μέσα από την δημιουργία των οδικών αξόνων (Εγνατία Οδός, Ιονία Οδός) των διεθνών λιμανιών (Ηγουμενίτσας, Πρέβεζας) και των αερολιμένων (Ιωαννίνων, Ακτίου) είναι δυνατή η ενίσχυση του εμπορίου αφού λόγω της γεωγραφικής θέσης της περιφέρειας Ηπείρου έχει αποκτήσει ρόλο πύλης της Ελλάδας προς τη Δυτική Ευρώπη.

Από την άλλη ο τουρισμός παρά τις ιδιαιτερότητες της περιοχής και την έλλειψη υποδομής υψηλού επιπέδου, θεωρείται για την περιοχή σημαντικός πλουτοπαραγωγικός πόρος. Η τουριστική βιομηχανία αναπτύσσεται διαρκώς αποτελώντας το μεγάλο πλεονέκτημα για την ανάπτυξη του τριτογενή τομέα.

Εκτός των άλλων, η περιοχή παρέμβασης έχει να παρουσιάσει μεγάλη ποικιλία αξιόλογων φυσικών οικοσυστημάτων, τα οποία σε συνδυασμό με την ποικιλομορφία του κλίματος της (Μεσογειακός, ηπειρωτικός, ορεινός τύπος κλίματος), την βοήθησαν να αναπτύξει τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Ιδιαίτερα η ισόρροπη ανάπτυξη του αγροτουρισμού αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της περιφέρειας. Ήδη μέσα από τις Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις της Ά, Β και Γ προγραμματικής περιόδου, έχει ενισχυθεί η δραστηριότητα αυτή σε σημαντικό βαθμό. Η ίδρυση επιχειρήσεων που παράγουν τοπικά προϊόντα και προμηθεύουν την αγορά όπως οι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί αποτελούν σφραγίδα στην ποιότητα των αγαθών της περιοχής. Οι συνεταιρισμοί αυτοί μπορεί να λειτουργούν και ως ξενώνες με την υποδοχή επισκεπτών στους οποίους θα προσφέρουν και τα προϊόντα τους.

Παράλληλα η ίδρυση επισκέψιμων αγροκτημάτων στα οποία ο επισκέπτης θα συμμετέχει σε όλες τις δραστηριότητες της φύσης που διαθέτει η περιοχή αποτελεί μία από τις δραστηριότητες που έχουν ενισχυθεί κατά τις τρεις πρώτες Προγραμματικές περιόδους. Χρειάζεται όμως εκ νέου βοήθεια για να μπορέσει να εξελιχθεί και να αναπτυχθεί ισόρροπα προκειμένου να μην καταστρατηγήσει την φέρουσα ικανότητα της περιοχής.

Μέσα από τα προγράμματα χρηματοδότησης έχει επιτευχθεί έως ένα βαθμό και η ανάδειξη μνημείων τόσο φυσικής όσο και πολιτισμικής ομορφιάς. Πρέπει τέλος να τονιστεί ότι η περιοχή παρέμβασης διαθέτει σπάνιες ομορφιές τόσο στο φυσικό, στο ανθρωπογενές και στο πολιτισμικό περιβάλλον.

Φυσικό Περιβάλλον

Φυσικοί πόροι και Φυσικό Περιβάλλον

Η Π.Ε. Ιωαννίνων καταλαμβάνει τις βορειοανατολικές και κεντρικές περιοχές της Ηπείρου. Η οροσειρά της Πίνδου αποτελεί τα φυσικά όρια της Π.Ε. προς τα Α της Ελλάδος (Μακεδονία, Θεσσαλία). Ανατολικά ορίζεται από τις Π.Ε. Κοζάνης και Τρικάλων, βόρεια από την Αλβανία, δυτικά από την Π.Ε. Θεσπρωτίας και νότια από τις Π.Ε. Άρτης και Πρεβέζης. Πρωτεύουσα τις Π.Ε. είναι τα Ιωάννινα. Η έκτασή του φτάνει τα 4.990 τ.χλμ. Η μορφολογία χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα ορεινή, αφού οι εκτάσεις με υψόμετρο πάνω από 500 μ. καταλαμβάνουν το 85,28% του συνολικού εδάφους, έναντι 11,38% των ημιορεινών και 3,34% των πεδινών

Το ανάγλυφο της Π.Ε. χαρακτηρίζεται από μία σειρά ορεινών όγκων ανάμεσα στους οποίους δεσπόζει η Πίνδος. Οι σημαντικότερες γεωμορφές από Β προς τα Ν είναι: ο Γράμμος (2.520 μ.), η Κιάφα (2.398 μ.), ο Σμόλικας (2.637 μ.), η δεύτερη σε ύψος κορυφή της χώρας μετά τον Όλυμπο, η Τύμφη ή Γκαμήλα (2.497μ.), ο Λάκμος ή Περιστέρι (2.295 μ.) και το συγκρότημα των Αθαμανικών ή Τζουμέρκων στα ΝΑ (2.469 μ.). Στα σύνορα με την Αλβανία εκτείνεται η Μερόπη ή Νεμέρτσικα (2.198 μ.) και νοτιότερα, στα όρια της Θεσπρωτίας, ο Τσαμαντάς ή Μουργκάνα (1.806 μ.). Στο εσωτερικό της Π.Ε. η ορειογραφία διαμορφώνεται από τον Κασιδιάρη (1329), τα όρη Κουρέντων (1172 μ.), τον Τόμαρο ή Ολύτσικα (1.971μ.) και το Μιτσικέλι (1.810μ.). Το υπόλοιπο τμήμα καλύπτεται από οροπέδια ή από επιμήκεις κοιλάδες.

Μεταξύ των ορεινών όγκων δημιουργούνται μικρές εύφορες πεδιάδες, μακρόστενες κοιλάδες και απότομα φαράγγια, όπως το φαράγγι του Αώου και η περίφημη χαράδρα του Βίκου.

Το λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, δηλ. η αρχαία Ελλοπία, με την ονομαστή λίμνη Παμβώτιδα, καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα του νομού. Η λίμνη Παμβώτιδα έχει μήκος περίπου 7,5 χλμ., πλάτος 5 χλμ. και το βάθος της κυμαίνεται ανάμεσα στα 3-9μ. Παλαιότερα η λίμνη καταλάμβανε και το ΒΔ τμήμα του λεκανοπεδίου (λίμνη – έλος Λαψίστας), που αποξηράνθηκε και δόθηκε για γεωργική εκμετάλλευση.

Άλλες μικρότερες λίμνες, όπως η Ζαραβίνα (στο δρόμο προς Δελβινάκι), η τεχνητή λίμνη του Αώου, στα βουνά του Μετσόβου και η Δρακόλιμνη στην Τύμφη, σε υψόμετρο 2.100μ. συμπληρώνουν τη φυσική γεωγραφία της περιοχής.

Ολόκληρο σχεδόν την Π.Ε. Ιωαννίνων διαρρέουν οι ποταμοί Άραχθος, Αώος, Βοϊδομάτης, Καλαμάς, Λούρος και Αχέροντας που πηγάζουν από τους ορεινούς όγκους, ενώ υπάρχουν επίσης αρκετοί χειμαροπόταμοι. Ο Άραχθος, από τα μεγαλύτερα ποτάμια της Ηπείρου με μήκος 143 χλμ., διασχίζει το ΑΝ. τμήμα της Π.Ε. και κατευθύνεται στον Αμβρακικό κόλπο. Στα νερά του χύνονται οι παραπόταμοι Ζαγορίτικος, Βάρδας, Μετσοβίτικος και Καλαρρύτεκος. Το Β. τμήμα του διαρρέει ο Αώος, με τους παραποτάμους του Σαραντάπορο και Βοϊδομάτη, που μετά από μια απόσταση 68 χλμ. μπαίνει στο Αλβανικό έδαφος και χύνεται στην Αδριατική θάλασσα. Από την Π.Ε. πηγάζουν επίσης ο Καλαμάς (113 χλμ.) ο αρχαίος Θύαμις, ο θρυλικός Αχέροντας και ο Λούρος, που διασχίζει το ΝΔ τμήμα της περιοχής.

Η Π.Ε. Θεσπρωτίας καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας και έχει έκταση 1.515 τ. χλμ. Συνορεύει βορειοανατολικά με την Π.Ε. Ιωαννίνων νοτιοανατολικά με την Π.Ε. Πρεβέζης, βορειοδυτικά με την Αλβανία και νοτιοδυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος. Πρωτεύουσα της Π.Ε. είναι η Ηγουμενίτσα.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται ως ορεινή αφού το 66,50% της έκτασης αποτελείται από ορεινές περιοχές, το 28,27% από ημιορεινές και το 5,23% από πεδινές.

Το έντονο ανάγλυφο της περιοχής δημιουργεί ένα κλειστό ορίζοντα με προσανατολισμό όμοιο με την οροσειρά της Πίνδου. Ξεχωρίζουν τα όρη του Τσαμαντά (1.759 μ.) με τον ορεινό όγκο της Μουργκάνας (1.806 μ.), το Φαρμακοβούνι (1.240 μ.), ο ορεινός όγκος του Μαλουνίου (1.020 μ.) και η Χιονίστρα (1.644 μ.), τα όρη των Φιλιατών (1.064 μ.), οι ορεινοί όγκοι της Παραμυθιάς (1.658 μ.) και του Σουλίου (1.318 μ.).

Ο Καλαμάς δημιουργεί μια από τις πιο σημαντικές κοιλάδες της περιοχή, της Σαγιάδας, η οποία διακρίνεται για την παραγωγικότητά της. Από τις μεγαλύτερες πεδιάδες της Π.Ε. είναι αυτές της Παραμυθιάς και του Μαργαριτίου. Η πεδιάδα της Παραμυθιάς μαζί με το τμήμα της πεδιάδας του Αχέροντα είναι η μεγαλύτερη και η σημαντικότερη για την περιοχή. Διαρρέεται από Βορά προς Νότο από τον Κωκκυτό ποταμό ο οποίος βρίσκεται στη βαθύτερη γραμμή και καταλήγει στον ποταμό Αχέροντα. Η συνολική έκταση του κάμπου ανέρχεται σε 47400 στρ. Η πεδιάδα του Μαργαριτίου βρίσκεται σε οροπέδιο που δημιουργείται σε ένα υψόμετρο 100μ περίπου, μεταξύ των βουνών Πάργας δυτικά και των βουνών του Μαργαριτίου ανατολικά.

Οι γεωλογικές συνθήκες που επικρατούν εν μέρη στην περιοχή εφαρμογής θεωρούνται ιδιαίτερα ευνοϊκές για τον σχηματισμό πλούσιων υπεδαφικών φυσικών πόρων (ορυκτός

πλούτος). Οι σημαντικότεροι είναι τα Πετρέλαια, τα Φωσφορούχα κοιτάσματα, τα Λατομικά ορυκτά, τα Ραδιενεργά μεταλλεύματα και τα Τύρφη-Λιγνίτης.

Χλωρίδα

Η χλωρίδα της Ηπείρου είναι συγγενής με αυτή της Νότιας Αλβανίας και των νησιών του Ιονίου. Τα σπανιότερα είδη βρίσκονται στις κορυφές των βουνών και σε απόκρημνες χαράδρες. Πολλά από αυτά τα είδη είναι ενδημικά της Ηπείρου ή ακόμη και ενδημικά ενός και μόνο βουνού της.

Τα τελευταία χρόνια έχει ενταθεί το ενδιαφέρον ξένων και ελλήνων μεμονωμένων ερευνητών (επιστημόνων και ερασιτεχνών) αλλά και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων ή ερευνητικών ινστιτούτων με αποτέλεσμα να οργανώνονται πλέον ειδικές επιστημονικές αποστολές για τη διεξοδική μελέτη της χλωρίδας διάφορων περιοχών της Ηπείρου.

Πανίδα

Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει καμία συγκεντρωτική εργασία για την πανίδα της Ηπείρου. Περιορισμένης κλίμακας μελέτες που αφορούν συγκεκριμένες περιοχές ή μεμονωμένα είδη έχουν λάβει χώρα στο παρελθόν (Εθνικός Δρυμός Βίκου Αώου, Εθνικός Δρυμός Πίνδου-Βάλια Κάλντα, αρκούδα κα) ή συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Σαν αποτέλεσμα οι υπάρχουσες πληροφορίες για την πανίδα στο σύνολο της Ηπείρου είναι αποσπασματικές. Συχνά απουσιάζουν ακόμα και πολύ βασικές πληροφορίες όπως αριθμός και ποικιλία ειδών και εξάπλωσή τους.

Κατά τόπους οι βασικές πληροφορίες για την πανίδα είναι αρκετές και αυτό συμβαίνει στις προστατευόμενες περιοχές όπως ίσχυαν πριν την οδηγία 92/43 περί οικοτόπων (Δίκτυο Natura 2000). Έτσι οι περισσότερες μελετημένες –αν και όχι στο σύνολό τους- περιοχές όσον αφορά την πανίδα και ειδικά τα σπονδυλωτά (ψάρια, αμφίβια, ερπετά, πουλιά, θηλαστικά) είναι οι Εθνικοί Δρυμοί Βίκου- Αώου και Πίνδου (Βάλια Κάλντα) και το δέλτα του Καλαμά.

Από τα πουλιά στην Ήπειρο συναντώνται είδη τόσο των χερσαίων οικοσυστημάτων όσο και πολλά υδρόβια και παρυδάτια πουλιά. Σημαντικοί βιότοποι των τελευταίων είναι το δέλτα του Καλαμά, το έλος του Καλοδικίου και η λίμνη των Ιωαννίνων ενώ πολλοί άλλοι μικροί υγρότοποι, με μόνιμη ή παροδική κάλυψη από νερό παίζουν το δικό τους σημαντικό ρόλο κύρια (αλλά όχι μόνο) κατά τη μετανάστευση των υδρόβιων και παρυδάτιων πουλιών.

Προστατευόμενες Περιοχές

Περιοχές NATURA

ΠΕ ΙΩΑΝΙΝΩΝ

Σήμερα στα πλαίσια των ευρωπαϊκών οδηγιών 92/43/ΕΟΚ (Για Ειδική Ζώνη Διατήρησης) και 79409 (Για Ζώνη Ειδικής Προστασίας) για την προστασία των οικοτόπων έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Φύση 2000 (Natura 2000) οι ακόλουθες περιοχές της ΠΕ Ιωαννίνων, όπου αναμένεται

η υποδειγματική διαχείρισή τους να συμβάλλει κατά πολύ στην διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών του φυσικού τους περιβάλλοντος:

- Εθνικός Δρυμός Βίκου – Αώου (GR2130001)
- Κορυφές Όρους Σμόλικας (GR2130002)
- Κεντρικό τμήμα Ζαγορίου (GR2130004)
- Λίμνη Ιωαννίνων (GR2130005)
- Περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο – Κατάρα) (GR2130006)
- Όρος Λάκμος (Περιστέρι) (GR2130007)
- Όρος Μιτσικέλι (GR2130008)
- Όρος Τύμφη (Γκαμήλα) (GR2130009)
- Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, Λίμνη Δελβινακίου, Δάσος Μερόπης και Κουλάδα Γορμού (GR2130010)
- Κεντρικό Ζαγόρι και Ανατολικό τμήμα Όρους Μιτσικέλι (GR2110011)
- Ευρύτερη περιοχή πόλης Ιωαννίνων (GR2110012)
- Ευρύτερη περιοχή Αθαμανικών Ορέων (GR2110013)

Για την προστασία των περιοχών αυτών έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν οι εξής Φορείς:

- Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου
- Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας
- Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου, Χαράδρας Αράχθου

ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Σήμερα στα πλαίσια των ευρωπαϊκών οδηγιών 92/43/ΕΟΚ (Για Ειδική Ζώνη Διατήρησης) και 79409 (Για Ζώνη Ειδικής Προστασίας) για την προστασία των οικοτόπων έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Φύση 2000 (Natura 2000) οι ακόλουθες περιοχές της ΠΕ Θεσπρωτίας, όπου αναμένεται η υποδειγματική διαχείρισή τους να συμβάλλει κατά πολύ στην διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών του φυσικού τους περιβάλλοντος:

- Εκβολές (Δέλτα Καλαμά) (GR2120001)
- Έλος Καλοδίκι (GR2120002)
- Λίμνη Λιμνοπούλα Παραμυθιάς (GR2120003)
- Στενά Καλαμά (GR2120004)
- Εκβολές Αχέροντα και στενά Αχέροντα (GR2130008)

Για την προστασία των περιοχών αυτών έχουν ιδρυθεί και λειτουργεί ο Φορέας Διαχείρισης Στενών και Εκβολών Ποταμών Αχέροντα και Καλαμά

Γεωπάрко Βίκου-Αώου

Το Γεωπάрко Βίκου- Αώου ιδρύθηκε το 2010 και καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων στην Περιφέρεια Ηπείρου και πιο συγκεκριμένα το μεγαλύτερο μέρος των Δήμων Ζαγορίου και Κόνιτσας. Στο χώρο κυριαρχούν τα ψηλά βουνά

της Βόρειας Πίνδου: η Τύμφη, ο Σμόλικας, η Τραπεζίτσα και η Νεμέρτσικα, καθώς και άλλα μικρότερα.

Συμπεράσματα – προοπτικές

Ολόκληρη σχεδόν η Ήπειρος, παρουσιάζει την εικόνα μιας περιοχής με μικρές περιβαλλοντικές οχλήσεις, κυρίως βέβαια στις περιοχές σε κάποια ακτίνα από τα μεγάλα αστικά κέντρα, οι οποίες όμως έχουν αναστρέψιμο χαρακτήρα. Παραδοσιακά, στην ύπαιθρο της Ηπείρου, δε έγιναν εντατικοί χειρισμοί και εκμεταλλεύσεις, τέτοιες που να θέσουν σε μεγάλο κίνδυνο την ισορροπία του περιβάλλοντος. Η οικονομία ήταν και είναι σε οικογενειακό επίπεδο μικρών εκμεταλλεύσεων του πρωτογενή τομέα (γεωργοκτηνοτροφικών και συλλογής προϊόντων του δάσους) και στον δευτερογενή τομέα μικρές επιχειρήσεις μεταποίησης.

Απειλές για το περιβάλλον αποτελούν σήμερα μόνο μεγάλης έντασης επεμβάσεις όπως έργα οδοποιίας. Έτσι όλες επεμβάσεις εφ' όσον γίνουν με κατάλληλη στρατηγική διαχείρισης φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων, όπως δασών, ποταμών, τοπικών παραδοσιακά παραγόμενων προϊόντων κ.τ.λ. είναι δυνατόν να εναρμονιστούν με το αδιατάρακτο του περιβάλλοντος, το οποίο από μόνο του θα αποτελεί πόλο έλξης επισκεπτών και επενδυτών.

Πολιτισμικό περιβάλλον

Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ανάμεσα στα τοπία φυσικού κάλους, βρίσκονται διάσπαρτα τα ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία, στοιχεία της ανθρώπινης παρέμβασης, τα οποία η ανθρώπινη δεξιότητα συνταίριαξε με την φύση και που αποτελούν μαρτυρίες των δραστηριοτήτων και του χαρακτήρα των κατοίκων της περιοχής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η πολιτιστική διαδρομή στη προτεινόμενη Περιοχή Παρέμβασης έχει να δείξει πληθώρα τέτοιων νεοτέρων, βυζαντινών και αρχαίων μνημείων, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην πολιτική ανάπτυξης και ανάδειξη της περιοχής, καθώς αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών.

Τα γεφύρια είναι πέτρινα κτίσματα, τα οποία χαρακτηρίζουν την ευρύτερη περιοχή και αποτελούν σημαντικό στοιχείο έλξης τουριστών. Αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του οδικού δικτύου της περιόδου του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Δημιουργοί του οι ξακουστοί «Κιοπρούληδες», Ηπειρώτες μάστορες της πέτρας (με καταγωγή κυρίως από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας και τα χωριά των Τζουμέρκων) , που με μεράκι έφτιαξαν αυτά τα μονότοξα, δίτοξα, τρίτοξα και τετράτοξα έργα τέχνης. Στο Ζαγόρι υπάρχουν περισσότερα γεφύρια από οπουδήποτε αλλού στην Ελλάδα. Οι νερόμυλοι, τα μαντάνια και οι νεροτριβές είναι μνημεία που σχετίζονται επίσης με το υδρογραφικό δίκτυο, και αποτελούν σημαντικά κτίρια της προβιομηχανικής εποχής. Μερικές νεροτριβές λειτουργούν ακόμα και σήμερα.

Η τοπική αρχιτεκτονική αναδεικνύεται επίσης μέσω του πλήθους των παραδοσιακών κτιρίων (αρχοντικά, οικίες, σχολεία), καθώς και τις βρύσες, τις πέτρινες σκάλες, τα αλώνια και άλλες

κατασκευές. Τα μοναστήρια και οι εκκλησιές αποτέλεσαν σημαντικά στοιχεία οργάνωσης του χώρου από θρησκευτική, πνευματική, κοινωνική, εκπαιδευτική, οικονομική και πολιτισμική άποψη. Απαντώνται διάσπαρτα σε όλη την περιοχή, εντός των οικισμών ή σε απόκρημνα σημεία. Οι αρχαιολογικοί χώροι δηλώνουν την κατοίκηση της περιοχής από τους αρχαιότερους χρόνους με το αρχαίο μαντείο της Δωδώνης να αποτελεί το σημαντικότερο μνημείο.

Παραδοσιακοί και ιστορικοί οικισμοί

Μια περιοχή με δική της μεγάλη και πλούσια ιστορία, τότε που η ύπαιθρος και τα χωριά έσφυζαν από ζωή, δημιουργήθηκαν μεγάλοι παραδοσιακοί οικισμοί με ξεχωριστό πετρόχτιστο τρόπο χτισμένα τα σπίτια, στέκουν ακόμα εκεί για να μαρτυρούν την μεγάλη παράδοση των ορεινών όγκων της περιοχής. Αυτοί οι οικισμοί διατηρούνται έως τις μέρες μας και έχουν χαρακτηριστεί με διάφορα διατάγματα.

Αρχαιολογικοί χώροι

Μεγάλη και δεσπόζουσα η θέση της Ηπείρου από τα αρχαία χρόνια. Πλούσιοι και οι χώροι που ανακαλύφθηκαν από ανασκαφές. Δεσπόζουσα θέση κρατά το αρχαίο θέατρο της Δωδώνης με το μαντείο γνωστό στα μήκη και τα πλάτη του αρχαίου κόσμου. Μεγάλη η πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιά με πολλά μνημεία και ακροπόλεις σε όλη την έκταση της ΠΕ.

Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Η μακραίωνη ιστορία της περιοχής αποτυπώνεται στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μνημεία της.

Σύμφωνα με στοιχεία της Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας και της Η' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών αρχαιοτήτων, λείψανα και κατάλοιπα παλαιολιθικής εποχής (250.000-9.000 π.χ.) έχουν εντοπισθεί στο Ελευθεροχώρι, στο βραχοσκεπές σπήλαιο περιοχής Σκανδάλου και Προδρομίου και στο σπήλαιο Αγ. Μαρίνας κοντά στον Πάβλα (μεταξύ Μουρσίου και Βαγγαλατίου) .

Υπαίθριες θέσεις με λίθινα εργαλεία αυτής της εποχής αφθονούν, ιδιαίτερα στο Μόρφι, το Καρβουνάρι και στις πεδιάδες του Κωκυτού, του Κάτω Καλαμά και του Πάβλα.

Κατά τη Νεολιθική περίοδο (9.000-2.800 π.χ.) ανθρώπινη εγκατάσταση έχει διαπιστωθεί στις σπηλιές της Ψάκκας της Σίδερης και Ραχουλίου καθώς και σε διάφορες περιοχές της κοιλάδας του Κωκυτού.

Πολιτιστικά στοιχεία

ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Παραδοσιακά Επαγγέλματα

Τα χωριά υπήρξαν επί αιώνες πυρήνες οικονομικής δραστηριότητας, με τοπικές διαφοροποιήσεις, που διαμορφώθηκαν ιστορικά με βάση τόσο εξωγενείς όσο και ενδογενείς παράγοντες. Από το 16^ο αιώνα και μετά οι πολιτισμικές και οικιστικές ενότητες της περιοχής παρουσιάζουν τη σημερινή χωροταξική διάταξη και οργάνωση τους και διαφοροποιούνται ως προς τη σύνθεση τους και αποκτούν μορφή τοπικών πολιτισμικών οντοτήτων. Ο αγροτικός χαρακτήρας εμπλουτίζεται με νέες οικονομικές και πολιτισμικές δραστηριότητες, οι οποίες καθορίζονται τόσο από την οργάνωση του χώρου, όσο και από το φυσικό περιβάλλον. Έτσι έχουμε την διαμόρφωση τοπικών παραδοσιακών ασχολιών και επαγγελμάτων, που αντικατοπτρίζουν τον πολιτισμικό χαρακτήρα και φυσικό πλούτο της κάθε περιοχής.

Τοπικά, παραδοσιακά προϊόντα

Ολόκληρη η Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων φημίζεται όχι μόνο για τις παραδοσιακές του συνταγές αλλά και για τα αγνά προϊόντα με τα οποία αυτές παρασκευάζονται. Χαρακτηριστικό το **εκλεκτό κρέας** του νομού, από μοσχάρι, αρνί ή κατσίκι ελευθέρας βοσκής, καθώς και τα **ντόπια τυριά**. Όλα αυτά μπορεί να τα απολαύσει κανείς στα εστιατόρια αλλά και στις παραδοσιακές ψησταριές του νομού. Εκεί ο επισκέπτης μπορεί να δοκιμάσει τις υπέροχες παραδοσιακές πίτες, το κοκορέτσι, το κοντοσούβλι καθώς και τα ντόπια ζυμαρικά όπως ο τραχανάς και οι χυλοπίτες.

Οι γεύσεις αυτές σε συνδυασμό με τα παραδοσιακά γλυκά και τα εκλεκτά κρασιά του νομού, προσδίδουν ένα ιδιαίτερο χρώμα στο παραδοσιακό γιαννιώτικο τραπέζι.

Μαγειρική

Στην ΠΕ Ιωαννίνων τα προϊόντα που προέρχονται από τα σιτηρά της περιοχής αποτέλεσαν βασικό στοιχείο διατροφής, διατηρώντας στο πέρασμα του χρόνου μια ελκυστική παράδοση και μεγαλώνοντας αρκετές γενεές ανθρώπων. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στα είδη πρώτης ανάγκης που χρησιμοποιούσαν οι παλιοί. Αυτά είναι κυρίως το ζυμωτό ψωμί, οι παραδοσιακές πίτες που έχουν ως βασικό συστατικό το αλεύρι, τα ζυμαρικά (χυλοπίτες) και ο τραχανάς. Παραδοσιακές συνταγές όπως το κοντοσούβλι, τα γιαπράκια αλλά και το μαγείρεμα των τοπικών κρεάτων με διάφορους τρόπους αποτελούν ενδεικτικό κομμάτι της ξεχωριστής γαστρονομίας μας .

Η αναγνώριση τους ως παραδοσιακές συνταγές του νομού και η προώθηση τους παράλληλα με την τουριστική ανάπτυξη, αποτελούν βάση για την εξέλιξη του κλάδου.

Ζαχαροπλαστική

Τα παραδοσιακά γλυκά των Ιωαννίνων έχουν γίνει ονομαστά όχι μόνο για τη γεύση τους αλλά και για τα αγνά, ντόπια υλικά με τα οποία παρασκευάζονται, πάντα με τον παραδοσιακό τρόπο. Οι κύριες κατηγορίες είναι τα γλυκά του κουταλιού, τα σιροπιαστά, οι μαρμελάδες και η γιαννιώτικη μπουγάτσα.

Τα γλυκά του κουταλιού αποτελούν εθνική παράδοση για το ελληνικό σπίτι και δεν μπορούν να απουσιάζουν από το σύνολο των παραδοσιακών προϊόντων του Νομού Ιωαννίνων.

Τα σιροπιαστά γλυκά όπως ο γιαννιώτικος μπακλαβάς και παραλλαγές του όπως το Κλωστόρι Κόνιτσας, το γιαννιώτικο κανταΐφι, και τόσα άλλα έχουν ταυτιστεί με την περιοχή. Στην ΠΕ

Ιωαννίνων μπορεί να συναντήσει κανείς και άλλα γνωστά γλυκίσματα που οφείλουν την ύπαρξή τους σε παραδοσιακές συνταγές και για την παρασκευή τους χρησιμοποιούνται πρώτες ύλες από την ευρύτερη περιοχή, όπως το γλυκό Σκέρ μπουρέκ (περιοχή Κόνιτσας), τα ξεχωριστά τσουμπέκια (περιοχή Ζίτσας), το σπιτικό γλυκό καρυδάτο και το βουτυρολούλουμο.

Η μπουγάτσα είναι ένα είδος γλυκίσματος με φύλλο και γέμιση από γάλα και αλεύρι και αποτελεί παραδοσιακό γλύκισμα της περιοχής της πόλης των Ιωαννίνων. Στο σερβίρισμα πασπαλίζεται με κανέλλα και συνοδεύεται με μπουγατσοκούλουρο.

ΠΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Τοπικά, παραδοσιακά προϊόντα

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια συνεχής προώθηση προϊόντων και τροφίμων μέσω της ανάδειξης του τρόπου που παράγονται αλλά και της περιοχής από όπου προέρχονται. Ο γεωγραφικός δεσμός του προϊόντος με την περιοχή απαιτείται να είναι πολύ ισχυρός αφού η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του τελικού προϊόντος θα πρέπει να οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής, στο κλίμα της, στη μορφολογία του εδάφους, στις τοπικές μεθόδους παραγωγής κ.α.

Αξίζει να σημειωθεί η καλλιέργεια εσπεριδοειδών στην ευρύτερη περιοχή του Δέλτα Καλαμά, με τα εξαιρετικής ποιότητας μανταρίνια Κλημεντίνη. Παράγονται επίσης μανταρίνια Nona και πορτοκάλια, κυρίως Navelina και Valencia. Η εξαγωγή ποσότητα εσπεριδοειδών της περιοχής φέρει πιστοποίηση σύμφωνα με τα πρότυπα EuropeGar-Globalgar, ενώ την ίδια πιστοποίηση φέρουν τα ακτινίδια που παράγονται εδώ.

Οι ιδιαίτερες συνθήκες συντελούν στην παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων ποιότητας από παραδοσιακά τυροκομεία της περιοχής.

Ένα ακόμη σημαντικό φυσικό προϊόν που παράγεται είναι το μέλι. Λόγω της πλούσιας χλωρίδας της ευρύτερης περιοχής, παράγεται εξαιρετικής ποιότητας ανθόμελο, όπως το θυμαρίσιο μέλι, το μέλι από εσπεριδοειδή αλλά και μέλι από άλλα φυτά, καθώς επίσης και άλλα προϊόντα κυψέλης.

Η περιοχή εμφανίζει ιδιαίτερο πλούτο σε αυτοφυή αρωματικά φυτά, ωστόσο απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στην άνομη-ανεξέλεγκτη συγκομιδή και η συλλογή είναι απαραίτητο να γίνεται με τον κατάλληλο τρόπο ώστε να μην υπάρχουν κίνδυνοι για τη βιοποικιλότητα.

Τέλος, η θαλάσσια αλιεία και οι ιχθυοκαλλιέργειες της Θεσπρωτίας αποτελούν κύρια οικονομική δραστηριότητα, με υψηλής ποιότητας προϊόντα.

Εκδηλώσεις

Ξακουστά σε όλη την Ελλάδα είναι οι εκδηλώσεις (εορτασμοί – πανηγύρια) που γίνονται στα χωριά των ΠΕ Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων το καλοκαίρι, στις ονομαστικές γιορτές Αγίων και σε μνήμη ιστορικών γεγονότων της περιοχής. Πολλές επίσης είναι και οι γιορτές που γίνονται για την προώθηση τοπικών χαρακτηριστικών προϊόντων της περιοχής, όπως η γιορτή της Πέστροφας στο Τέροβο Ιωαννίνων. Συχνά οι εκδηλώσεις αυτές είναι πολυήμερες. Οι

εκδηλώσεις αυτές είναι ευκαιρία να συναντηθούν άνθρωποι από όλα τα μέρη της Ελλάδος που κατάγονται από την περιοχή, αλλά λόγω εσωτερικής και όχι μόνο μετανάστευσης κατοικούν μόνιμα σε άλλη περιοχή. Τοπική χαρακτηριστική μουσική ακούγεται με χαρακτηριστικό όργανο το κλαρίνο και ατελείωτο γλέντι με παραδοσιακούς ηπειρώτικους χορούς.

Σε όλες σχεδόν τις κοινότητες της Προτεινόμενης Περιοχής Παρέμβασης υπάρχουν πολιτιστικοί σύλλογοι, αδελφότητες και σύλλογοι, σε αρκετές μάλιστα περισσότεροι από ένας. Κύριες ενασχολήσεις των συλλόγων αυτών είναι αφενός η διατήρηση της τοπικής κουλτούρας (παραδόσεων, εθίμων και χορών της περιοχής τους) και αφετέρου η διατήρηση μέσω των παραπάνω του συνδετικού κρίκου ανάμεσα στους ξενιτεμένους από την περιοχή με τον τόπο τους. Αρκετοί από τους συλλόγους εκδίδουν περιοδικά, διοργανώνουν θεατρικές ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και διατηρούν δανειστικές βιβλιοθήκες.

Ανάλυση S.W.O.T.

Από την αξιοποίηση των ανωτέρω προκύπτουν τα κάτωθι συνθετικά πορίσματα αναφορικά με τις τάσεις και εξελίξεις της αγοράς εργασίας και της οικονομίας –επιχειρηματικότητας στην περιοχή παρέμβασης, τα οποία συστηματοποιούνται με την ανάλυση S.W.O.T. (Strengths, Weakness, Opportunities, Threats).

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Ύπαρξη βασικών προϋποθέσεων ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα με έμφαση στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων
- Πλούσιο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον
- Πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα
- Σημαντικές επενδύσεις ίδρυσης και εκσυγχρονισμού τουριστικών δομών
- Συνεχής βελτίωση μορφωτικού και εκπαιδευτικού επιπέδου και χρήση νέων τεχνολογιών
- Τοπικά παραδοσιακά επαγγέλματα και προϊόντα

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- Συνεχής άνοδος του τομέα του τουρισμού και των ειδικών μορφών του
- Η δημιουργική βιομηχανία ως αναδυόμενος κλάδος
- Στροφή του καταναλωτικού κοινού σε τοπικά- ποιοτικά προϊόντα
- Αυξανόμενη ζήτηση καθώς και προβολή και προώθηση των τοπικών προϊόντων στην εγχώρια και διεθνή αγορά.
- Εισαγωγή καινοτομίας σε όλους τους κλάδους της οικονομίας.
- Επενδυτικό ενδιαφέρον σε αγροτικές περιοχές
- Πόροι νέας Προγραμματικής Περιόδου
- Αξιοποίηση εμπειρίας προηγούμενων Προγραμματικών Περιόδων

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

- Πληθυσμιακή συρρίκνωση και γήρανση πληθυσμού- χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού στις ορεινές κυρίως περιοχές
- Ελλιπής επαγγελματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, κυρίως του αγροτικού τομέα
- Αναντιστοιχία μεταξύ των απαιτήσεων των επιχειρήσεων και των προσόντων του εργατικού δυναμικού
- Διαρθρωτικές αδυναμίες πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα
- Περιορισμένη παραγωγή επώνυμων, τοπικών – παραδοσιακών και βιολογικών προϊόντων
- Δυσκολία στην οργανωμένη προώθηση των προϊόντων στην αγορά
- Αδυναμία καλλιέργειας επιχειρηματικής κουλτούρας

ΑΠΕΙΛΕΣ

- Περαιτέρω επιδείνωση της οικονομικής κρίσης και της ύφεσης
- Περαιτέρω όξυνση της ανεργίας, κυρίως της μακροχρόνιας
- Αύξηση του αριθμού των εργαζόμενων με εισοδήματα στα όρια της φτώχειας
- Έλλειψη ενδιαφέροντος από νέους για απασχόληση στον πρωτογενή τομέα και σε παραδοσιακά επαγγέλματα στην ύπαιθρο
- Πολλοί (κυρίως νέοι) εγκαταλείπουν την περιοχή προς αναζήτηση εργασίας σε άλλα μέρη και στο εξωτερικό
- Έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού σε ορεινές περιοχές
- Μεγέθυνση της ανταγωνιστικής πίεσης των επιχειρήσεων λόγω παγκοσμιοποίησης της αγοράς

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Κεντρικός στόχος της προτεινόμενης Στρατηγικής ΤΑΠΤΟΚ με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ της ΟΤΔ ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ είναι η **υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας επικεντρωμένη σε θέματα:**

- ◆ **Αγροδιατροφικού τομέα**, που περιλαμβάνει την παραγωγή και μεταποίηση στους τομείς: γαλακτοκομικών προϊόντων, μελιού, οίνου, ελαιούχων προϊόντων, φαρμακευτικών και αρωματικών φυτών
- ◆ Εφαρμογής της **καινοτομίας στις επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα της οικονομίας και στη δημιουργική βιομηχανία** όπως ξυλογλυπτική, αργυροχρυσοχοΐα, βαρελοποιία, υφαντουργία, ταπητουργία, κηροποιεία, αγιογραφία, επεξεργασία μαρμάρου και πέτρας κ.α.
- ◆ **Βιομηχανία της εμπειρίας**, που συμπεριλαμβάνει τον τουρισμό και τον πολιτισμό

Ομάδες-στόχοι της Στρατηγικής είναι:

- ◆ Οι άνεργοι της περιοχής παρέμβασης,
- ◆ Οι απασχολούμενοι που διαβιούν με εισόδημα στα όρια της φτώχειας (όπως αυτό ορίζεται στα πλαίσια της Εθνικής Στρατηγικής), ή αλλιώς φτωχοί εργαζόμενοι,
- ◆ Οι κάτοικοι μειονεκτικών, ορεινών και πεδινών περιοχών, που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα.

Για την επίτευξη του Κεντρικού Στόχου, διαμορφώνεται ένα συνεκτικό και ολοκληρωμένο πλέγμα δύο Στρατηγικών Στόχων (ΣΣ). Ειδικότερα:

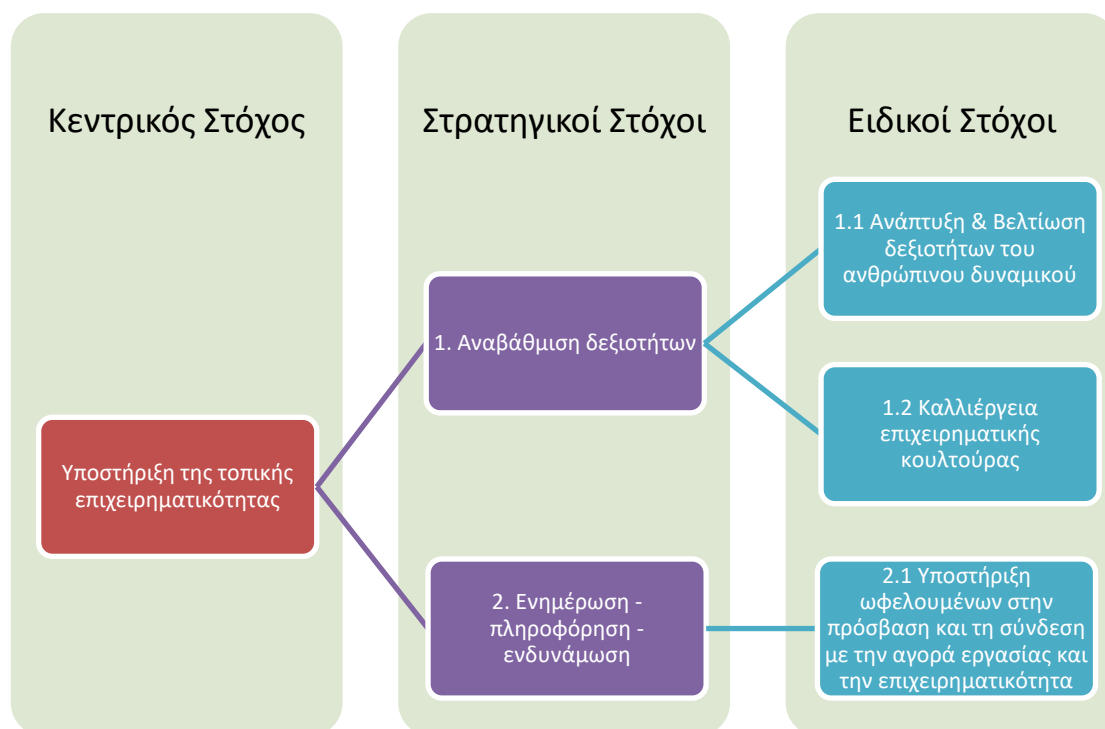
- ◆ ΣΣ1: Αναβάθμιση δεξιοτήτων
- ◆ ΣΣ2: Ενημέρωση - πληροφόρηση - ενδυνάμωση

Οι στρατηγικοί στόχοι αναλύονται σε ένα σύνολο μέτρων (ειδικοί στόχοι) για να συμβάλουν έτσι πιο αποτελεσματικά στην υλοποίηση του οράματος της προτεινόμενης στρατηγικής και των επιδιώξεων των τοπικών φορέων και των πολιτών. Η εξειδίκευση σε ειδικούς στόχους, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαδικασία καθορισμού των επιμέρους μέτρων τα οποία περιλαμβάνουν μια σειρά δράσεων παρέμβασης και αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί .

Οι Στρατηγικοί Στόχοι αναλύονται σε Ειδικούς Στόχους (Ε.Σ), οι οποίοι είναι οι εξής:

- ◆ Ανάπτυξη και βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού
- ◆ Καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας
- ◆ Υποστήριξη ωφελουμένων στην πρόσβαση και σύνδεση με την αγορά εργασίας και την επιχειρηματικότητα

Κάθε Στρατηγικός Στόχος αντιστοιχίζεται με Ειδικούς Στόχους όπως αποτυπώνεται στο ακόλουθο Σχήμα:

Η Στρατηγική ΤΑΠΤΟΚ-ΕΚΤ της ΟΤΔ ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ χαρακτηρίζεται από τον **ολοκληρωμένο χαρακτήρα** της. Ο βασικός της άξονας/ πυλώνας, η υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, επιτυγχάνεται μέσω αλληλοσυμπληρούμενων, με *συναφείς διασυνδέσεις*, παρεμβάσεων, που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ:

- ▶ Εκπαίδευσης/ κατάρτιση/ επιμόρφωση (Ε.Σ 1.1)
- ▶ Διοργάνωση ημερίδων, ενημερωτικών εκδηλώσεων, workshops (Ε.Σ. 1.2)
- ▶ Συμβουλευτικής/coaching (Ε.Σ. 2.1)
- ▶ Infodesk, γραφείο ενημέρωσης αγροδιατροφικής επιχειρηματικότητας (Ε.Σ. 2.1)

Επιπλέον, μέσω της Στρατηγικής εξασφαλίζεται η αλληλουχία και η σύγκλιση μεταξύ των διαφορετικών παρεμβάσεων τοπικής στήριξης για την επίτευξη των ίδιων στόχων, καθώς τόσο η Στρατηγική ΤΑΠΤΟΚ-ΕΚΤ όσο και το Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/LEADER υλοποιείται από την ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ και έχουν ως βασικό στόχο την τοπική επιχειρηματικότητα.

Τέλος, η υιοθέτηση της εκ των κάτω (bottom-up) προσέγγισης στην τελική διαμόρφωση της στρατηγικής αποτελεί μια νέα, **καινοτόμα** αντιμετώπιση σε σχέση με τις υφιστάμενες μεθόδους και λύσεις που είχαν εφαρμοστεί στο παρελθόν σε τοπικό επίπεδο στους τομείς ενδιαφέροντος της στρατηγικής και ειδικότερα στις συγκεκριμένες παρεμβάσεις -δράσεις της.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ

Η παρούσα Στρατηγική ΤΑΠΤΟΚ-ΕΚΤ, και οι στόχοι της που αναπτύχθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, δεν αποτελεί ένα ξεχωριστό κείμενο στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης. Αντιθέτως, έχει αναπτυχθεί λαμβάνοντας υπόψη και σε συνάφεια με άλλες ευρωπαϊκές, εθνικές, περιφερειακές ή υπο-περιφερειακές στρατηγικές ώστε να εξασφαλίζεται η συνοχή με τις άλλες στρατηγικές.

Η Στρατηγική ΤΑΠΤΟΚ με χρηματοδότηση από το ΕΚΤ που θα υλοποιήσει η Ομάδα Τοπικής Δράσης της Αναπτυξιακής Ηπείρου ΑΕ-ΑΑΕ ΟΤΑ βρίσκεται σε συνάφεια με:

Α Την Στρατηγική «**Ευρώπη 2020**», μέσω της οποίας η Ευρωπαϊκή Ένωση καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να ξεπεράσει την κρίση και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια πιο ανταγωνιστική οικονομία με περισσότερες θέσεις εργασίας, και ειδικότερα με τους στόχους της για την προαγωγή μιας ανάπτυξης:

- ◆ έξυπνης, με αποτελεσματικότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία
- ◆ βιώσιμης, χάρη στην αποφασιστική μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και
- ◆ χωρίς αποκλεισμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση της φτώχειας.

Β Το «αναπτυξιακό όραμα» της Περιφέρειας Ηπείρου που είναι η «Αξιοβίωτη, αυτοτροφοδοτούμενη & εξωστρεφής ανάπτυξη, εστιασμένη στις παραγωγικές δραστηριότητες που αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα και ενισχύουν την τοπική ταυτότητα, με σεβασμό στο περιβάλλον, την ιστορία και τον πολίτη της Ηπείρου» και ειδικότερα με το γενικό στρατηγικό σχεδιασμό του **Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφερειακής Αρχής 2015-2019** μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 3: «Τοπική Οικονομία & Απασχόληση».

Γ Το **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020** και ειδικότερα με τον 5^ο Στρατηγικό Στόχο για την «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων».

Δ Την Περιφερειακή Στρατηγική **Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Ηπείρου**, η οποία, μεταξύ άλλων, εστιάζει και στους τομείς:

- ◆ Πρωτογενής τομέας – μεταποίηση – αγροδιατροφή – γαστρονομία
- ◆ Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός & Δημιουργική Οικονομία

Ε Την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, η οποία έχει ως ομάδες υψηλής προτεραιότητας τους ανέργους, τον μη οικονομικά ενεργό πληθυσμό, τους ανασφάλιστους-χωρίς ταμείο υγείας, και τους απασχολούμενους που διαβιούν με εισόδημα στα όρια της φτώχειας, και ειδικότερα με τον Στρατηγικό Στόχο 4: Πρόσβαση στην αγορά εργασίας και τον Ειδικό Στόχο 4.2: Αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού για την πρόσβαση στην απασχόληση ευπαθών ομάδων

Κρίσιμο στοιχείο για την αποτελεσματικότητα της προτεινόμενης Στρατηγικής είναι η συνέργεια και συμπληρωματικότητα με την τοπική στρατηγική CLLD/LEADER που εφαρμόζει η ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ, ως ΟΤΔ, στην περιοχή παρέμβασης.

Η Βασική Θεματική Κατεύθυνση της Στρατηγικής CLLD/LEADER που υλοποιεί η ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ από το ΠΑΑ 2014-2020 είναι η: **Ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών με έμφαση στον αγροδιατροφικό τομέα και τις ήπιες μορφές τουρισμού, προσδίδοντας διακριτή τοπική ταυτότητα στην περιοχή.**

Η ανωτέρω κύρια θεματική κατεύθυνση συμπληρώνεται από τις εξής επί μέρους Θεματικές Κατευθύνσεις:

Θ.Κ. 1: Διασύνδεση των τριών τομέων της οικονομίας με απώτερο σκοπό την αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη.

Θ.Κ. 2: Καταπολέμηση της φτώχειας και της ανεργίας μέσω της διατήρησης και δημιουργίας βιώσιμων θέσεων απασχόλησης.

Θ.Κ. 3: Προώθηση της καινοτομίας, της συμμετοχής, της συνεργασίας, της δικτύωσης και της ανταλλαγής τεχνογνωσίας.

Θ.Κ. 4: Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού μέσω της προστασίας, ανάδειξης και αξιοποίησης του απaráμιλλου φυσικού πλούτου καθώς και του οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Η παρούσα Στρατηγική, με στρατηγικούς στόχους την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την ενημέρωση - πληροφόρηση – ενδυνάμωση των ωφελοούμενων του τοπικού πληθυσμού στην περιοχή παρέμβασης, θα δράσει συμπληρωματικά τόσο με την Βασική Θεματική Κατεύθυνση της Στρατηγικής CLLD/LEADER όσο και με τις επί μέρους Θεματικές Κατευθύνσεις 1, 2 και 3.

Η προτεινόμενη στρατηγική χαρακτηρίζεται από καινοτόμα στοιχεία. Η αντιμετώπιση των τοπικών προκλήσεων με την υιοθέτηση της εκ των κάτω (bottom-up) προσέγγισης στη διαμόρφωση της στρατηγικής αποτελεί μια νέα αντιμετώπιση σε σχέση με τις υφιστάμενες μεθόδους και λύσεις που είχαν εφαρμοστεί στο παρελθόν σε τοπικό επίπεδο στους τομείς ενδιαφέροντος της στρατηγικής και ειδικότερα στις συγκεκριμένες δράσεις της.

Η bottom-up προσέγγιση είναι μια συμμετοχική διαχείριση, στην οποία με κατεύθυνση από την βάση ξεκινάει μια διαδικασία με διαβουλεύσεις σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να εντοπιστούν προτεραιότητες, κατάλληλες προτάσεις και ρυθμίσεις υλοποίησης που θα είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες της τοπικής κοινότητας. Έτσι εξασφαλίζεται η αειφορία μέσα από την ολοκληρωμένη προσέγγιση των θεμάτων και την κοινωνική νομιμοποίηση-συναίνεση του σχεδιασμού, ώστε στη συνέχεια να μεταδοθούν και να λαμβάνονται υπόψη σε υψηλότερα επίπεδα.

Ο δημοκρατικός αυτός σχεδιασμός της προτεινόμενης στρατηγικής περιλαμβάνει λοιπόν νέους τρόπους δράσης σε τοπικό επίπεδο, βρίσκει νέους τρόπους κινητοποίησης και αξιοποίησης των υφιστάμενων πόρων της κοινότητας, αναπτύσσει τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών παραγόντων και τομέων, ενώ ταυτόχρονα η συγκεκριμένη προσέγγιση έχει αντίκτυπο στις αλλαγές που θέλει να επιφέρει η κοινότητα, ακριβώς επειδή πηγάζει από τις δικές της επιθυμίες και ανάγκες.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΩΝ

Η ομάδα σύνταξης του τοπικού προγράμματος αφού έλαβε υπόψη της τόσο τις απαιτήσεις του προγράμματος, όσο και τις απαιτήσεις και τις προτεραιότητες της συγκεκριμένης περιοχής παρέμβασης κατέληξε σε μία πρόταση, η οποία τέθηκε σε διαβούλευση στους τοπικούς φορείς και στον τοπικό πληθυσμό της περιοχής, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν στο σύνολό τους στις διαβουλεύσεις αυτές.

Οι τοπικοί φορείς προσκλήθηκαν με έγγραφο-πρόσκληση της ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ αλλά και με συνεχή τηλεφωνική επικοινωνία. Για την διάχυση της ενημέρωσης στάλθηκαν επίσης δελτία τύπου στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, ενώ σχετική ανακοίνωση αναρτήθηκε και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook).

Πραγματοποιήθηκαν δυο (2) ουσιαστικά διαβουλεύσεις, όπως αυτό αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα:

Ημερομηνία Διεξαγωγής	Τόπος διεξαγωγής	Είδος Φορέων που συμμετείχαν	Αριθμός συμμετεχόντων	Αντικείμενο διαβούλευσης
ΠΕΜΠΤΗ, 7 Δεκεμβρίου 2017 και ώρα 11.00 π.μ.	Συνεδριακό Κέντρο Περιφέρειας Ηπείρου (Στοά Σάρκα, Ν. Ζέρβα 28-30, 2ος όροφος) στα Ιωάννινα	Ιδιωτικοί/ Δημόσιοι	17	Η ενημέρωση των τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας, όπου οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να υποβάλλουν στην ΟΤΔ προτάσεις ανά προτεινόμενο τομέα
Από Πέμπτη 7 Δεκεμβρίου 2017 έως και την Τετάρτη 13 Δεκεμβρίου 2017 ανοιχτή διαβούλευση στην ιστοσελίδα της «Ηπειρος Α.Ε»	www.epirusa.gr		2	Διατύπωση τυχόν προτάσεων/ ιδεών επί της προτεινόμενης Στρατηγικής

Με την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων και την οριστικοποίηση της προτεινόμενης Στρατηγικής το Δ.Σ. της ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ με την υπ' αριθμ. 407/15-12-2017 απόφαση του ενέκρινε τη Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ με την οποία η Ο.Τ.Δ. της ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ θα συμμετάσχει στην υπ' αριθμ. 1984/15-11-2017 πρόσκλησης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου.

Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ παρατίθενται τα ακόλουθα:

- Έγγραφο – πρόσκληση της ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ προς τους τοπικούς φορείς
- Στοιχεία δημοσιότητας (δελτίο τύπου, δημοσιεύσεις, Φωτογραφικό υλικό, αποδεικτικό ανάρτησης διαβούλευσης στην ιστοσελίδα της ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ σχόλια/ προτάσεις που διατυπώθηκαν στην ηλεκτρονική διαβούλευση)
- Το παρουσιολόγιο της επιτόπιας διαβούλευσης
- Έγγραφο αναφορά- πρακτικό των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης.
- Απόφαση Δ.Σ. που εγκρίνει την Στρατηγική

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Η υλοποίηση των δράσεων θα πραγματοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μην αποτελούν κρατικές ενισχύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες της Διαχειριστικής Αρχής

Τίτλος Δράσης	Κατάρτιση, με πρακτική και Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων των ανέργων της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ – Leader της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.
Ειδικός Στόχος	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση με αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού
Περιγραφή Δράσης	
Αντικείμενο της δράσης είναι η απόκτηση και διεύρυνση επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων από ανέργους, η απόκτηση σχετικής πιστοποίησης ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας σε κλάδους της περιφερειακής οικονομίας με αναπτυξιακή δυναμική και προοπτικές απασχόλησης, καθώς και η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της προοπτικής για ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα, με τη δράση αυτή αναμένεται να επιτευχθούν οι ακόλουθοι στόχοι: • Η πρόληψη και η αντιμετώπιση της ανεργίας και ιδίως της μακροχρόνιας μέσω της θεωρητικής κατάρτισης και της πρακτικής άσκησης των ανέργων επικεντρωμένης σε θέματα: α) Αγροδιατροφικού τομέα, που περιλαμβάνει την παραγωγή και μεταποίηση στους τομείς: γαλακτοκομικών προϊόντων, μελιού, οίνου, ελαιούχων προϊόντων, φαρμακευτικών και αρωματικών φυτών, β) εφαρμογής της καινοτομίας στις επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα της οικονομίας και στη δημιουργική βιομηχανία όπως ξυλογλυπτική, αργυροχρυσόχρεια, βαρελοποιία, υφαντουργία, ταπητουργία, κηροποιία, αγιογραφία, επεξεργασία μαρμάρου και πέτρας κ.α. και γ) βιομηχανία της εμπειρίας, που συμπεριλαμβάνει τον τουρισμό και τον πολιτισμό, καθώς και της παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης και της πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που θα αποκτηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος κατάρτισης. • Η ποιοτική αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων των ωφελουμένων μέσω προγραμμάτων κατάρτισης που ανταποκρίνονται στα σύγχρονα δεδομένα. Οι ωφελούμενοι της παρέμβασης θα είναι άνεργοι εγγεγραμμένοι στον ΟΑΕΔ, προερχόμενοι από την περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ. Στόχος είναι οι ωφελούμενοι της παρέμβασης να προέρχονται ισόρροπα από την εγκεκριμένη περιοχή εφαρμογής του ΤΑΠΤοΚ ΠΑΑ 2014-2020 και του ΕΠΑΛΘ 2014-2020 της «ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.» (όλη η ΠΕ Ιωαννίνων εκτός από τη Δημοτική Κοινότητα Ιωαννίνων και όλη η ΠΕ Θεσπρωτίας), μη συμπεριλαμβανομένου της Περιφέρειας Υλοποίησης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών (Δημοτική Ενότητα Ιωαννιτών, Δημοτική Ενότητα Νήσου Ιωαννίνων, Δημοτικές Κοινότητες Πεδινής, Ανατολής, Κατσικάς και Περάματος). Η Δράση θα υλοποιηθεί μέσω επιμέρους Ενεργειών: α) παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής συμβουλευτικής, β) συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (θεωρητική κατάρτιση και πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα), γ) πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων των ωφελουμένων, καθώς και ενέργειες για Συντονισμό, Διαχείριση, Παρακολούθηση, Δημοσιότητα και άλλα μέτρα πληροφόρησης των ενδιαφερομένων και των εν δυνάμει ωφελουμένων.	
Δείκτης Εκροών	72 Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων
Δείκτης Αποτελεσμάτων	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από την λήξη της συμμετοχής τους

Τίτλος Δράσης	Κατάρτιση και Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων απασχολούμενων στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στην περιοχή εφαρμογής της
---------------	--

	Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ – Leader της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.
Ειδικός Στόχος	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση με αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού
Περιγραφή Δράσης	
Αντικείμενο της δράσης είναι η απόκτηση νέων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων των απασχολούμενων στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας και η απόκτηση σχετικής πιστοποίησης σε ειδικότητες του τομέα της αγροδιατροφής (με έμφαση στα γαλακτοκομικά προϊόντα, προϊόντα μελιού, οίνου, ελαιούχα προϊόντα, φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά,) με αναπτυξιακή δυναμική και προοπτικές απασχόλησης, καθώς και η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της επαγγελματικής τους ικανότητας ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι απασχολούμενοι στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας δεν είναι υποχρεωτικό να είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες. Ειδικότερα, με τη δράση αυτή αναμένεται να επιτευχθεί ο ακόλουθος στόχος: • Η ποιοτική αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων των ωφελουμένων μέσω προγραμμάτων κατάρτισης που ανταποκρίνονται στα σύγχρονα δεδομένα. Η εν λόγω δράση, η οποία περιλαμβάνεται στην εγκεκριμένη Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ, αναφέρεται στην υλοποίηση δράσεων συμβουλευτικής, κατάρτισης και πιστοποίησης δεξιοτήτων των απασχολούμενων στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας (εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων), που αποτελούν βασικό μοχλό ανάπτυξης της περιοχής, με σκοπό την εισαγωγή νέων και καινοτόμων τεχνολογιών στην παραγωγή, την διαφοροποίηση των εισοδημάτων και την εναλλακτική καλλιέργεια φυτών, την αναβάθμιση της παραγωγικής διαδικασίας και του προϊόντος και την εισαγωγή καινοτόμων πρακτικών, τη δημιουργία νέων και ανταγωνιστικών προϊόντων, την μεταποίηση των προϊόντων τους, την εισαγωγή καινοτόμων πρακτικών, την εξοικονόμηση ενέργειας και ύδατος, κτλ. Οι ανωτέρω δράσεις είναι ανεξάρτητες και διαφοροποιούνται ως προς το περιεχόμενό τους από την υποχρεωτική κατάρτιση των δικαιούχων του υπομέτρου 6.1 «Εγκατάσταση Νέων Γεωργών». Οι ωφελούμενοι της παρέμβασης θα είναι απασχολούμενοι στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων, προερχόμενοι από την περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ. Στόχος είναι οι ωφελούμενοι της παρέμβασης να προέρχονται ισόρροπα από την εγκεκριμένη περιοχή εφαρμογής του ΤΑΠΤοΚ ΠΑΑ 2014-2020 και του ΕΠΑΛΘ 2014-2020 της «ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.» (όλη η ΠΕ Ιωαννίνων εκτός από τη Δημοτική Κοινότητα Ιωαννίνων και όλη η ΠΕ Θεσπρωτίας), μη συμπεριλαμβανομένου της Περιοχής Υλοποίησης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών (Δημοτική Ενότητα Ιωαννιτών, Δημοτική Ενότητα Νήσου Ιωαννίνων, Δημοτικές Κοινότητες Πεδινής, Ανατολής, Κατσικάς και Περάματος). Η Δράση θα υλοποιηθεί μέσω επιμέρους Ενεργειών: α) παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής συμβουλευτικής, β) συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, γ) πιστοποίησης των επαγγελματιών προσόντων των ωφελουμένων, καθώς και ενέργειες για Συντονισμό, Διαχείριση, Παρακολούθηση, Δημοσιότητα και άλλα μέτρα πληροφόρησης των ενδιαφερομένων και των εν δυνάμει ωφελουμένων. Οι Δυνητικοί Δικαιούχοι θα πρέπει να υποβάλουν σχέδιο δράσης όπου θα τεκμηριώνεται ο αποτελεσματικός συντονισμός και η διαχείριση των επιμέρους Ενεργειών, το περιεχόμενο των οποίων έχει ως εξής: Ενέργεια 1: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Η Ενέργεια αφορά στην παροχή εξατομικευμένης επαγγελματικής συμβουλευτικής υποστήριξης προς τους ωφελούμενους, μέσω ατομικών συνεδριών και ομαδικών συνεδριών από εξειδικευμένα και έμπειρα στελέχη. Στις ομαδικές συνεδρίες θα συμμετέχουν το ανώτερο τέσσερα (4) άτομα. Η Ενέργεια της Συμβουλευτικής θα υλοποιηθεί σύμφωνα με το υπ' αριθμ. πρωτ. 109046/16.10.2018 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης με θέμα: «Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ) ανέργων στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ Δράσεων». Ενέργεια 2: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Αντικείμενο της Ενέργειας είναι η υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης με στόχο την αναβάθμιση των εργασιακών δεξιοτήτων των ωφελουμένων προκειμένου να	

αποκτήσουν/επικαιροποιήσουν γνώσεις και δεξιότητες σε θεματικά αντικείμενα που σχετίζονται με τον κλάδο της αγροδιατροφής (προϊόντα γαλακτοκομικά, μελιού, οίνου, ελαιούχα, φαρμακευτικών και αρωματικών φυτών), σύμφωνα με την Τοπική Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ.

Ο Δικαιούχος θα πρέπει να τεκμηριώσει τον τρόπο με τον οποίο θα εξασφαλίσει την επίτευξη του στόχου μέσα από τα προτεινόμενα προγράμματα κατάρτισης.

Το γνωστικό περιεχόμενο του προγράμματος κατάρτισης που εντάσσεται στο σχέδιο δράσης θα πρέπει να καλύπτει, κατ' ελάχιστον, το αντικείμενο των εργασιών, εργασιακών καθηκόντων, γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτεί και εξετάζει το Σχήμα Πιστοποίησης που θα εφαρμοστεί.

Η διάρκεια της κατάρτισης προτείνεται να μην υπερβαίνει τις 200 ώρες.

Η Ενέργεια της Επαγγελματικής Κατάρτισης θα υλοποιηθεί σύμφωνα με το υπ' αριθμ. πρωτ. 109046/16.10.2018 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης με θέμα: «Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ) ανέργων στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ Δράσεων».

Ενέργεια 3: ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Η διαδικασία της πιστοποίησης των καταρτισθέντων θα πραγματοποιηθεί, αμέσως μετά την ολοκλήρωση των Προγραμμάτων Κατάρτισης από Φορείς Πιστοποίησης που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ή/και διεθνώς και οι οποίοι:

- είτε είναι διαπιστευμένοι σύμφωνα με το Πρότυπο ISO/IEC 17024 να παρέχουν Πιστοποιήσεις για τη συγκεκριμένη θεματολογία προγραμμάτων Κατάρτισης που περιλαμβάνονται στην Πράξη
- είτε είναι πιστοποιημένοι από τον ΕΟΠΠΕΠ να χορηγούν πιστοποιητικά για τη συγκεκριμένη Θεματολογία προγραμμάτων Κατάρτισης που περιλαμβάνονται στην Πράξη.

Η Ενέργεια της Πιστοποίησης θα υλοποιηθεί σύμφωνα με το υπ' αριθμ. πρωτ. 109046/16.10.2018 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης με θέμα: «Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ) ανέργων στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ Δράσεων».

Δείκτης Εκρώων	30 Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων
Δείκτης Αποτελεσμάτων	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά την λήξη συμμετοχής τους

Τίτλος Δράσης	Μηχανισμός Διαρκούς Πληροφόρησης και Υποστήριξης της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ – Leader της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.
Ειδικός Στόχος	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση με αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού
Περιγραφή Δράσης	
Στόχος της δράσης είναι η ολοκληρωμένη υποστήριξη των ανέργων παρέχοντας υπηρεσίες που εστιάζουν στη δημιουργία επιχειρηματικής κουλτούρας και νέων ευκαιριών απασχόλησης στην περιοχή εφαρμογής της δράσης. Οι υπηρεσίες θα παρέχονται στο πλαίσιο λειτουργίας ενός Μηχανισμού Διαρκούς Πληροφόρησης και Υποστήριξης με αντικείμενο την δωρεάν ενημέρωση και πληροφόρηση σχετικά με την αγροδιατροφική επιχειρηματικότητα, την καινοτομία στις επιχειρήσεις του Δευτερογενή τομέα της οικονομίας και τη δημιουργική βιομηχανία, την βιομηχανία της εμπειρίας το οποίο θα λειτουργεί σε καθεστώς «ζήτησης - απάντησης», όπου οι ζητήσεις γίνονται από τους ενδιαφερόμενους και οι απαντήσεις, οι οποίες αποτελούν το έργο του Μηχανισμού, καταγράφονται με δομημένο και τεκμηριωμένο τρόπο. Το αντικείμενο λειτουργίας της δομής, ενδεικτικά, θα είναι: • Η χαρτογράφηση των δυνατοτήτων και ευκαιριών σχετικά με την αγροδιατροφική επιχειρηματικότητα, της καινοτομίας στις επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα της οικονομίας και στη δημιουργική βιομηχανία καθώς και στην βιομηχανία της εμπειρίας • Η έγκυρη και αξιόπιστη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων επενδυτών, για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που προσφέρονται τόσο μέσω των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ όσο και του ισχύοντος εθνικού πλαισίου κινήτρων ενισχύσεων (π.χ. Αναπτυξιακός Νόμος, κλπ.),	

• Η πληροφόρηση σχετικά με τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατά κατηγορία επένδυσης για την σύσταση επιχείρησης και την έκδοση της άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας, • Η πληροφόρηση σχετικά με την επιχειρηματικότητα στους τομείς της αγροδιατροφής και της καινοτομίας στις επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα της οικονομίας και στη δημιουργική βιομηχανία καθώς και στην βιομηχανία της εμπειρίας • Η ενημέρωση σε θέματα εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας, προτύπων και πολιτικών • Η εξυπηρέτηση και πληροφόρηση σχετικά με την επιχειρηματική λειτουργία των επιχειρήσεων των ενδιαφερομένων, • Η εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων που προσέρχονται αυτοπροσώπως στο Γραφείο συμπεριλαμβανομένου και της παράδοσης σε αυτούς κατάλληλου έντυπου ή ψηφιακού υλικού, • Η τηλεφωνική εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων που καλούν το τηλεφωνικό κέντρο του Γραφείου και η παροχή κατάλληλων οδηγιών και πληροφόρησης, • Η εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων που αποστέλλουν ερωτήματα ή ζητούν πληροφορίες στη διαδικτυακή διεύθυνση του έργου, • Η εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων που ζητούν πληροφόρηση με άλλα μέσα όπως fax, επιστολές κλπ. Οι ωφελούμενοι της παρέμβασης θα προέρχονται από την περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ (όλη η ΠΕ Ιωαννίνων εκτός από τη Δημοτική Κοινότητα Ιωαννίνων και όλη η ΠΕ Θεσπρωτίας, μη συμπεριλαμβανομένου της Περιοχής Υλοποίησης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών (Δημοτική Ενότητα Ιωαννιτών, Δημοτική Ενότητα Νήσου Ιωαννίνων, Δημοτικές Κοινότητες Πεδινής, Ανατολής, Κατσικάς και Περάματος)).	
Δείκτης Εκρώων	Αριθμός Δράσεων για την ανάπτυξη εργαλείων και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης - καθοδήγησης επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ/ΒΑΑ

Τίτλος Δράσης	Κάλυψη λειτουργικών εξόδων ΟΤΔ για τις δράσεις ΕΚΤ στην εγκεκριμένη περιοχή ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ LEADER της ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΑΕ
Περιγραφή Δράσης	
Το συγκεκριμένο υποέργο αφορά στην κάλυψη του συνόλου των λειτουργικών δαπανών και των δαπανών συντονισμού του έργου που αφορά στην υλοποίηση Δράσεων ΕΚΤ στην περιοχή του ΠΑΑ (περιοχή παρέμβασης του προγράμματος CLLD/LEADER), το οποίο υπάγεται στην Επενδυτική Πρωτοβουλία 9.νι "Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων". Οι αρμοδιότητες που θα αναλάβει η ΟΤΔ ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. έχοντας υπόψη το ΦΕΚ 549/21.02.2018 Ορισμός της ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. - Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ ως Ομάδας Τοπικής Δράσης της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ LEADER στην περιοχή του ΠΑΑ με τίτλο «Επιχειρηματικότητα στην περιοχή Leader μέσω ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ» του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ήπειρος 2014-2020, είναι οι εξής: • Προπαρασκευαστικές ενέργειες • Συνεργασία με τοπικούς φορείς (Περιφέρεια, Δήμοι, Επιμελητήρια) για την εξειδίκευση των δράσεων, το χρονοδιάγραμμα προκήρυξης αυτών, την ομάδα στόχο κ.λπ. • Υλοποίηση όλων των απαιτούμενων ενεργειών για την υποβολή πρότασης του Υποέργου 1 «Κάλυψη λειτουργικών εξόδων ΟΤΔ για τις δράσεις ΕΚΤ στις εγκεκριμένες περιοχές ΤΑΠΤοΚ ΕΚΤ LEADER» • Συνεργασία με την ΔΑ του ΕΠ, στην εξειδίκευση των πράξεων/δράσεων, στη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων επιλογής των πράξεων, στην κατάρτιση του ετήσιου προγραμματισμού, στην εκπόνηση αξιολογήσεων, στην αναθεώρηση του ΕΠ, στην σύνταξη ετήσιων και τελικών εκθέσεων υλοποίησης • Παρακολούθηση της εφαρμογής των πράξεων/δράσεων, συλλογή στοιχείων που συνδέονται με τους δείκτες	

- Δημοσίευση πρόσκλησης για την υποβολή προτάσεων
- Παραλαβή προτάσεων και αιτήσεων χρηματοδότησης
- Αξιολόγηση προτάσεων
- Εξέταση ενστάσεων
- Εισήγηση προς την ΔΑ του ΕΠ έκδοσης, τροποποίησης, ανάκλησης αποφάσεων ένταξης, αποφάσεων ολοκλήρωσης πράξεων, ακύρωσης δημόσιας συνεισφοράς πράξεων, έκδοσης απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτων καταβληθέντων ποσών και διενέργειας έκτακτης επιτόπιας επαλήθευσης
- Παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης πράξεων
- Διοικητικές επαληθεύσεις – Πιστοποιήσεις και επιτόπιες επαληθεύσεις
- Διενέργεια πληρωμών
- Επικοινωνία με Δικαιούχους και ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου
- Τήρηση αρχείων αντίστοιχων των αρμοδιοτήτων και καθηκόντων της
- Συστηματική ενημέρωση του ΟΠΣ με τα στοιχεία προόδου εκτέλεσης των πράξεων
- Διευκόλυνση των επιτόπιων ελέγχων από όλα τα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά ελεγκτικά όργανα
- Τήρηση των κανόνων πληροφόρησης και επικοινωνίας που αναλαμβάνονται στα πλαίσια άσκησης των αρμοδιοτήτων/ καθηκόντων της.

Περιλαμβάνει δαπάνες που δύνανται να αφορούν σε: λειτουργικές δαπάνες, προσωπικό, κατάρτιση, δημοσιότητα, που συνδέονται με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της στρατηγικής και για την δικτύωση.

Βασικός στόχος είναι η δημιουργία της κατάλληλης δομής και ο συντονισμός των απαιτούμενων ενεργειών για την υλοποίηση της Στρατηγικής που περιλαμβάνει δράσεις ΕΚΤ, στοχεύοντας στην ολοκληρωμένη υποστήριξη για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Οι ανωτέρω δράσεις εξασφαλίζουν τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα της στρατηγικής βάσει της περιγραφής της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης, των αναπτυξιακών αναγκών, της SWOT ανάλυσης αλλά και της αλληλοσυμπληρωματικότητας και συνάφειας των ίδιων των δράσεων στην επίτευξη κοινών στόχων. Η διάρκεια υλοποίησης της προτεινόμενης Στρατηγικής ανέρχεται σε 5,5 έτη. Περίπου ένα έτος θα απαιτηθεί για την οριστικοποίηση των απαιτούμενων ενεργειών και δράσεων έως και την επιλογή δικαιούχων και δύο έτη για την υλοποίησή τους. Από πλευρά ωριμότητας το σχέδιο δράσης εξειδικεύτηκε ύστερα από διαβουλεύσεις που προηγήθηκαν με τους τοπικούς φορείς της περιοχής. Με την έγκριση του από τη ΕΥΔ της Περιφέρειας Ηπείρου, από το στάδιο σχεδιασμού που βρίσκεται σήμερα θα εξειδικευτεί και θα ωριμάσει περαιτέρω.

Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα:

Α/Α ΔΡΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
		α' 6μηνο	β' 6μηνο	α' 6μηνο	β' 6μηνο	α' 6μηνο	β' 6μηνο	α' 6μηνο	β' 6μηνο	α' 6μηνο	β' 6μηνο	α' 6μηνο	β' 6μηνο
1	Κατάρτιση, με πρακτική και Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων των ανέργων της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ – Leader της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.												
2	Κατάρτιση και Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων απασχολούμενων στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στην περιοχή εφαρμογής της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ – Leader της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.												
3	Μηχανισμός Διαρκούς Πληροφόρησης και Υποστήριξης της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ – Leader της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.												
4	Κάλυψη λειτουργικών εξόδων ΟΤΔ για τις δράσεις ΕΚΤ στην εγκεκριμένη περιοχή ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ LEADER της ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΑΕ												

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Για την εφαρμογή της τοπικής στρατηγικής της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. (ΟΤΔ), συστάθηκε από το αρμόδιο όργανο του φορέα Ομάδα Έργου αποτελούμενη από τα κάτωθι στελέχη της εταιρείας:

- Καλλιόπη Ζαβογιάννη, Κοινωνική Επιστήμονα
- Αριστοτέλη Σταγκίκα, Οικονομολόγο
- Δημήτρη Παντούλη, Πολιτικό Μηχανικό ΤΕ- Τεχνικό Η/Υ

Τα ανωτέρω στελέχη θα απασχολούνται είτε με πλήρη είτε με μερική απασχόληση στην υλοποίηση της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ, ανάλογα με τις ανάγκες αυτού.

Η ΟΤΔ είναι υπεύθυνη για την ορθή και σύννομη εφαρμογή του τοπικού προγράμματος, βάσει και του σχετικού κοινοτικού και εθνικού θεσμικού πλαισίου.

Ειδικότερα, οι υποχρεώσεις της ΟΤΔ είναι κατ' ελάχιστον οι ακόλουθες:

- Συγκρότηση και λειτουργία Επιτροπής Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ) για την διαχείριση των θεμάτων που αφορούν στην εφαρμογή του τοπικού προγράμματος.
- Καθορισμός μιας χωρίς διακρίσεις και διαφανούς διαδικασίας επιλογής και αντικειμενικών κριτηρίων για την επιλογή των πράξεων, που αποτρέπουν τις συγκρούσεις συμφερόντων, που διασφαλίζουν ότι ποσοστό τουλάχιστον 50% των ψήφων στις αποφάσεις επιλογής προέρχονται από εταίρους οι οποίοι δεν είναι δημόσιες αρχές και που επιτρέπουν την επιλογή με γραπτή διαδικασία.
- Ανάπτυξη της ικανότητας των τοπικών φορέων να αναπτύσσουν και να υλοποιούν πράξεις, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των ικανοτήτων τους όσον αφορά τη διαχείριση έργων.
- Λειτουργία κατάλληλου υπηρεσιακού πυρήνα για την εφαρμογή του προγράμματος καθ' όλη την διάρκεια υλοποίησης αυτού.
- Εφαρμογή του εγκεκριμένου προγράμματος.
- Πραγματοποίηση ενεργειών ευρείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού, καθώς και προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος με σκοπό την υποβολή προτάσεων από τους εν δυνάμει δικαιούχους/ωφελομένους.
- Παραλαβή και αξιολόγηση των προτάσεων των υποψηφίων δικαιούχων, επιλογή των πράξεων που θα ενισχυθούν, ενημέρωση αυτών για την έγκριση ή απόρριψη των προτάσεων τους με πλήρη τεκμηρίωση των λόγων απόρριψης.
- Παρακολούθηση και εξασφάλιση της ορθής και κανονικής εκτέλεσης των ενταγμένων στο τοπικό πρόγραμμα πράξεων.
- Υποβολή στους αρμόδιους φορείς των απαιτούμενων στοιχείων και εγγράφων σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ 2014-2020.

- Ενημέρωση της ΕΥΔ αναφορικά με αλλαγές, τροποποιήσεις που σχετίζονται με τους όρους και κανόνες λειτουργίας της εταιρείας.
- Τήρηση πλήρους αρχείου και φακέλων κάθε πράξης καθώς και πλήρους αρχείου με όλα τα έγγραφα τα οποία αφορούν στην εφαρμογή του προγράμματος.
- Αποδοχή και διευκόλυνση των ελέγχων όλων των αρμόδιων οργάνων και συμμόρφωση στα αποτελέσματα αυτών.
- Τήρηση των αρχών της διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης στην δράση και τις αποφάσεις της που σχετίζονται με ενδιαφερόμενους (υποψήφιους, δικαιούχους, αναδόχους, κλπ)
- Συμμόρφωση ως προς τις τυχόν παρατηρήσεις και υποδείξεις από τις αρμόδιες αρχές.
- Καταχώρηση στοιχείων στα πληροφοριακά συστήματα (ΟΠΣ, ΠΣΚΕ)

Η υλοποίηση του εν λόγω έργου θα γίνει σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στις σχετικές διαδικασίες του Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας (ISO 9001:2015) που εφαρμόζει η Εταιρεία. Οι θέσεις εργασίας /αρμοδιότητες περιγράφονται στον εσωτερικό κανονισμό.

Για τις ανάγκες υλοποίησης της Στρατηγικής θα συσταθούν Επιτροπές Αξιολόγησης των υποβληθέντων προτάσεων, Ενστάσεων, και Παραλαβής & Ελέγχου του έργου των δικαιούχων/αναδόχων, οι οποίες θα αποτελούνται από διαφορετικά άτομα (στελέχη της εταιρείας) ώστε να εξασφαλίζεται και να προκύπτει σαφής διαχωρισμός καθηκόντων και να αποφευχθεί η σύγκρουση συμφερόντων.

Υπεύθυνο για την οικονομική διαχείριση του έργου (τοπικού προγράμματος) είναι το Τμήμα Διοικητικού – Οικονομικού και σύμφωνα με όσα περιγράφονται στη σχετική διαδικασία του ISO 9001:2015 που εφαρμόζεται.

Τέλος επειδή το Δ.Σ. ως επίπεδο λήψης αποφάσεων για την υλοποίηση της Στρατηγικής του ΤΑΚΤοΚ-ΕΚΤ δεν πληροί τους όρους της πρόσκλησης, ορίστηκε ως Επιτροπή Λήψης Αποφάσεων η ήδη συσταθείσα, με το 397/24-6-2016 πρακτικό του Δ.Σ., Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ) του LEADER.

Το Δ.Σ. εκχώρησε επιπλέον στην Επιτροπή Διαχείρισης του Προγράμματος (ΕΔΠ) όλες τις αρμοδιότητές του προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική υλοποίηση της Στρατηγικής του ΤΑΚΤοΚ-ΕΚΤ. Η Επιτροπή Διαχείρισης του Προγράμματος (ΕΔΠ) θα αποφασίζει, θα ελέγχει και θα εγκρίνει κάθε διαδικασία υλοποίησης του τοπικού προγράμματος. Επίσης, θα λειτουργεί αυτόνομα ώστε να εξασφαλίζεται με ευέλικτο τρόπο η απρόσκοπτη λήψη αποφάσεων όσον αφορά την υλοποίηση του τοπικού προγράμματος ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ.

Ενδεικτικά, οι επιπλέον αρμοδιότητες που εκχωρήθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο στην ΕΔΠ είναι οι εξής:

- Εγκρίνει το τελικό περιεχόμενο της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ, όπως αυτό θα προκύψει κατά τις τεχνικές συσκέψεις με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου.

- Τροποποιεί - αναμορφώνει την Στρατηγική, εφ' όσον απαιτείται και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων, καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής του.
- Εγκρίνει το πρόγραμμα ευρείας δημοσιοποίησης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού κατά τη διάρκεια υλοποίησης της Στρατηγικής και δημοσιοποιεί τα τελικά αποτελέσματα των επιπτώσεων και των δεικτών ανάπτυξης της Στρατηγικής.
- Ορίζει επιτροπή/ές αξιολόγησης, ενστάσεων και παρακολούθησης, ελέγχου και παραλαβής των έργων του προγράμματος.
- Παραλαμβάνει, ελέγχει και αποφασίζει επί των πορισμάτων των επιτροπών αξιολόγησης και ενστάσεων.
- Εγκρίνει τους φακέλους υποψηφιότητας των τελικών δικαιούχων και την βαρύτητα των κριτηρίων αξιολόγησης, πριν τη δημοσιοποίησή τους από την ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.
- Εγκρίνει τις Προσκλήσεις Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος με σκοπό την υποβολή προτάσεων από τους δυνητικούς τελικούς δικαιούχους.
- Εγκρίνει τους τελικούς δικαιούχους πράξεων με βάση την εισήγηση της επιτροπής/ών αξιολόγησης.
- Ενημερώνει τους υποψήφιους δικαιούχους για την έγκριση ή απόρριψη της πρότασής τους.
- Δημοσιοποιεί με κάθε πρόσφορο μέσο τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των υποψηφίων.
- Παρακολουθεί μέσω της ΟΤΔ, τους τελικούς δικαιούχους σχετικά με την τήρηση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει, για την εξασφάλιση της ορθής και κανονικής εκτέλεσης των ενταγμένων στο τοπικό πρόγραμμα πράξεων.
- Αποφασίζει για την ένταξη νέων έργων ή την απένταξη έργων λόγω αντισυμβατικής συμπεριφοράς ή άλλης νόμιμης αιτίας.
- Εγκρίνει τις τροποποιήσεις της Στρατηγικής.
- Μεριμνά για την εφαρμογή των διαδικασιών χρηματοδοτήσεων-χρηματορρών, όπως αυτές προβλέπονται στις σχετικές αποφάσεις.
- Συνάπτει τις επιμέρους συμβάσεις με τους τελικούς δικαιούχους των δράσεων της Στρατηγικής.
- Μεριμνά για το άνοιγμα των απαιτούμενων τραπεζικών λογαριασμών για το πρόγραμμα, σύμφωνα με τις υποδείξεις των αρμοδίων οργάνων.
- Για την αποτελεσματική εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της, η Ε.Δ.Π. μπορεί να συστήνει ομάδες εργασίας ή να προσφεύγει σε εξωτερικές συμβουλευτικές υπηρεσίες για τη διατύπωση γνωμοδοτήσεων επί ειδικών θεμάτων, τον σχεδιασμό ενημερωτικού υλικού, την οργάνωση εκδηλώσεων, την υλοποίηση ενεργειών ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης - δημοσιοποίησης, την σύνταξη εκθέσεων κλπ., σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και των εγκυκλίων εφαρμογής του προγράμματος.
- Παρέχει στους αρμόδιους φορείς κάθε απαιτούμενο στοιχείο σχετικά με την εφαρμογή της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ.
- Αποδέχεται και διευκολύνει τους ελέγχους όλων των αρμόδιων οργάνων και συμμορφώνεται με τα αποτελέσματα αυτών.

- Τηρεί αρχές διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης στη δράση και στις αποφάσεις της που σχετίζονται με ενδιαφερόμενους.
- Εφαρμόζει σε συνεχή βάση πρακτικές αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης και τηρεί και παρέχει τα απαραίτητα στοιχεία για την παρακολούθηση και αξιολόγηση, όταν της ζητηθούν από τις αρμόδιες αρχές.
- Συνεργάζεται μόνιμα και εποικοδομητικά με τις περιφερειακές και εθνικές υπηρεσίες που εμπλέκονται στην υλοποίηση των δράσεων και έργων του προγράμματος.
- Η Ε.Δ.Π. στηρίζεται στην στελεχιακή δομή της Στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ της Ο.Τ.Δ. για την επίτευξη του έργου της.

ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι δράσεις της Στρατηγικής θα χρηματοδοτηθούν από την Επενδυτική Προτεραιότητα 9νι «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων» του Άξονα 5 «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων» του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020 με πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Ο συνολικός προϋπολογισμός της Στρατηγικής ανέρχεται στις πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ (500.000,00 €) και αναλύεται ως εξής:

Α/Α ΔΡΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022	ΣΥΝΟΛΟ Π/Υ
1	Κατάρτιση, με πρακτική και Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων των ανέργων		40.000,00 €	40.000,00 €	100.000,00 €	50.000,00 €	230.000,00 €
2	Κατάρτιση και Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων απασχολούμενων στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας		10.000,00 €	20.000,00 €	50.000,00	30.000,00 €	110.000,00 €
3	Μηχανισμός πληροφόρησης υποστήριξης		15.000,00 €	20.000,00 €	30.000,00 €	20.000,00 €	85.000,00 €
4	τεχνική υποστήριξη	10.000,00 €	20.000,00 €	15.000,00 €	20.000,00	10.000,00 €	75.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ		10.000,00 €	85.000,00 €	95.000,00 €	200.000,00 €	110.000,00 €	500.000,00 €

ΔΕΙΚΤΕΣ

Η παρακολούθηση και αξιολόγηση της Στρατηγικής θα γίνεται μέσω της χρήσης Δεικτών Παρακολούθησης. Οι δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης της Στρατηγικής μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες:

- ▶ **Δείκτες εκροών**, με τους οποίους παρακολουθείται η υλοποίηση των δράσεων.
- ▶ **Δείκτες αποτελέσματος**, με τους οποίους παρακολουθείται η επίτευξη των στόχων.

Σε συνάφεια με τους κανονισμούς της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου και τον ΠΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου 2014-2020, οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν είναι:

- ▶ Δείκτες εκροών για τις προτεινόμενες δράσεις

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ID ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
- Δράσεις Εκπαίδευσης/ κατάρτιση/ επιμόρφωση - Συμβουλευτική/coaching	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Αριθμός	72 άτομα
- Δράσεις Εκπαίδευσης/ κατάρτιση/ επιμόρφωση - Συμβουλευτική/coaching	CO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	Αριθμός	30 άτομα
Μηχανισμός Διαρκούς Πληροφόρησης και Υποστήριξης	11313	Αριθμός Δράσεων για την ανάπτυξη εργαλείων και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης - καθοδήγησης επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ/ΒΑΑ	Αριθμός	1

► Δείκτες Αποτελεσμάτων για την αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων .

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ID ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
- Δράσεις Εκπαίδευσης/ κατάρτιση/ επιμόρφωση - Συμβουλευτική/coaching	CR06	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από την λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	
- Δράσεις Εκπαίδευσης/ κατάρτιση/ επιμόρφωση - Συμβουλευτική/coaching	CR03	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	